

डेनमार्क नेपाल सोसाईटी
Dansk-Nepalesisk Selskab

Dansk-Nepalesisk Selskab

1969 - 2019

NEPAL VISION

27. ÅRGANG NR. 2 - VINTER 2018

Dansk-Nepalesisk Selskab

har som formål at fremme dansk-nepalesisk samarbejde om bæredygtig udvikling, turisme, samhandel, kultur, m.m. Selskabet er upolitisk. Selskabets formål fremmes gennem oplysende virksomhed på hjemmeside, i medlemsblad og ved møder m.m., såvel i Danmark som i Nepal samt gennem samspil med andre beslægtede foreninger og organer i Danmark og Nepal.

Selskabet holder årligt en række møder, hvor der gennem foredrag og billeder oplyses om forskellige sider af Nepals kultur, natur og historie.

Adresse

Kongensgade 17A
3550 Slangerup
E-mail: lars@nepal.dk

Website

www.nepal.dk

Medlemskab

Enkeltpersoner: 170 kr.
Par: 220 kr.
Studerende: 100 kr.
Firma: 420 kr.
Konto nr.: 8125-0007172109

Tilmeld betalingservice

PBS-nr. 06651844, debitorgruppenummer 00001 og dit medlemsnummer i Dansk-Nepalesisk Selskab - ét bogstav efterfulgt af 3 eller 4 cifre.

Nepal Vision

Udgives af Dansk-Nepalesisk Selskab.
Oplag 700 eksemplarer.
ISSN 0908-844X

Redaktion

Lars Gundersen (ansv.), Jørgen Rendsvig, Julie Damgaard, Lone Petersen, Lillian Steenholt og Knud West Hansen.

Annoncepriser

1/1 side: 2.000 kr.
1/2 side: 1.100 kr.
1/4 side: 600 kr.

Tryk

LaserTryk.dk

INDHOLD

Formanden har ordet Af Lars Gundersen	3
Et par nedslag i selskabets historie Af Lars Gundersen	4
Formændenes hilsner	10
Turisme i Nepal Af Mogens Englund	15
Tre nepalesiske kvindedigte Ved Lise Mannstaedt	22
Nepals forsøg med demokratiske styreformer Af Knud Olander	24
Nøgletal over udviklingen i Nepal Af Ravi Chhetri og Jørgen Rendsvig	31
Howdan en lille nepalesisk paisa-mønt udviklede sig Af Birgit Nielsen	34
Jesper Trier og traditionelt, håndlavet, nepalesisk papir Af Cecilie Marie Gottfred	37
Mount Everest og den danske vinkel Af Lars Gundersen	41
Trekkeren og sadhuen Af Knud Wenzel	47
En samling krydser sit spor Af Ulrik Høj Johnsen	48
Klimaforandringer - en massiv udfordring! Af Morten Rolsted	56
Nepal Visions egen historie Af Jørgen Rendsvig	59
De syv søstre Et gammelt nepalesisk folkesagn Oversat til dansk af Sally Altschuler	61
Invitation til jubilæumsreception	65
Arrangementskalender	66

Formand og ansvarshavende redaktør
Lars Gundersen
Telefon: 47 16 12 20
lars@nepal.dk

Næstformand, kasserer & medlemshåndtering
Birgit Nielsen
Telefon: 44 44 14 72
birgit@nepal.dk

Sekretær
Jørgen Rendsvig
jorgen@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem, medlem af bestyrelsen for Aarhus-afdelingen
Lone Petersen
lone@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Ravi Chhetri
ravi@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Kristina Djurhuus Christiansen
kristina@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Jens V. Frederiksen
jens@nepal.dk

Suppleant
Nana Lange
nana@nepal.dk

Suppleant
Inger Marie Arildsen
inger_marie@nepal.dk

Suppleant
Lillian Steenholt
lillian@nepal.dk

Medlem af bestyrelsen for Aarhus-afdelingen
Tom Udengaard Iversen
tom@nepal.dk

Medlem af bestyrelsen for Aarhus-afdelingen
Bent Thygesen
bent@nepal.dk

Billedredaktion, layout af Nepal Vision.
Knud West Hansen
knud@nepal.dk

Dansk-Nepalesisk Selskabs synspunkter fremsættes i Formanden har ordet. Holdninger i signerede artikler er forfatterens personlige.

FORMANDEN HAR ORDET

TILLYKKE TIL DANSK-NEPALESISK SELSKAB

Siden den 29. januar 1969 har Dansk-Nepalesisk Selskab været en samlende faktor i forhold til danske interesser og kræfter, der arbejder for at fremme de kulturelle og turistmæssige forbindelser mellem Danmark og Nepal. Vi kan dermed se tilbage på en kulturforening, et selskab, der gennem et halvt århundrede har vokset sig stort, stærkt - og nu også voksent. Dette har alene kunnet lade sig gøre på grund af en række arbejdsomme bestyrelses vilje og engagement til at udbrede kendskabet til Nepal og til at gøre os til en succes.

Der har været godt og vel 60 bestyrelsesmedlemmer gennem tiden, ni formænd og ti æresmedlemmer i en forening, der med ganske få undtagelser har været præget af stabilitet, ro og et ønske om at udbrede kendskabet til Nepal. Derudover har vi haft tre generalkonsuler, som dog ikke direkte har haft noget med Dansk-Nepalesisk Selskab at gøre, selv om de to af dem har beklædt formandsposten i selskabet.

Det er unægtelig en stor glæde at være medlem af Dansk-Nepalesisk Selskab, hvilket for mit eget vedkommende efterhånden strækker sig over godt og vel tredive år. Tager vi på tur tilbage i tiden og ser på udviklingen, har der historisk været en stribe stærke kræfter i selskabet. Det er der heldigvis stadig, og det betyder, at vi måske kan se selskabet runde 500 medlemmer inden for en kortere tidshorisont.

Jeg vil også fremover glæde mig til at følge selskabet på Facebook, i nyhedsbreve – og ikke mindst til spændende og inspirerende foredrag i København og i Aarhus - og selvfølgelig til nye udgivelser af Nepal Vision, vores store flotte flagskib.

Som formand her i Dansk-Nepalesisk Selskab på vagten under 50-års jubilæet er det en stor glæde at invitere til vores store jubilæumsfest den 29. januar 2019 i Asia House. Der er et ret begrænset antal pladser til rådighed, og vi registrerer tilmeldingerne efter først-til-mølle-princippet, så hurtig reaktion er en fordel. Se nærmere om jubilæumsfesten på side 65.

Vi håber at se så mange af jer som overhovedet muligt.

God jul og tak for i år

Lars Gundersen

Tegning af Lise Mannstaedt

Brev til firma

25

Ejler Alkjærs kladder til et hvervebrev til firmaer med kommercielle interesser i Nepal

Direktionen
F. L. Schmidt & Co.

og også indvæne
~~for~~ farmaceutisk
pr

Da det er os bekendt, at De har kommerciel kontakt med Nepal og derfor har interesse i gennem de til rådighed for Dansk-Nepalesisk Selskab stående kanaler at følge udviklingen i landet, skal vi hermed tillade os at opfordre Dem til at indmelde Dem i selskabet.

Vi vedlægger til Deres orientering et eksemplar af vort nyligt udsendte nyhedsbrev med d bilag, samt et eksemplar af vedtægterne. Heraf fremgår, at vi har et særligt firma-medlemskab til ~~250~~ med kontingent 250 kr.

krone

Det skulde glæde os meget at modtage Deres indmeldelse sammen med angivelse af, til hvem mødeindkaldet ønskes sendt. Kontingentet kan pr. check indbetales til selskabets kasserer.

Med glæde til rådighed

Undertegnede er til rådighed med alle yderligere oplysninger, som måtte ønskes.

MvH

Dir. G. Kær
Hoffmann

EA GB
(som i medlemsbrevet)

Sendes til:

Tuborgs Bryggeruer
Carlsberg Bryggerierne
Ø.K.
F. L. Schmidt
Ceres Bryggerierne, Århus
Dumex

Royal Hotel Kob.
+ diverse rejseselskaber
B. T. Arebær

M. Arebær?

ET PAR NEDSLAG I **SELSKABETS HISTORIE**

Af Lars Gundersen, formand for Dansk-Nepalesisk Selskab

Dansk-Nepalesisk Selskab stiftedes i nær tilknytning til tronfølgeren, prinsesse Margrethe og prins Henriks besøg i Nepal i februar 1969.

Den 29. januar 1969 stiftes selskabet af otte personer, med professor Alkjær som formand. Som Mogens Englund skriver i Dansk-Nepalesisk Selskabs 25-års skrift: "I kraft af sine mange initiativer må Ejler Alkjær, på linje med Werner Jacobsen, bære den ære at have "opfundet" de gode relationer mellem Danmark og Nepal."

Ejler Alkjær kaster sig straks ud i medlems-hvervning. Han skriver breve til mennesker, der har forretningsmæssig forbindelse til Nepal. Han kontakter de ganske få rejsebu-reauer, der har arrangeret rejser til Nepal og får tilsendt deltagerlister fra de fleste, så de også kan få et hvervebrev. Han overvejer også at gennemgå Kathmandu hoteller-nes gæstelister nogle år bagud i tiden. Som bilag til hvervebrevene udsender han et maskinskrevet nyhedsbrev på et par sider. Selskabets første møde afholdes på Frederiksberg Rådhus. Foredragsholderen var ingen ringene end Lt.col. Charles Wylie, forbindelsesofficer ved Gurkha-brigaden i det britiske forsvarsministerium i London. I samme periode holdt bl.a. navnkundige Jesper Trier foredrag om "1500 kilometer til fods i Nepal". De store navne stod næsten i kø for at holde foredrag i det nyslåede selskab, bl.a. også Boris ("Boris af Kathmandu") og Inger Lissanevitch og

Mette Rolff. Selskabet går godt, og der er omtrent 50 medlemmer allerede i 1970.

I Ejler Alkjærs formandsperiode besteg Birendra tronen. Det var i 1972, og tre år senere - i 1975 - foregik selve den storladne kroning i Kathmandu. Alkjær var formand helt indtil 1977, hvor medlemstallet var på 77. I øvrigt forblev Alkjær i bestyrelsen i hele 20 år, inden han i 1988 trak sig.

I 1977 overtager billedhugger Johannes Hedegaard formandsposten for en kortere toårig tårn. Der er ikke den helt store udvikling i selskabet, men der er gode møder, og som han skriver, så "fandt møderne sted på Hotel Royal, hvor man, før man skiltes, fik natmad og en passiar." Medlemstallet forblev stabilt omkring 65-70 i Johannes Hedegaards formandsperiode.

I slutningen af halvferdserne er det stadig karakteristisk, at medlemmerne i væsentlig grad udgøres af det bedre borgerskab. Det var endnu ikke for menigmand at rejse til Nepal. Og de relativt få hippier, der tog turen derud, var sjældent at finde på selskabets medlemslister bagefter.

I 1979 overtager Mette Rolff formandsposten. Mette Rolff er også en helt speciel karakter i det dansk-nepalesiske forhold, med et stærkt netværk i Nepal. Hun boede en årrække i Nepal og var bl.a. med til at indrette Tiger Tops i Chitwan og dermed til at introducere "safari-turismen" i Nepal (Chitwan blev i øvrigt først erklæret natio-

nalpark i 1973). Mette havde rejst i Nepal siden start 1960'erne og levede et ganske farverigt liv.

Der var store og gode foredrag i perioden, men ultimo 1988 blev Nepal ramt af et grimt jordskælv, som bl.a. gik hårdt udover Dhankuta i Østnepal og Bhaktapur i Kathmandudalen, og selskabet samlede penge sammen til ofrene.

Medlemstallet nåede op nær 70-75, da Mette trak sig som formand i 1988.

I 1988 overtager Nepals generalkonsul Ole Janus formandsposten, og man må give ham, at generalforsamlingerne i hans formandsperiode var underholdende – og korte. I 1988 drog den første danske Himalayæekspedition afsted. Den gik med stor succes til Ama Dablam med Caspar Sutton som leder. Trekkeren, fotografen og forfatteren Poul Selvig udgav sit storværk, "Namaste".

Indien iværksætter en effektiv handelsblo-kade af Nepal, der varer op mod et halvt år og skaber nød og store problemer i Nepal. Men den største begivenhed er nok Nepals kongefamilies officielle besøg i Danmark i efteråret 1989. Dansk-Nepalesisk Selskab deltog ved en stor reception for Kong Birendra på Store Kro i Fredensborg. Da Ole, efter nogle spændende og gode år, i 1990 takker af, er der 83 medlemmer i Dansk-Nepalesisk Selskab. Formandsposten overtages af Birgit Nielsen.

Ved 25-års jubilæumsreceptionen var der også optræden med nepalesisk dans ved en nepalesisk ph.d.-studerende i København, Ms. Bhagmati Thapa

Ambassadør Surya Prasad Shrestha ønsker selskabet tillykke med de 25 år, mens Birgit Nielsen og Kirsten Offersen lytter

Medlemsmøde i Kathmandu 2005

Selskabet havde i 2007 besøg af Steen Gade, Eyvind Vesselbo og Kirsten Brosbøll m. fl., der havde været på studietur til Nepal
Foto: Knud West Hansen

Poul Bjerager leder medlemmerne gennem bushen i Lejre 2006
Foto: Knud West Hansen

Fra Jyllandsafdelingens forårsvandretur 2016
Foto: Børge Helmer

Selskabets kor og orkester ved dal bhat-aften i Skæring ved Aarhus 2017
Foto: Børge Helmer

Birgit Nielsen og ambassadør Mukti Nath Bhatta ved Dansk-Nepalesisk Selskabs velkomstreception for den nye ambassadør i 2012

*25-års jubilæumsskriftet var indbundet i et barkomslag
Foto: Knud West Hansen*

I øvrigt hædres både Birgit og Ole efterfølgende med den nepalesiske orden, Gorkha Dakshin Bahu.

I Birgits formandsperiode 1990-1991 kommer der store omvæltninger i Nepal. Panchayat-systemet falder, og det konstitutionelle monarki indføres samtidig med, at en demokratiproces påbegyndes i Nepal. Danmark åbner ambassade i Nepal, og en helt ny tilgang åbnes.

Medlemstallet er relativt konstant i årene. Det samlede antal danske rejsende i Nepal er stadig under 900 om året, blot en lille skare valgte at rejse til Nepal dengang. Efter Birgit overtager Kirsten Offersen formandsposten, og hun bliver den sjette formand i Dansk-Nepalesisk Selskab. Kirstens vilje og engagement til at drive Dansk-Nepalesisk Selskab fremad var yderst imponerende og succesrigt.

Møderne, der havde en stor alsidighed, blev som oftest afholdt på Frederiksberg Bibliotek og var meget velbesøgte. Under alle årene oplevede selskabet udvikling og flere medlemmer.

I Kirstens formandsperiode oplever Nepal virkningerne fra Panchayat-systemets fald til indførelse af demokrati. I selskabet afholdes flere receptioner, blandt andet for premierminister Man Mohan Adhikari, i 1995.

I 1996 begynder maoisternes "Peoples War" langsomt at røre på sig i Vestnepal, og i 2001 bliver det meste af kongefamilien dræbt i Kathmandu - en tragedie, der stadig står som et åbent sår i Nepal. Gyanendra overtager tronen, og Nepal er i årene efter på randen af totalkrise. Det var meget dramatiske år for Nepal.

Ved Kirstens tiltræden var der omkring 83 medlemmer, og da hun i 2003 trak sig efter 13 imponerende år som formand, var

medlemstallet oppe på 438 medlemmer. Medlemstilgangen blev hjulpet på vej af en del nye rejsebureauer, der startede op på Nepal, samtidig med at Politikens "Turen går til Nepal" blev udgivet. Det var noget af et scoop, at selskabet fik en indmeldelsesblanket i guidebogen.

Kirsten Offersen er også den længst siddende formand i Dansk-Nepalesisk Selskab, men nok også den af os alle, som har brugt mest energi og tid på posten. Fx blev der i året 1998-99 udsendt 3.200 breve med invitationer til medlemsmøder og med Nepal Vision!

I 2001 får selskabet for første gang en hjemmeside. E-mails har i nogle år været en kommunikationsform på vej frem, også hos os.

Selskabets 25 års jubilæum fejres med en reception og et festskrift, der blev trykt i Nepal og indbundet i håndlavet, nepalesisk papir. I 1995, også i Kirstens formandstid, bliver medlemsmøderne i Aarhus introduceret, og de understøttes af gode lokale kræfter med Bent Thygesen i spidsen. Møderne afholdes i starten i Storcenter Nord, men flyttes fra 1999 til Hovedbiblioteket i Mølleparken. Kirsten udnævnes kort inden sin fratræden til generalkonsul for Nepal, efter Ole Janus.

Poul Bjerager er formand i perioden 2004 til 2009, hvor Nepal også er i dyb krise. Gyanendra formår både at tilrane sig magten og sætte det dysfunktionelle parlament skakmat. For relativt kort efter selv at blive afsat, hvorpå monarkiet afskaffes. Medlemstallet svigter, og selskabet daler til omkring 350 medlemmer. Der er flere møder og nye steder i indre by, først i Cafe Globen og siden hos Mellemfolkeligt Samvirke. På hjemmesiden kan medlemmerne nu tilmelde sig en mailingliste, så selskabet kan indkalde til møder med kort varsel. Fejringen af selskabets 40 års jubilæum

med et særligt nummer af Nepal Vision og en medlemsreception planlægges.

Thomas Glerup er formand i perioden 2009-2012, og jubilæumsaktiviteterne gennemføres. Medlemstallet svigter, formodentlig grundet situationen i Nepal, men i samme periode finder de politiske kræfter sammen, og de formår at lægge grundstenen for fred og dermed bane den langstrakte vej mod en ny forfatning og de nyvalg, som kommer årevis senere. Det er et par hårde år for selskabet, men med mange spændende foredrag, der i perioden, i København, flytter til Danasvej på Frederiksberg. Nepal åbner ambassade i Hellerup, og i overensstemmelse med almindelig praksis nedlægges de desværre Nepals velfungerende og aktive general-konsulat i København.

Medlemstallet rammer 300, inden det igen stabiliserer sig omkring 350 medlemmer.

Lars Gundersen, der også tidligere - i 1990'erne - sad i bestyrelsen, bliver Dansk-Nepalesisk Selskab niende formand i 2012. Som alle formænd sætter han en dagsorden, og vi kan glæde os over, at det går godt i Nepal, og at medlemstallet er stignende. Så nu er der godt 475 medlemmer af Dansk-Nepalesisk Selskab. Foredragene er relativt velbesøgte, og i København holdes møderne for tiden i Kulturstation Vanløse, mens de i Aarhus rykkede til byens flotte nye hovedbibliotek, DOKK1, da det åbnede i 2015.

Hvad fremtiden bringer for Dansk-Nepalesisk Selskab, må tiden vise, men ét er sikkert – det er et godt selskab. Vi kan ønske os selv – medlemmerne af Dansk-Nepalesisk Selskab – hjerteligt tillykke med den runde dag.

Lars har været formand for Dansk-Nepalesisk Selskab siden 2012 og er desuden stifter af og direktør for Kipling Travel.

c/o INSTITUT FOR TRAFIK-, TURIST-
OG BELIGGENHEDSFORSKNING

Handelsakademiet

Jul. Thomsens Plads 10,

1925 København V,

Tel. 01 35 33 86

DENMARK-NEPAL SOCIETY

DANSK-NEPALESISK SELSKAB

Meddelelser til medlemmerne
og pressen

Marts 1969

...

SELSKABETS FØRSTE MØDE -- DEN 27. MARTS PÅ FREDERIKSBERG BÅDEUS.

Det nye selskab startede i stor stil -- med en af de personligheder, som kendes i Nepal og Nepaleserne bedst, som foredragsholder. Lt. Col. Charles Wylie talte om "The Gurkhas and Nepal" og viste fremragende lysbilleder i tilknytning hertil.

Oberst Wylie (49), som nu er liason-officer ved Gurkha-brigaden i det britiske forvarningsministerium i London, (i hvilken egenkab han sen gang om året besøger Nepal), har været Gurkha-officer med liv og sjæl, i krig og fred, i 30 år. Han har været militærattaché ved den britiske ambassade i Kathmandu, han var en af Sir Edmund Hillary's nærmeste medarbejdere ved opdagelsen af Mt. Everest-bestigningen, og han har selv bestået nogle af Himalayas højeste toppe. Han er dertil en festlig og farverig personlighed. Han kender som få de berømte Gurkha-tropper i den britiske hær og deres hjemland. Oberst Wylie er også formand for Britain-Nepal Society i London.

NEPAL-ÅFTEN I "DANSK SÅNVIKKE".

Den 27. februar holdt vi et møde, som blev en succes. Deltagelse fra ca. 1500 mennesker til fods i Nepal" med farvelysbilleder. Indbydelser til at deltage i mødet var tilsendt alle vore stiftende medlemmer.

BESTYRELSESVÆLG OG KONSTITUTION.

På den stiftende generalforsamling den 29.1. valgtes følgende til bestyrelsen, som siden har konstitueret sig på den sædvanlige måde: Professor Ejler Alkjær (formand), vice-eds. direktør Chr. B. Hunderup (medformand), direktør Gorm Borup (kasserer) og museumsinspektør Jørgen Jacobsen. En færdig bestyrelsesplads blev med generalforsamlingens tilslutning holdt åben, idet det håbes, at direktør T. Waldike Schmidt, C.K., som p.t. er bortrejst, vil overtage denne.

STIFTelsen AF SESTERSKABET I KATHMANDU.

Som set i rapporterne vedrørende tronfølgerparrets officielle besøg blev Nepal-Denmark Society stiftet under dette og i Dns. kongelige højheders nærværelse. Inaugurationen foregik i den mest romantiske ramme - i Kurari-chok's tempelgård, med den levende gudinde som tilskuer fra sit vindue i teppede tag. Franske l'arçetre blev taget med sig, og de blev kaldt af selskabets formand, professor K.R. Tuladhar (Nepals Ingeniørakademi) og vice-formanden E.H. Jyoti (Nepals stærke industriforening) og K.D. Harna (indehaver af et import-eksportfirma). I bestyrelsen er bl.a. chefen for Nepals arkæologiske institut, P.H. Bajracharya, som sidste år arrangerede den nepalesiske kunstudstilling på Nationalmuseet her. Som forband for Dansk-Nepalesisk Selskab bragte undertegnede en hilsen til sesterselskabet, med hvilket vi ser frem til et nært og mangesidigt arbejde.

NEPALESISK ARKITEKTUR-UDSTILLING PÅ NATIONALMUSEET.

I fire uger fra den 15. marts vil der på Nationalmuseet være en udstilling af tegninger af en nepalesisk landsbys arkitektur m.v. 7 unge danske arkitekter opholdt sig i 1967-68 et halvt år i Kathmandu-dalen, hvor de udvalgte en landsby, hvis hele arkitektur de har gennemtegnet, ligesom foreslag og planer til en omstrukturering af denne er udført. Nærværende meddelelse om denne interessante udstilling, der arrangeres af vort bestyrelsesmedlem, museumsinspektør Torner Jacobsen, vil fremkomme i dagspressen.

NY NEPALESISK AMBASSADOR I DANMARK.

Sardar D.R. Pandé, der var akkrediteret her i landet, som boscand i Rom, og som snart har stillet oprettelsen af vort naboland, er blevet forflyttet til posten som ambassador i New Delhi. Denne anses almindeligt som den aller vigtigste i Nepals h.c. udenrigstjeneste. Han efterfølges som ambassador af Mr. P.L. Bhambhani, som tidligere har været afdelingschef i udenrigsministeriet. Undertegnede havde lejlighed til at møde ham ved flere af foretagelserne under det danske tronfølgerpar besøg i Nepal. Han tilsendte selskabet forestået intension og glædede sig til ved en snarlig lejlighed at møde medlemmerne her.

NEPALESISKE TRAINÉES I DANMARK.

Den unge Michael Lismanovitch, Royal Hotel i Kathmandu er bescandt som trainé i Royal Hotel, København, hvor han skal gennemgå en af direktør A. Køpman bescandt tilrettelagt tre-årig turisme i hotellets forskellige afdelinger og restauranter. Lederen af det nepalesiske turistkontors information i Kathmandu lufthavn, K.F. Dhakal, ventes i nær fremtid her til landet på et U.N. - scholarship med henblik på at studere de henværende turistorganisationer.

KONTINGENTINDSAMLING.

Medlemmerne, og du, der ønsker at blive medlem, anmodes om snarest at indbetale kontingent for 1969 (50 kr. for private, 250 kr. for firmaer o.l.) til kassereren: direktør Gorm Borup, THII International, Hedegårdsvej 45, 2770 Kastrup.

Med venlig hilsen

EJLER ALKJÆR
Professor,
Formand.

Straks efter stiftelsen af selskabet gik selskabets formand gennem de første otte år, professor Ejler Alkjær, i gang med at skabe offentlighed om den nye forening fra sin base på Institut for bl.a. turisme på Handelsøjskolen i København.

FORMÆNDENES HILSNER

Teksterne af Ejler Alkjær, der døde i 1993, Johannes Hedegaard, der døde i 1999, og Mette Rolff, der heller ikke lever længere, er forfattet af redaktionen ud fra det bedste skøn over, hvorledes de pågældende ville have besvaret spørgsmålene. De resterende bidrag er skrevet af de pågældende selv.

Ejler Alkjær hilser på prinsesse Margrethe, mens prins Henrik og kong Mahendra ser på

EJLER ALKJÆR

Professor, formand 1969-77
Teksten er skrevet af Jørgen Rendsvig

Hvad er, efter din mening, det vigtigste, der skete for Nepal, mens du var formand for Dansk-Nepalesisk Selskab?

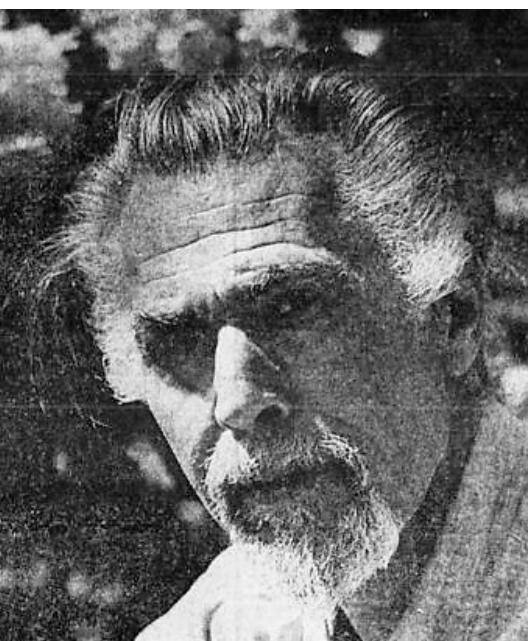
Nepals turisme fik luft under vingerne. Efter den principielle åbning i 50'erne gik der en årrække, før landet havde de fornødne faciliteter, men i slutningen af 1960'erne og begyndelsen af 1970'erne tog antallet af turister til, og dermed fik verden uden for Nepal kendskab til dette smukke og interessante land. Etableringen af en flyforbindelse med THAI International Airways mellem Kathmandu og Bangkok, som den første regelmæssige forbindelse med jetfly, gav turismen et afgørende skub fremad.

Hvilken personlig oplevelse med relation til Nepal har udviklet sig til en fast fortælling i familien eller gode venners lag?

Det var en ganske særlig oplevelse at stå sammen med tronfølgerparret i Kumariens palads i Kathmandu få uger efter stiftelsen af Dansk-Nepalesisk Selskab og at være med til stiftelsen af søsterorganisationen Nepal-Denmark Society med den levende gudinde som interesseret tilskuer. Desuden var det en oplevelse at flyve med tronfølgerparret til Pokhara og Lumbini. Flyhjulet var dengang det første hjul, de lokale så i dette land, hvor det eneste hjul, der anvendes, er bedehjulet.

Hvad er - i dine øjne - med til at berettigg eksistensen af Dansk-Nepalesisk Selskab?

Selskabet har en betydningsfuld opgave i at styrke de bånd, der findes mellem de to lande. Den personlige kontakt mellem mennesker med så forskellig baggrund, som der er tale om mellem danskere og nepalesere, kan bygge bro over forskellene.

Johannes Hedegaard

JOHANNES HEDEGAARD

Billedhugger og botaniker, formand 1977-79
Teksten er skrevet af Jørgen Rendsvig

Hvad er, efter din mening, det vigtigste, der skete for Nepal, mens du var formand for Dansk-Nepalesisk Selskab?

Store folkelige protester mod panchayat-styret fører til, at kong Birendra lover en folkeafstemning om det fremtidige styre.

Hvilken personlig oplevelse med relation til Nepal har udviklet sig til en fast fortælling i familien eller gode venners lag?

For mit og min kones vedkommende var det en botanisk interesse, der lokkede os til Nepal på frøindsamlingsture, bl.a. til Langtang. Da vi nåede Langtang-dalen blev jeg syg. En medicinmand fra en lokal landsby kunne ikke finde min puls. Da jeg i mange dage ikke kunne tage føde til mig, måtte vi afbryde turen. Resultatet af den frøindsamling, vi nåede, kan vi bl.a. glæde os over i vores have, når de nepalesiske planter blomstrer og minder om den vidunderlige natur i de fjerne bjerge og de venligt smilende mennesker, dejlige minder at have, når man ikke mere har fysik til strabadserende bjergvandringer. Resten er overgået til arboreterne i Hørsholm og Milde ved Bergen.

Hvad er - i dine øjne - med til at berettigg eksistensen af Dansk-Nepalesisk Selskab?

Det er fristende kort at nævne den første dansker, der besøgte Nepal – allerede så tidligt som i 1836 – nemlig den danske læge Nathan Wulf. Et af hans berømte værker er 'Plantarum Nepaulensis', som er en beskrivelse af alle de nepalesiske planter, han kunne komme over ved sit besøg i Kathmandu i 1836. I øvrigt viste samtalerne i forbindelse med møderne med foredrag, hvor forskelligartede interesser der knyttede sig til kongeriget Nepal og Himalayas storslåede skønhed.

Mette Rolff på tigerjagt ved Tiger Tops i Chitwan

METTE ROLFF

Turismeudvikler og rejseleder, formand 1979-88
Teksten er skrevet af Lars Gundersen

Hvad er, efter din mening, det vigtigste, der skete for Nepal, mens du var formand for Dansk-Nepalesisk Selskab?

Safariturismen blev udbygget som et mere seriøst alternativ til hashturismen, der havde spillet en alt for stor rolle i 60'erne og 70'erne.

Hvilken personlig oplevelse med relation til Nepal har udviklet sig til en fast fortælling i familien eller gode venners lag?

Jeg var jo sammen med min mand, John Coapman, med til at starte safariturisme i Nepal med udgangspunkt i Tiger Tops Lodge i Chitwan, hvor de første amerikanere landede med Royal Nepal Airlines på Meghauli-sletten i Chitwan i november 1965. Vi kom selv til Nepal omkring 1964. John var amerikaner, født i Indien, men vi boede altså i Nepal i en årrække. Han udviklede desværre en række dårlige sider, blev kolerisk og brutal. Til sidst så jeg ikke anden udvej end at pakke en håndtaske og snige mig bort under forklædning. Således kom jeg til lufthavnen og måtte på denne måde afslutte mine mange år i Nepal. Det var jo alt sammen, inden jeg kom i bestyrelsen for selskabet i 1977.

Hvad er - i dine øjne - med til at berettige eksistensen af Dansk-Nepalesisk Selskab?

Danmark har haft en række personligheder, der har knyttet særlige bånd til Nepal. Det gælder Werner Jacobsen, der udførte værdifuldt etnografisk feltarbejde i Nepal og som i øvrigt var med i selskabets første bestyrelse. Det gælder også Inger Lissanevitch, der var en kær gæst i selskabet, når hun besøgte Danmark sammen med sin mand, Boris. Sammen med andre, der tog del i den tidlige turisme som arrangør eller som deltager, samt folk, der havde erhvervsmæssig tilknytning til landet, gav det en relativt stabil kreds på omkring 70 medlemmer fra selskabet blev stiftet og gennem min formandstid.

OLE JANUS LARSEN

Rejsebureauemand, fhv. generalkonsul, formand 1988-90

Hvad er, efter din mening, det vigtigste, der skete for Nepal, mens du var formand for Dansk-Nepalesisk Selskab?

Nepal fik allerede i forvejen lidt u-landsstøtte fra Danmark. Men landet blev i 1989 et af tolv hovedmodtagerlande af dansk bistandshjælp. Det var en stor glæde.

Hvilken personlig oplevelse med relation til Nepal har udviklet sig til en fast fortælling i familien eller gode venners lag?

1989 havde vi statsbesøg af Nepals kongepar og deres tre børn. De boede på Fredensborg Slot. Selskabet havde arrangeret en reception på Store Kro, hvor nogle af kongeparrets stab boede. Det var i skolernes efterårsferie, så vi regnede med højst 150 deltagende medlemmer. Faktisk modtog vi 450 gæster plus alle de officielle. Det var også en stor glæde. Selskabet gav kongen et STORT stykke rav som en hilsen fra os ved havet til dem i bjergene.

Hvad er - i dine øjne - med til at berettige eksistensen af Dansk-Nepalesisk Selskab?

Selskabet har en værdi i sine mange år og mange personlige relationer mellem vore to landes folk. Om fremtiden gør jeg mig kun få tanker. Der findes Tro, håb og kærlighed, men størst af alt er kærlighed.

NB. Jeg tror ikke på den officielle forklaring om mordet på kongefamilien.

Vore bedste hilsner og ønsker for fremtiden.

Ole Janus skændes med premierminister G.P. Koirala. Myndighederne har konfiskeret elektronisk udstyr fra JyllandsPostens korrespondent.

Birgit Nielsen modtager Gorkha Dakshin Bahu-ordenen af kong Birendra

BIRGIT NIELSEN

Tandlæge, formand 1990-91

Hvad er, efter din mening, det vigtigste, der skete for Nepal, mens du var formand for Dansk-Nepalesisk Selskab?

Igenem alle de 40 år, hvor jeg har været med i og arbejdet med Dansk-Nepalesisk Selskab, er der sket så mange ting, at det kan være svært at skelne det ene år fra det andet, men jeg må nok sige, at de store politiske forandringer der skete med The Democracy Movement i april 1990 var en stor og vigtig begivenhed.

Hvilken personlig oplevelse med relation til Nepal har udviklet sig til en fast fortælling i familien eller gode venners lag?

Jeg havde også planlagt en rejse til Nepal netop på det tidspunkt dels for at fejre deres nytår, men også for personligt at kunne modtage den nepalesiske orden, som jeg var blevet tildelt nogle måneder forinden.

Rejsen var ikke uden besværligheder, men det blev rigeligt opvejet af muligheden for personligt at modtage denne fra kong Birendras hånd. Det var meget stort for mig, og en oplevelse som jeg ofte har berettet om i venners lag.

Alt i alt var det noget af en tid med omvæltninger, og interessen for Nepal var støt voksende. Derfor var det meget dejligt, at jeg kunne være medvirkende til, at der på aften-skolebasis kunne oprettes et kursus i nepali med en nepalesisk lærer. Madan Nakarmi var i adskillige år en skattet lærer i sproget.

Hvad er - i dine øjne - med til at berettigg eksistensen af Dansk-Nepalesisk Selskab?

At Dansk-Nepalesisk Selskab nu har eksisteret i 50 år viser blot, at interessen for Nepal er vedvarende og givetvis også vil være det mange år frem i tiden.

Selskabet kan efter min mening bringe glæde og information om Nepal, og hvad der rører sig derude og holde interessen levende for begge sider.

Derfor vil jeg ønske alt mulig godt for selskabet ud i fremtiden samtidig med at overbringe mine bedste lykønskninger i anledning af 50 års jubilæet.

Kirsten Offersen og kong Gyanendra ved prinsesse Prearana Rajya Lazmi Devi Shahs bryllup. Kirsten har cognac i glasset, kongen har whisky

KIRSTEN OFFERSEN

Arkitekt, fhv. generalkonsul, formand fra 1991 - 2004

Hvad er, efter din mening, det vigtigste, der skete for Nepal, mens du var formand for Dansk-Nepalesisk Selskab?

Det vigtigste og mest tragiske skete den 1. juni 2001, hvor kongefamilien blev myrdet af kronprinsen. Det fik en fatal betydning for Nepal og dets befolkning, da det var uforståeligt, at det kunne være kronprinsen, som havde udført alle disse mord. I stedet hæftede mistanken sig ved den afdøde kong Birendras bror, Gyanendra, som blev indsat som ny konge. Kong Gyanendra fik aldrig befolkningens opbakning, og mistilliden til ham som bagmand til massakren på kongeslottet vedblev. Den tvivl udnyttede maoisterne ved at få flere og flere tilhængere og til sidst overtage ledelsen af landet. I april 2007 blev kongedømmet afskaffet, og kongen blev erstattet af en præsident.

Hvilken personlig oplevelse med relation til Nepal har udviklet sig til en fast fortælling i familien eller gode venners lag?

Som beskrevet i 25-års jubilæumsskriftet, lovede min mand og jeg på vores første rejse til Nepal i 1982, at sponsere vores sherpa, Anus, ældste søn, som var 6 år. Vi har fulgt ham tæt og kæmpet mod korruptionen, så han fik den bedste uddannelse uden en eneste rupi under bordet. Vi har stadig en meget tæt forbindelse til ham og hans familie. De er nu bosiddende i Sydafrika. Ang Tshering er i dag ortopædkirurg på et stort hospital, hans hustru er privatpraktiserende læge og deres datter på syv år går i skole.

Min sidste rejse til Nepal var for at deltage i Ang Tsherings yngre brors bryllup i 2015, så vores familieband dækker hele familien i Namche Bazar.

Hvad er - i dine øjne - med til at berettigg eksistensen af Dansk-Nepalesisk Selskab?

Berettigelsen for, at en forening kan eksistere, er naturligvis en kampånd for foreningens virke. Dette gælder også Dansk-Nepalesisk Selskab, som i alle disse år, som selskabet har eksisteret, har været et samlingspunkt for folk, som har rejst og tabt deres hjerte til Nepal. Selv om Danmark er et foreningsland i forhold til mange andre lande, er foreningslivet for nedadgående, men det er en glæde for mig at konstatere, at Dansk-Nepalesisk Selskab stadig har en meget stor opbakning, hvilket jeg også håber, at fremtiden vil byde! Et stort tillykke med 50-års jubilæet skal lyde fra mig!

Poul Bjerager er optaget af spillemandsmusik og fik i 2013 retten til at betegne sig som rigsspillemand

POUL BJERAGER

Rigsspillemand, fhv. kommunaldirektør, formand 2004-2009

Hvad er, efter din mening, det vigtigste, der skete for Nepal, mens du var formand for Dansk-Nepalesisk Selskab?

Det vigtigste for Nepal i mine år som formand 2004-2009 var, at landet endeligt overgik fra autokratisk kongedømme til parlamentarisme. Det havde været en lang proces siden kong Mirendra i 1990 proklamerede, at landet skulle overgå til en form for demokratisk styre med frie valg. Nogle år efter startede det maoistisk ledede oprør, og demokratiseringsprocessen gik i stå igen og igen. Efter Paladsmassakren i 2001 kom Gyanendra på tronen, og han tiltog sig hele magten i 2005. Imidlertid var de politiske partier efter lang tids rivalisering gået sammen om ét mål: parlamentarisk demokrati. Men det var reelt den almindelige befolkning, der gennem meget omfattende aktioner fik kongen til at erkende, at hans tid nu var forbi. Samtidigt indså partierne, at folket ville rejse sig igen, hvis heller ikke de leverede varen.

2006 blev således reelt et nyt startpunkt, hvorfra landet kunne komme videre på den lange hullede vej mod fred, fremgang og retfærd.

Hvilken personlig oplevelse med relation til Nepal har udviklet sig til en fast fortælling i familien eller gode venners lag?

For mig og min familie var den største Nepal-oplevelse årene 1992-96, hvor vi boede i Kathmandu, mens jeg arbejdede som chefrådgiver for Danida på programmet for decentral demokratiudvikling. Det var meget berigende år - arbejdsmæssigt, kulturelt, socialt og familiemæssigt. Også for børnene har det været en grundsten i deres liv og identitet. Forud, i 1980'erne, havde jeg haft fantastiske oplevelser med trekking i Nepal. Familien forlængede forbindelsen til Nepal ved, at vi tog to tibetanske mastiff-hvalpe med hjem (de eneste hunde, der har været til foredrag i selskabet). Og jeg har nydt relationerne til Nepal yderligere i fem år som formand for selskabet.

Hvad er - i dine øjne - med til at berettige eksistensen af Dansk-Nepalesisk Selskab?

Enhver international venskabsforening har naturligvis positiv betydning for informations-spredning og netværksrelationer. Oprindeligt var Dansk-Nepalesisk Selskab eneste Nepal-organ i Danmark. Nu er der ambassade, adskillige NGO'er, internet, rejsebureauer m.v. Selskabets eksistensberettigelse ligger fortsat i at kunne tale Nepals sag, samt at være platform for sociale arrangementer, hvor både Nepal-professionelle og eventyrrejsende kan mødes til foredrag, dal bhat og big small talk.

Thomas Glerup har besøg af daværende udviklingsminister Søren Pind ledsaget af ambassadør Finn Thilsted på sin fabrik i Kathmandu

THOMAS GLERUP

Virksomhedejer, formand 2009-12

Hvad er, efter din mening, det vigtigste, der skete for Nepal, mens du var formand for Dansk-Nepalesisk Selskab?

Jeg har aldrig været god til at huske datoer, som ligger bag mig. Derfor kan jeg ikke præcist angive, hvilke begivenheder som indtraf, netop mens jeg var formand, men der er ingen tvivl om, at nogle af de største omvæltninger i Nepals nyere historie er indtruffet omkring min tid som formand og i de år, hvor jeg (siden 2006) har drevet virksomhed i landet.

Hvilken personlig oplevelse med relation til Nepal har udviklet sig til en fast fortælling i familien eller gode venners lag?

Maoisterne og de gamle demokratiske partier enedes med kongen om at afholde valg. Jeg boede tilfældigvis på Hotel Himalaya samme aften, som den afgørende aftale blev truffet på netop dette hotel.

Valget blev gennemført med stor succes, og en grundlovgivende forsamling blev valgt. Kort efter sad jeg på Restaurant Nanglo i Kings Road, netop da kongen blev afsat.

Endelig blev man enige om at indrullere de tidligere maoistiske soldater i hæren, og efter flere års forsinkelse ratificerede man den nye grundlov.

Sidst gennemførte man lokalvalg i regionerne.

En omfattende revolution fra et enevældigt kongedømme til et moderne demokrati på ganske få år, som man må lykønske nepaleserne med, og en go' historie, som jeg gerne fortæller.

Hvad er - i dine øjne - med til at berettige eksistensen af Dansk-Nepalesisk Selskab?

Udveksling af idéer og viden er essentiel for udvikling, og netop derfor har alle tiltag som fremmer dette stor betydning og berettigelse. Husk også, at man først for alvor ser sit eget land, når man ser det udefra.

Lars Gundersen på toppen af Kala Pattar

LARS GUNDERSEN

Rejsebureauudirektør, formand 2012-

Hvad er, efter din mening, det vigtigste, der skete for Nepal, mens du var formand for Dansk-Nepalesisk Selskab?

Der har været mange spændende ting i tiden fra 2012, men der er ingen tvivl om, at jordskælvet den 25. april 2015 har sat sig spor i Nepal såvel som på det personlige plan. Fra den ene dag til den anden mistede en halv million mennesker deres hjem, næsten 9000 omkom, og der kom en ny fortælling om og i Nepal.

Men det førte formodentlig også til en opvågning i politiske kredse i Nepal, og efter mange år med ustabilitet, maoistisk oprør, kongemord og et system på den mentale fallits rand, blev en forfatning vedtaget med et overvældende flertal – og dermed blev der på papiret igen skabt et nyt Nepal.

Og bundlinjen er, at det på mange måder faktisk går rigtig godt i Nepal.

Hvilken oplevelse med relation til Nepal har for dig udviklet sig til en fast fortælling i familien eller gode venners lag?

De første oplevelser går tilbage til min barndom, hvor jeg hørte om spændende beretninger fra Nepal, og efter at have fået Maurice Herzogs bog "Annapurna" i fødselsdagsgave var jeg ganske klar over, at jeg skulle opleve Nepal selv.

Hvad er - i dine øjne - med til at berettigg eksistensen af Dansk-Nepalesisk Selskab?

Kulturudvekslingen vores lande imellem, Nepal i kød og blod. Dvs. vi er ikke et netmedie, men en forening hvor man kan møde hinanden og blive beriget af gedigne foredrag og ikke mindst læse et stærkt medlemsblad i Nepal Vision. Det betyder, at vi som en frivillig kulturforening på mange måder er oppe mod et stort udbud af oplevelser og en digitaliseret verden, men jeg synes, at vi med et flot medlemstal og pænt deltagerantal ved vores arrangementer har bevist, at mødet mennesker imellem i en interessesfære som ex. i Dansk-Nepalesisk Selskab har en eksistensberettigelse.

Kvinde fra Chitre 1991
Foto: KWH

TURISME I NEPAL

DEL 1, 1969-1994

Af Mogens Engelund

Naturens skrøbelige skønhed

Bjergtagende scenerier med ekstreme naturmæssige kontraster. Etnisk og kulturel mangfoldighed kombineret med menneskelig varme og imødekommenhed. Så smuk og storslået, at det er nemt at få sig en oplevelse for livet. Nepal udgør et sandt turistmæssigt eldorado, selvom meget har ændret sig i årenes løb.

Som trekkingturist har man en sjælden mulighed for at opleve et af verdens fattigste lande på tæt hold. Ønsker man mere kulturelt orienterede oplevelser, udgør Kathmandu-dalen et veritabelt levende museum. Foretrækker man fysiske udfordringer, er der mulighed for at afprøve en mountainbike i dens rette element, tage på riverrafting ad rivende flodstrømme eller bestige en af de utallige bjergtinder, der næsten uanset deres størrelse sætter ethvert europæisk bjerg i skyggen.

Turismen skaffer hårdt tiltrængt valuta til landet, men i takt med dens vækst er det blevet stadig tydeligere, at den ikke blot udøver en stærk kulturel påvirkning, men også slider på naturen. Når man betragter turismens historiske udvikling i Nepal, er det bemærkelsesværdigt, at det nærmest ikke har været nødvendigt at promovere turismen, den er stort set vokset "af sig selv". Turismen tages for givet, og indtægterne betragtes som en stabilt voksende kilde til fremmed valuta. Det er formentlig

en af grundene til de få begrænsninger på turisternes adgang til landet.

Det er måske derfor, Nepal ofte nævnes som eksempel på en fejlagtig udviklingsproces, mens Bhutan fremhæves som et mønstereksempel. I realiteten har Nepal aldrig haft mulighed for at gøre som Bhutan. En af de afgørende forskelle er befolkningstætheden, der er mere end otte gange større i Nepal end i Bhutan. Det betyder, at landbrugene er langt mindre i Nepal end i Bhutan, ligesom skovene udsættes for tilsvarende større pres. Nepal blev derfor

langt hurtigere end Bhutan tvunget til at skaffe økonomiske midler udefra for at støtte udviklingen og øge jobmulighederne uden for landbruget. Da naturens skønhed og overdådighed er en af landets få naturressourcer, har turisme har været en aktiv del af denne proces.

Fra "individuel rejsende" til "masseturisme"

Fra midten af 60'erne begyndte nye rejseformer at udvikle sig i Vesten. Et mindre, men gradvist voksende, antal mennesker ønskede at stå af ræset for en stund og

Mette Rolff, Boris og Inger m.fl. ved et møde på Royal Hotel

søge mod stadig mere eksotiske rejsemål. Udviklingslandene blev i stigende omfang et mål for disse rejsende, hvad der utvivlsomt skyldtes en kombination af landenes eksotiske kvaliteter og det forhold, at det blev lettere og billigere at rejse.

Der er næppe tvivl om, at 60'ernes individuelle rejsende har været stærkt medvirkende til at grundlægge den mere uformelle turistindustri, der fortsat er så fremtrædende i Nepal. Den er nu under gradvis forandring i takt med væksten af organiserede charterprægede arrangementer, kombineret med muligheder for individuelle aktiviteter. Den organiserede masseturisme har flere gange forsøgt sit indtog i Nepal, men den begrænsede rejsebureau-, service- og hotelkapacitet i

starten af 90'erne gjorde det vanskeligt at betjene større selskaber.

Med etablering af større hotelkomplekser i Kathmandu-området er nogle af disse hindringer ryddet af vejen. I mellemtiden har der udviklet sig nye problemer af specielt miljømæssig karakter. Trafikregulering samt luft- og vandforurening udgør stærkt voksende problemer af et omfang, der er yderst foruroligende i Kathmandu-dalen.

Boris af Kathmandu

I historien om turismens udvikling i Nepal står russeren Boris Lissanevitch som den markant største personlighed, suppleret af sin danske hustru Inger (født Pfeiffer) og i særdeleshed af sin svigermor, Mama Scott.

Allerede under sit første Nepalbesøg i 1951, hvor Boris var gæst hos kong Tribhuvan, faldt han for Kathmandu-dalens charme. Han fik hurtigt den ide, at han ville starte et hotel og lejede halvdelen af et kæmpepalads. Det mest nødvendige udstyr blev anskaffet fra Indien eller Europa og derfra transporteret op til foden af bjergene, hvorfra det blev båret eller fløjet resten af vejen til Kathmandu. På denne måde startede det senere så vidt berømte "Royal Hotel". Så manglede blot turisterne, men efter en henvendelse fra Thomas Cook i Bombay lykkedes det Boris at få indrejsetilladelse til tre grupper på hver 20 personer, som dermed fik udvidet en verdensrundrejse med et todages ophold i Kathmandu i foråret 1955.

Med Boris' død som 80-årig i 1985 mistede Nepal en af sine største personligheder. Inger Lissanevitch har i et interview fra 1991 opsummeret Boris' indsats med ordene: "Han åbnede landet for omverdenen 10 år tidligere end det ellers ville være sket."

Kong Mahendra's kroning i 1956

Turismens besværligheder i 50'erne kan på glimrende vis illustreres med de problemer, der knyttede sig til den stort anlagte kroning af kong Mahendra i foråret 1956, hvor Boris fik overdraget store dele af ansvaret.

Hverken infrastruktur eller hotelkapacitet var tilstrækkelig til en fest med et par hundrede officielle gæster samt presse. Men Boris' opfindsomhed, gå-på-mod, organisationstalent og vedholdenhed sikrede, at festen blev en succes.

Kroningen blev en overdådig og farvestrålende fest, ikke blot for de udenlandske gæster, men også for den lokale befolkning. Regningen for festen blev dyr, men set i historiens bakspejl udgjorde den en succesrig indledning til den efterfølgende udviklingsproces. Landets åbenhed over for omverdenen var nu cementeret. Nepals storslåethed og nepalesernes venlige og gæstfrie fremtræden blev med et slag spredt kloden rundt. Og selv om én person ikke udgør en fest, så var festen blevet en anden uden Boris.

Dronning Elizabeths besøg i 1961

Nepals økonomi var fortsat kontrolleret af en lille snæver elite med Ranafamilien i centrum, mens bøndernes forhold kun var forbedret i ubetydeligt omfang. Kong Mahendras invitation af dronning Elizabeth skal ses som led i bestræbelserne på at gøre omverdenen opmærksom på Nepals eksistens og undgå et opgør om den politiske magt i landet. Derfor skulle dronningen have en velkomst, der overgik, hvad hendes hjemland var i stand til.

Prinsesse Margrethe underholder sig med sin vært, kronprins Birendra af Nepal. Kronprinsen er en moderne kongelig person, der har studeret i England. Han har også engang besøgt København – på et privat besøg for nogle år siden.

Boris fik atter et stort ansvar. Under en tidages indkøbstur til Hong Kong blev der indkøbt 48 tons udstyr, der med nød og næppe nåede til Kathmandu tre dage før dronningens ankomst. Igen viste Boris sin evne til at få et stort arrangement afviklet yderst tilfredsstillende.

Besøgets mest spektakulære højdepunkt var en genoplivning af safaritraditionen med en kongelig safari i Chitwan. I det fortsat malariahærgede jungleområde blev et stort område ryddet, og der blev anlagt en flyveplads og en overdådig teltby forsynet med badeværelser etc.

Safarieren foregik på elefantryk, og der var til lejligheden fremskaffet 376 elefanter, mange farvestrålende dekoreret. Omvandrede bar-elfanter forsynede gæsterne med kolde drinks og snacks under jagten. Safari-initiativet medførte en stærk kritik hos den britiske presse, og om det skyldtes kritikken eller andre årsager er uvist, men prins Phillip mødte til nepalesernes store fortrydelighed op til safarieren med en forbindelse på "aftrækkerfingeren".

Kong Mahendra ønskede at manifestere, at også et økonomisk tilbagestående land som Nepal havde kvaliteter, det gerne ville

vise frem. Den senere udvikling viste, at kong Mahendra opnåede den omtale af landet, han ønskede. Bistandsstrømmen til Nepal tiltog gradvis op gennem 60'erne, ofte endog i et omfang, der var større end det rent faktisk var muligt at udnytte.

Margrethe og Henrik i Nepal

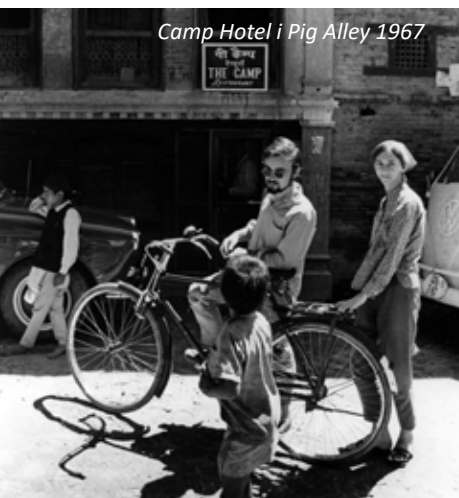
Den 1. februar 1969 vajede Dannebrog side om side med Nepals særprægede dobbeltvimplede flag i Kathmandus lufthavn. Den røde løber var parat, og mens soldater i farverige uniformer rettede sig ind på gæled, stemte musikkorpset sine instrumenter. Også en lille dansk gruppe var parat: Mette Rolff, Inger sammen med sin Boris samt Mama Scott, Ingers mor.

Det med spænding imødesete THAI-fly ankom planmæssigt, og det daværende tronfølgerpar, prinsesse Margrethe og prins Henrik, trådte ud til en hjertelig velkomst. De fik overrakt blomsterkrans af fem piger i nationaldragter og blev budt velkommen af deres vært, daværende kronprins Birendra, hvorefter der blev tid til at hilse på den danske velkomstkomité.

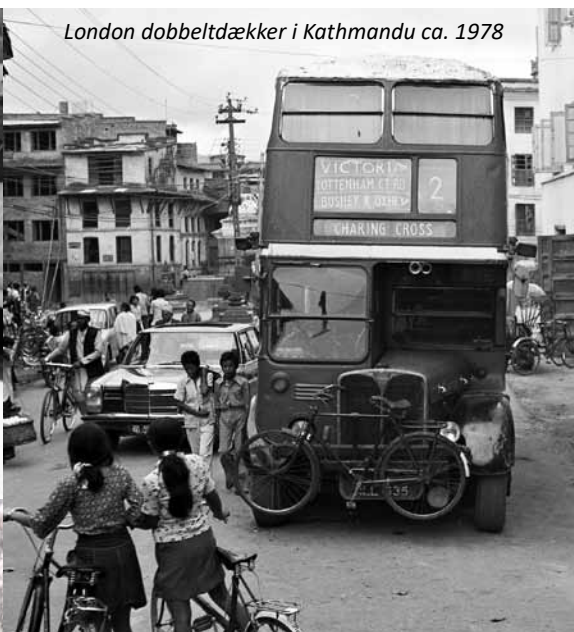
Besøget, der strakte sig over en uge, omfattede ikke blot Kathmandu-dalens seværdigheder. Der var også inkluderet en tur

til Pokhara, hvor Nepals kongepar opholdt sig, samt til Lumbini, Buddhas fødested tæt ved grænsen til Indien, hvor der var planer om at etablere et turist- og pilgrimscenter. Disse ture foregik med fly. Vejnettet var fortsat mangelfuldt, kun omkring 400 km var asfalteret, og der var fortsat ingen vej til Pokhara. Ejler Alkjær, formand for det netop stiftede Dansk-Nepalesisk Selskab, filosoferede over hjulets ringe udbredelse med bemærkningen, " ... det eneste hjul, der anvendes er bedehjulet." I mange lokalsamfund var det første hjul, befolkningen så, hjulet på et fly, efterfulgt af forskellige former for køretøjer, bl.a. oksekærren, og til sidst cyklen!

Overalt, hvor de danske gæster viste sig, blev de mødt med dannebrogflag og fulgt med stor opmærksomhed. Der blev lagt mærke til Margrethes historiske og arkæologiske interesse, mens hun til gengæld var imponeret over nepalesernes viden om landets historie. Det sidstnævnte forhold kan mange Nepalturister sikkert nikke genkendende til. Et bud på en forklaring er den rige fortælletradition i Nepal, som man i øvrigt finder magen til i mange såkaldt underudviklede lande. Analfabetisme behøver absolut ikke indebære uvidenhed, den udvirker ofte en langt rigere fortælletradition end vores.

Camp Hotel i Pig Alley 1967

London dobbeltdækker i Kathmandu ca. 1978

Tiger Tops
Foto: Ole John

Royal Nepal Airlines - rutenet

ROUTE MAP OF: ROYAL NEPAL AIRLINES

Freak Street

En af rejsens sidste aftener blev udnyttet til at udbygge relationerne mellem de to lande. På Ejler Alkjærs initiativ blev Nepal-Denmark Society stiftet under en ceremoni i Kumari Chowk med ingeniør Kula Ratna Tuladhar som formand, og med den levende gudinde som interesseret tilskuer holdt prinsesse Margrethe åbningstalen.

Formålet med rejsen var ikke at tilgodese Nepals generelle udviklingsmæssige problemer. Den skulle fortrinsvis støtte turistens udvikling i Nepal og var nøje tilpasset udviklingen inden for SAS' daværende datterselskab THAI International Airways, der et par måneder forinden havde startet ruteflyvninger mellem Bangkok og Kathmandu. THAI fik stor succes med den nye rute, der var den første regulære flyforbindelse til Kathmandu med jettfly. Allerede i løbet af 1969 steg antallet af turister med 43% i forhold til året før, hvoraf den væsentligste del blev fløjet ind af THAI.

Den sociale og økonomiske situation i slutningen af 60'erne

Op gennem 60'erne skete der en markant vækst i turistindustrien i takt med den generelle udvikling. Turiststrømmen blev næsten tidoblet fra 4.637 i 1960 til 45.970 i 1970. I 1964 var der blandt de i alt 9.526

turister 127 danskere. Det svarer til omkring 1 % af turiststrømmen.

Hotelkapaciteten blev øget i takt med tilstrømningen af turister, specielt de billige hoteller for rygsækturister, men også egentlige turisthoteller skød nu op, skønt deres kapacitet fortsat ikke var overvældende.

I 1965 arrangerede Mountain Travel den første trekkingtur til Mount Everest-regionen og indledte dermed en ny epoke i Nepals turisthistorie. Samme år ankom de første gæster til det netop færdigbyggede Tiger Tops Hotel i Chitwans Nationalpark. Dengang havde hotellet blot en enkelt værelsesfløj på pæle med fire værelser. I takt med succesen blev antallet af værelser øget. Efterhånden blev flere aktiviteter tilknyttet, først en teltlejr på en nærliggende ø og senere Tharu Camp i en nærliggende tharu-landsby, opbygget i overensstemmelse med den etniske gruppe tharuernes traditioner. Den senere formand for Dansk-Nepalesisk Selskab, fotografen og skribenten Mette Rolff, der var gift med Tiger Tops direktør, John Coapman, stod i øvrigt for indretningen af værelserne i Tiger Tops og tilføjede dermed junglemiljøet lidt dansk atmosfære.

Disse initiativer var blandt de første til at sprede turismen ud over Nepal. Mens trekkingaktiviteterne siden da har haft stor succes og har gjort det nødvendigt at åbne stadig flere trekkingruter, har det været langt sværere at etablere egentlige turistområder udover de traditionelle i Kathmandu, Pokhara og Chitwan.

Befolkningens levevilkår var stort set uændrede gennem 50'erne og 60'erne. Mest positivt var en jordreform i 1964, der gradvis ophævede hoveriarbejde blandt småbønder og jordløse. Samtidig havde en massiv kampagne mod malaria gjort det muligt at intensivere opdyrkning af jord i Terai. Det bevirkede, at stadig flere flyttede fra de tæt befolkede bakkeområder i Middle Hills til Terai, en tendens, der stadig fortsætter.

Uddannelsesmæssigt var Nepal også langsomt på vej fremad. I 1956 blev det anslået, at kun 2% af befolkningen kunne læse og skrive. Antallet af skoler voksede gradvist, og i slutningen af 60'erne kunne omkring 12% af befolkningen læse og skrive.

Transportforholdene var langt fra tilstrækkelige. Antallet af biler voksede med langt større hast end vejnettet. I begyndelsen

Foto: Ole John

af 50'erne var der kun godt et dusin biler i Kathmandu-dalen, og de var alle båret op over bakkerne til Kathmandu. Efter at landets første asfalterede hovedvej fra Indien til Kathmandu var færdigbygget i 1956, voksede antallet af motor køretøjer drastisk. Der kom gradvis flere udenlandske varer på hylderne, og selv dansk Dandy-tyggegummi kunne fås hos småhandlere i Kathmandu i 1968.

Efter at de to veje til Pokhara blev bygget i 70'erne (fra henholdsvis Indien og Kathmandu), skete der en voldsom spredning af turismen hertil. Specielt fandt Kathmandu "hippiemiljø" en aflastning i Pokharas hastigt opvoksende småhoteller og restaurantmiljø langs Phewa-søen. De langsomt voksende trekkingaktiviteter fik et kraftigt opsving efter åbning af trekkingruter i Pokhara-området. Khumbu, der hidtil havde været det primære trekkingmål, blev aflastet og gradvis overgået af Pokhara-området, som med de nye vejforbindelser var langt mere tilgængeligt.

80'ernes udviklingsplaner opstillede et mål på 290.000 turister i 1989. Hvis der ikke var opstået en handelskonflikt med Indien, var målet sandsynligvis nået. Derimod er det yderst diskutabelt, om en målsætning om stærkt øgede turisttal er ønskelig ud fra andet end rent økonomiske betragtninger. Specielt fordi turiststrømmen må forventes at være baseret på de samme højsæsoner som hidtil. Kan det derimod lykkes at sprede turismen over andre sæsoner, og sprede den til nye turistressortområder, så den eksisterende turistkapacitet kan udnyttes bedre, vil det tværtimod åbne nye økonomiske potentialer.

Turismens økonomi

Turistindtægterne udgjorde i starten af 90'erne den næstvigtigste kilde til fremmed valuta, kun overgået af eksporten. Af de godt 300.000 turister, der besøgte Nepal i 1992, var mere end en tredjedel fra Vesteuropa, deriblandt omkring 3.000 danskere. Skønt en betydelig - og voksende - del af turisterne kommer fra Indien, betragtes turiststrømmen fra Vesten generelt som den mest betydningsfulde i økonomisk henseende, skønt det næppe er helt korrekt. Kun en tredjedel af turisterne opholder sig mere end en uge i Nepal. Det indikerer, at Nepal for mange fortsat udgør en udflugt på en rejse til Indien. 90'ernes turistpolitik støtter derfor initiativer, der kan gøre Nepal til et selvstændigt rejsemål og forlænge turisternes ophold i Nepal.

Organiserede turistrejser tog deres spæde begyndelse i 70'erne, hvor et besøg i Nepal først og fremmest indgik som et pakkearrangement i tilknytning til rejser til Indien. Disse blev arrangeret og tilrettelagt i sam-

arbejde med store indiske rejsearrangører. Det resulterede i, at Nepals økonomiske afhængighed i forhold til Indien også udstrakte sig til turistområdet. Med den gradvise udvikling af transportstrukturen i Nepal samt en administrativ udbygning af turistorganisationer er der løbende foregået en opbygning af en turistindustri under stadig større nepalesisk kontrol.

Efter en stærk og stabil vækst i turiststrømmen gennem 70'erne var der en stagnation i første halvdel af 80'erne, men fra midten af 80'erne har der atter været en stabil vækst. De begrænsninger, der i det følgende årti hæmmer turismen, kommer ikke fra turistsektoren selv. De skyldes konsekvenserne af en ukontrolleret økonomisk udvikling. Først og fremmest i form af den nævnte meget foruroligende vand- og luftforurening i Kathmandu-dalen, som det er uhyre vanskeligt at bekæmpe.

Det direkte økonomiske udbytte af turistindustrien er det kompliceret at kortlægge præcist. Hver turist lægger i gennemsnit mere end 350 US\$ under sit besøg, hvilket svarer til ca. det dobbelte af en nepalesisk årsindkomst (nationalindkomsten var på omkring 180 US\$ pr. indbygger i 1991). Der er ingen tvivl om, at turismen, med omkring 300.000 turister årligt, har en meget stor effekt på beskæftigelsen. Den økonomiske effekt mindskes dog ved, at dele af indtægterne anvendes til import, ikke fordi de importerede varer for den enkelte turist er luksusvarer, de produceres blot ikke i Nepal.

En forskningsrapport har vurderet, at i midten af 80'erne gik ca. en tredjedel af lavbudget-turisternes forbrug til importerede varer, mens den moderne turistsektor er langt mere importafhængig. Den nepalesiske nationalbank anslår, at importen i star-

*Trekkere nær Thorung La 1983
Foto: Søren Dalmo*

ten af 90'erne udgjorde 68% af de samlede turistindtægter, hvilket kun efterlader 32% til den lokale økonomi.

Blandt turismens positive effekter vil jeg især fremhæve boomet inden for tæppeindustrien. De tilknyttede miljøproblemer og den store anvendelse af børnearbejde udgør et par meget uheldige konsekvenser, som det ikke er tilstrækkeligt at bortforklare som et udslag af den voldsomme og hidtil ukontrollable vækst. Specielt udgør det meget store omfang af børnearbejde og det voksende antal gadebørn et ikke hidtil kendt problem i Nepal, og det antyder voksende sociale problemer.

Turismens miljøpåvirkning

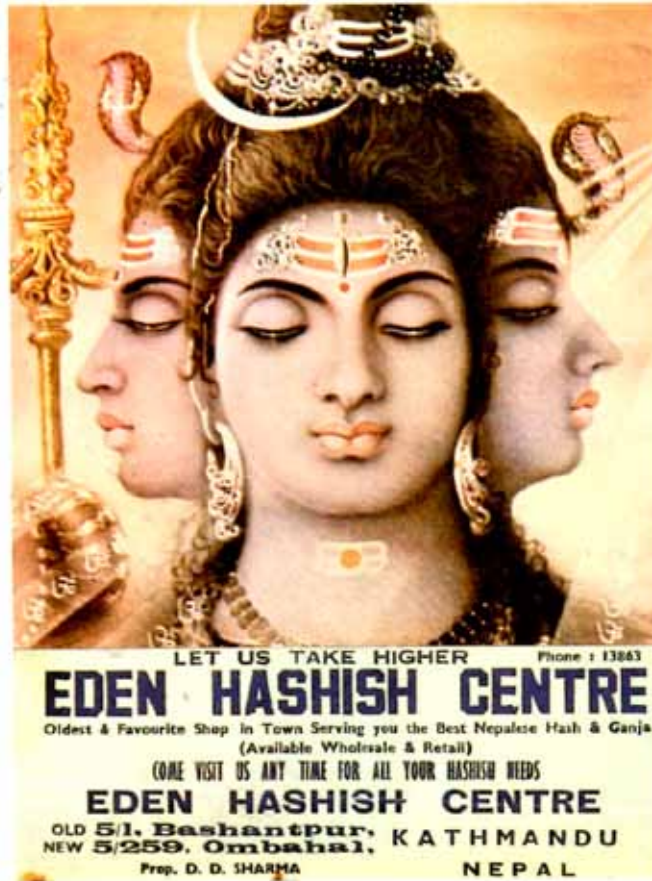
De dominerende diskussioner om Nepals fremtidige udvikling knytter sig i stigende grad til miljøproblemerne. De eksisterende dyrkningsmetoder og små landbrugsstørrelser bevirker, at presset på naturressourcerne er meget stort.

Også skovarealerne er under hårdt pres. Ikke sådan at forstå, at skoven er ved at forsvinde. Der er masser af skov, blot ikke der, hvor befolkningen bor. Kravene om en mere moderne energiforsyning vokser, men brænde dominerer fortsat og erstattes kun langsomt af olieprodukter og elektricitet.

Nepal har fra begyndelsen af 70'erne udøvet en voldsom tiltrækning på trekkere og bjergbestigere. De store bjergbestignings-ekspeditioner startede allerede i 50'erne, men deres omfang er senere tiltaget voldsomt. Mens der tidligere kun blev givet tilladelse til en enkelt Mount Everest-ekspedition pr. sæson, er denne politik fravejet i et omfang, så der ofte har været op mod en snes ekspeditioner på bjerget samtidig. På en enkelt forårsdag i 1993 nåede 38 personer toppen.

Regeringens krav om, at ekspeditioner og trekkinggrupper selv skal medbringe føde og energi til eget behov samt selv medtage deres affald, har aflaget mindsket miljøproblemerne - når det ellers overholdes.

Etablering af nationalparker har været en anden succesrig foranstaltning. At et område defineres som nationalpark svarer stort set til det, vi i Danmark betegner som fredning. Det er områder af

høj geologisk, biologisk, geografisk, kulturel og rekreativ bevaringsværdighed. Områderne er ofte tyndt befolkede samt økologisk sårbare, og langt den overvejende del af de besøgende er udlændinge. I alt er 14 områder underlagt fredningsbestemmelser som nationalpark, vildtreservat eller lignende. Tilsammen udgør disse områder omkring 10% af Nepals samlede areal, og de forventes udbygget til at omfatte alle økologisk sårbare trekkingområder.

Det fremhæves ofte, at trekkingturisme bringer jobs helt ud i de små landsbyer. Det er selvfølgelig også korrekt, men undersøgelser har vist, at manglen på lokale uddannelses- og træningsfaciliteter har bevirket, at kun få lokale beboere kan klare sig i konkurrencen med uddannede tilflyttere fra byområderne om jobbene inden for turistindustrien. Lokalbefolkningen - specielt den økonomisk dårligst stillede del - må ofte tage til takke med stærkt arbejdskrævende jobs.

Hvis lokal træning og uddannelse forbedres, vil lokale igangsættere lettere kunne inddrages. Derved vil den lokale befolkning kunne sikres en større andel af udbyttet fra lokale turistaktiviteter.

Landets mange landsbysamfund, baseret på selvforsyning, er sårbare over for den påvirkning, der følger med væksten i turismen. På grund af de enkelte lokalsamfunds forskellige forudsætninger påvirkes de tilsvarende forskelligt. Der er på den ene side ingen tvivl om, at mange lokalsamfund trods alt har fået et vist økonomisk input. På den anden side er der i en lang række tilfælde alligevel sket en gradvis opløsning af de lokale samfund, i takt med den massive påvirkning fra den pengeøkonomi, der knytter sig til turismen.

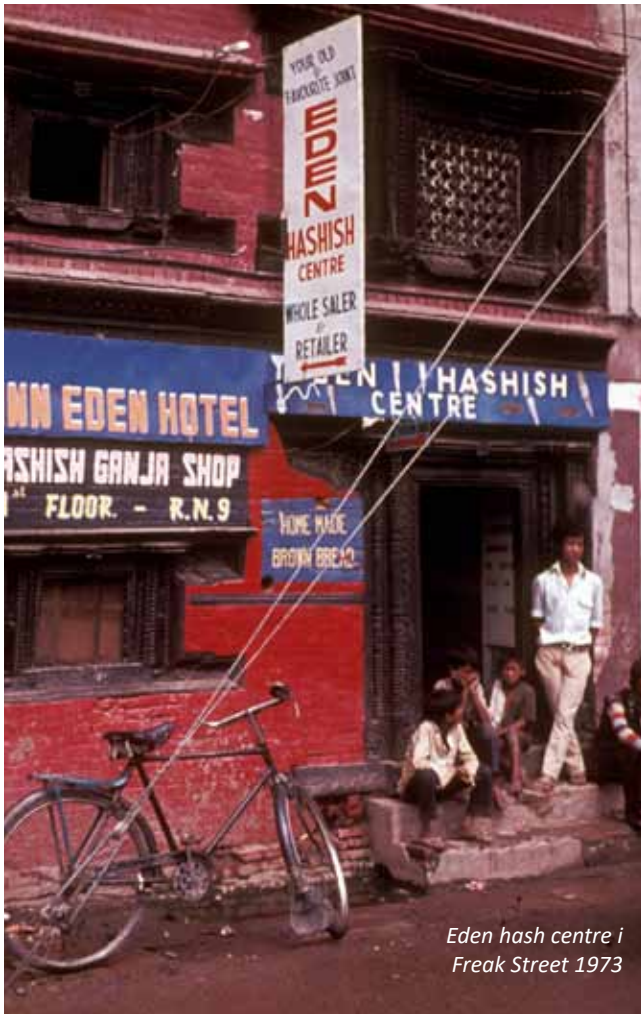
Turismens pris er stor for såvel de involverede lokalsamfund som for naturen. Uanset, hvor stor en pris vi som turister betaler, har vi ingen garanti for, at den er tilstrækkelig til at opveje de samlede effekter af vor påvirkning.

Vær derfor som turist ærbødig overfor såvel den natur, du betræder som for det samfund, du invaderer.

Mogens Englund er freelance rådgiver, it-nørd, skribent, fotograf samt tidligere underviser, rejseleder og turarrangør, uddannet cand.techn.soc. indenfor miljøforvaltning, kulturgeografi, økonomi og administration med speciale i Himalayaregionen.

Denne artikel er en let forkortet udgave af en artikel, der er skrevet i anledning af Dansk-Nepalesisk Selskabs 25 års jubilæum i 1994. Den vil i et senere nummer af Nepal Vision blive fulgt op af beretningen om de seneste 25 års udvikling af turismen i Nepal.

Eden hash centre i
Freak Street 1973

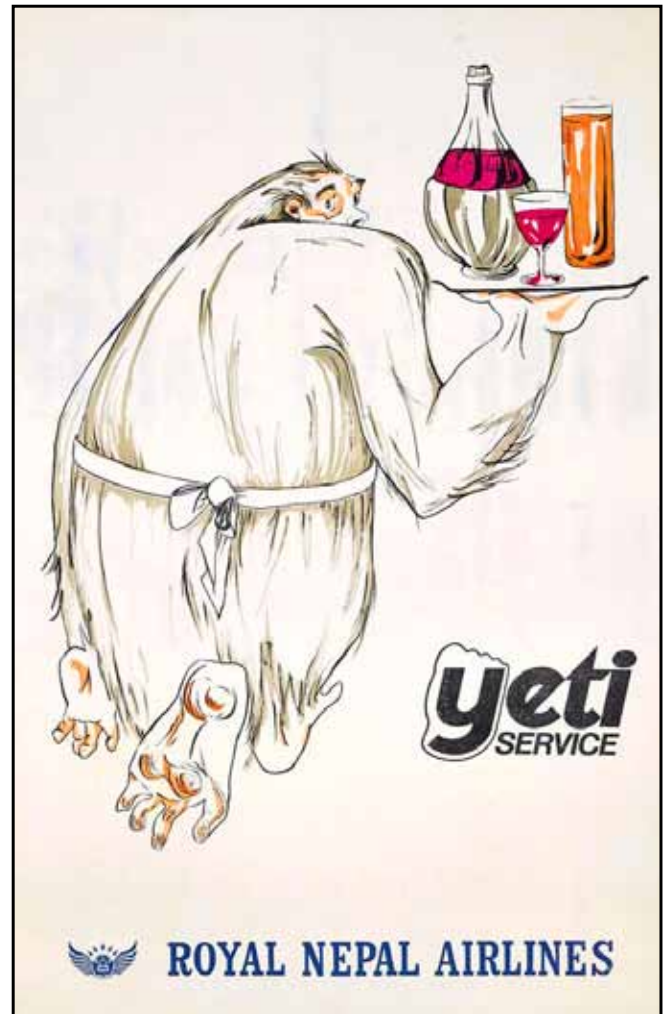
HISTORIEN BAG BILLEDERNE

MERCEDES FRA HITLER TIL TRIBHUVAN, side 15

En luksusudgave af Mercedes-Benz, årgang 1939, sendt som gave fra Hitler til kong Tribhuvan med skjulte forhåbninger om at Nepal vil undlade at bidrage med Gurkha-soldater til de allierede styrker under 2. verdenskrig. Men de mangelfulde vej anlæg i Nepal indbar en yderst strabadserende transport op over bakkerne til modtageren i Kathmandu. Bilen alene vejede omkring 2.500 kg, hvortil kommer de lægter m.m., der anvendes til at bære bilen. I alt deltog omkring 64 bærere i transporten af bilen fra Bhimpedi nord for Hetauda til Thankot i Kathmandudalen over en strækning på i alt omkring 60 km. En gennemsnitlig dagsmarch kunne lige snige sig op på omkring to km. Turen op over bakkerne tog godt fem uger, og hver bærer fik en fyrstelige løn på 25 Rupees plus kost undervejs. Efter at Gyanendra havde fraflyttet kongepaladset i 2008, blev den gamle bil fundet i en af paladsets staldbygninger.

CAMP HOTEL, side 17

Camp Hotel, der åbnede i 1967 i Pig Alley, blev legendarisk blandt de tidlige rygsæk-rejsende fra slutningen af 1960'erne og op gennem 1970'erne. Et billigt og totalt straight sted, hvor der blev udvekslet rejseerfaringer hen over bordene med havregrød og pancakes, mens en række cykler stod klar udenfor og blot ventede på at blive lejet ud.

ROYAL NEPAL AIRLINES - RUTENET, side 17

Allerede i 1868 var Royal Nepal Airlines' rutenet ganske omfattende på trods af en begrænset flåde af fly, som omfattede et par Dakota DC3 med plads til 21-32 passagerer, et par eksemplarer af den en-motors Pilatus Porter PC6 med plads til 6 passagerer samt den netop erhvervede Fokker Friendship F27 med plads til 44 passagerer til betjening af det internationale rutenet. I 1968 var Nepals eneste asfalterede veje begrænset til vejen fra Birganj til Kathmandu samt omkring halvdelen af strækningen til Kodari ved grænsen til Tibet. I eksempelvis Surkhet og Gorkha var hjulet ukendt indtil det første fly landede i begyndelsen af 1960'erne.

DOBBELTDÆKKERBUS, side 17

Efter Hippierutens endeligt i slutningen af 1970'erne stod nogle af busserne tilbage i Kathmandu. Udviklingen i Iran og Afghanistan gjorde det umuligt at rejse over land som tidligere, og en række køretøjer befandt sig herefter i et ingenmandsland, hvor det var svært at finde nye ejere til de ofte udslidte køretøjer.

HOTEL EDEN INN, side 20 og 21

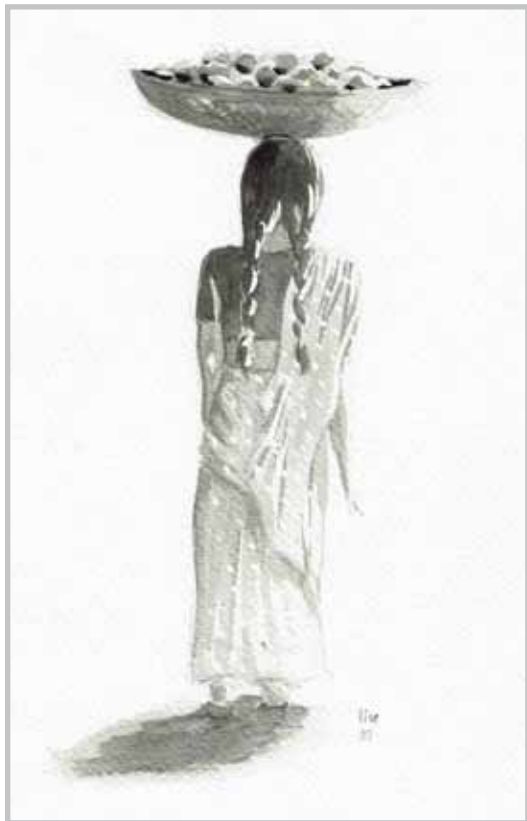
Hashcenter i Freak Street lige ved Basantapur-pladsen. Hotel Eden Inn ved Freak Street opnåede nærmest kultstatus, og aktiviteterne blev markedsført med imponerende entusiasme af den unge D.D. Sharma fra Baitadi. På trods af et forbud mod åbent salg af hash i 1973, holdt Edens stand godt et år mere, før Sharma blev endegyldigt stoppet af politiet i 1974.

YETI, side 21

Yeti indtrådte i luftfartsbranchen fra omkring 1970, og var i 1980'erne med til at sikre Royal Nepal Airlines en status som Sydasiens bedste luftfartsselskab.

TRE NEPALESISKE KVINDEDIGTE

SØDE DRØMME

Søde drømme
slører min ungdoms solskinsdage.

I solopgangens
tjeneste hælder jeg en kande kildevand

og hvide elefanter kommer,
flyvende gennem de brusende vandfald,

ind i min bevidstheds blå himmel.

En buket tulipaner
befrugter min saris folder.

Banira Giri, 1987

LYKKE

Måtte den altid brænde, lampen i hjertet være tændt

Måtte det evige lys altid brænde og vise os vej

Ligesom den gifte kvindes strålende ansigt

altid lyser

Dit liv er som hendes glød, måtte det altid

være lykkeligt

Alle gode ønsker fylder hver skumrings tusmørke

Måtte jeg altid kunne smykke enhver af dine nætter.

Chadani Shah, 1987

TIL FREMTIDEN

Når du står ved en korsvej
og ser på dit hjem, din bolig
ser dine øjne sig sorgfuldt tilbage
og du opdager at du mangler noget

Du savner disse gamle, kendte steder
og husker disse elskelige ansigter
den stærke erindring om dine kære
gør dig bange og får dig til at skælve

Men du er ude på eventyr
så glem det, luk det ude af dit sind
for du er fri og er kommet ud
led ikke dig selv i tvivl

Du er langt fra dit hjem
få mest muligt ud af hver dag
se dig om efter nye ting og nye udsigter
du har fået dine fjer for at bruge dem

Byg en følelse op at du flyver til himlen
ånder frit, bryder alle bånd
byg en følelse op at du hæver dig til himlen
og sukker af inderlig lykke

Åh, men kig dig ikke omkring
led blot og se på hvad du fandt
der er ingen grund til at se tilbage
se fremad mod fremtiden og snart.

Bandana Shrestha, 1987

OM DIGTSAMLINGEN

Disse tre digte er hentet fra Lise Mannstaedts bog med bl.a. nepalesiske digte 'Som en vanddråbe ... blandt kvinder i Nepal' udgivet af Lise Mannstaedt og Mellempfolkeligt Samvirke i 1990. Lise Mannstaedt var medlem af bestyrelsen for Dansk-Nepalesisk Selskab 1993-98. Bogen forsøger at trække nogle karakteristika frem, der kan bruges som brikker i det langt større og mere varierede puslespil, som udgør kvindernes liv i Nepal. Lise Mannstaedt var i godt to år i slutningen af 80'erne udsendt til Nepal for Mellempfolkeligt Samvirke. Hun arbejdede der med at udvikle undervisningen ved en teknisk skoles skrædderafdeling.

Tegningerne er af Lise Mannstaedt.

OM DIGTERNE

Banira Giri er født i 1946. Har som den første kvinde taget en doktorgrad i nepalesisk litteratur. Har nu et professorat på Tribhuvan University i Kathmandu. Hendes romaner og digte er oversat til adskillige sprog, og hun har modtaget flere priser for sit forfatterskab. Digtet her er fra hendes digtsamling: »From the Other End« fra 1987.

Chadani Shah er et pseudonym for Nepals [i 1990 red.] nuværende dronning Aishwarya Rajya Laxmi Devi Shah. Digtet her er fra digtsamlingen: »Chadani Shah's Poem« fra 1987, som er dronningens anden udgivelse.

Bandana Shrestha var kun 16 år, da hun i 1987 udgav sin første digtsamling »Groping in the Dark«, hvorfra digtet her er taget. Hun har desuden oversat dronningens poesi til engelsk.

NEPALS FORSØG MED DEMOKRATISKE STYREFORMER

Af Knud Olander

Da Dansk-Nepalesisk Selskab blev stiftet i 1969, var Nepals første demokratiske eksperiment, som kom efter ranastyrets fald i 1951, blevet standset af kongemagten med militærets opbakning i 1960. Landet stod således i 1969 midt i en ny autokratisk periode med det såkaldte partiløse panchayat-styre og med en forfatning, som gav kongemagten uindskrænket politisk magt. Dette styre kom til at vare i 30 år frem til 1990, indtil folkelige protester og internationalt pres tvang kongen til at acceptere en parlamentarisk styreform og en mere tilbagetrukket rolle som konstitutionel monark.

Knap 12 år kommer Nepals andet demokratiske eksperiment til at vare, inden en maoistisk ledet opstand, der var startet i 1996, lammer det politiske system og landets økonomi. Fra 2002 begyndte kongemagten igen gradvist at overtage magten for endeligt at erklære landet i undtagelsestilstand i 2005 og fængsle landets politiske og folkelige ledere. Kongen får knapt et år som uindskrænket leder, inden han i 2006 bliver væltet af en samlet front bestående af Nepals civilsamfundsorganisationer, politiske partier og de maoistiske oprørere, som samtidig opgiver deres væbnede kamp.

Det bliver indledningen til en ti år lang fredsproces, som kulminer i 2015 med vedtagelsen af en ny demokratisk forfatning, Nepals tredje, som lægger rammerne for en føderal, sekulær og demokratisk republik bestående af syv delstater.

Nepals første demokratiske eksperiment 1951-1960

Unge politisk aktive nepalesere bosiddende i Indien og med erfaringer fra den indiske uafhængighedskamp var i 1950 blevet forenet med utilfredse og eksilerede medlemmer af Ranaklanen i Nepali Congress (NC). I 1951 havde de i alliance med kong

Tribhuvan og med Indiens aktive støtte tvunget det siddende Rana-aristokrati til at opgive dets enevældige magt og indledt en kurs med retning mod et parlamentarisk demokrati med kongen som konstitutionelt overhoved. Med Indiens mellemkomst var man blevet enige om en midlertidig forfatning, som genindsatte kongen som regent og genindsatte hærens øverstkommanderende og besluttede, at valg til en forfatningsgivende forsamling skulle afholdes snarest muligt.

I den midlertidige forfatning omtales Nepals befolkning også for første gang i historien som borgere med rettigheder. Alle

Kong Prithvi Narayan Shah

Kong Tribhuvan

Kong Mahendra

borgere i Nepal skulle være lige for loven og have ytrings-, forsamlings-, organisations- og bevægelsesfrihed. Forfatningen omfattede også forbud mod slaveri og børnearbejde, samt diskrimination pga. religion, kaste og køn.

Forfatningen var i ord påvirket af den nye indiske forfatning og af vestlige demokratiske principper. Men de økonomisk-politiske og sociale realiteter i Nepal lod sig ikke så let ændre. Nepal var karakteriseret af en landbrugsbaseret subsistensøkonomi kontrolleret af store ejendomsbesiddere, som kun var interesseret i at opretholde status quo.

Statens funktioner havde traditionelt begrænset sig til at opretholde lov og orden, forsvare statens territorium og opkræve skatter. Den forvaltningsmæssige kapacitet til at planlægge og udføre udviklingsprogrammer var derfor stort set fraværende. I en bog, som USAiD udgav for at markere den amerikanske bistandsindsats i perioden 1951-91, fortælles der om, hvordan USA i 1951 som Nepals første donor overvurderede Nepals ønsker om og motivation til forandring og undervurderede den traditionelle religiøse, kulturelle og politiske konservatisme og rigiditeten af de eksisterende institutioner. Amerikanerne måtte konstatere, at de indhøstede erfaringer fra Marshall-hjælpen til Europas krigsødelagte økonomier ikke så let lod sig overføre til Nepals præindustrielle økonomi med dens mangel på basale strukturer. 1950'erne blev præget af politisk ustabilitet med skiftende regeringer i hurtig rækkefølge. De demokratiske kræfter var internt

splittede, og da kongen kunne ansætte og afskedige ministre, som det passede ham, kunne han sammen med det gamle aristokrati og de store jordbesiddere udnytte denne splittelse til at få udsat valget til den forfatningsgivende forsamling.

I 1958 annoncerede kong Mahendra, som havde overtaget tronen efter sin fars død i 1955, sine planer om at skabe et styre fri for politiske partier, som han mente ikke passede til nepalesisk kultur og traditioner. Imidlertid fik masseprotester mod planen ham efterfølgende til i 1959 at acceptere valg til en repræsentativ folkevalgt forsamling med deltagelse af de politiske partier. Mens alle forventede, at den nyvalgte forsamling skulle udarbejde og vedtage forslag til en ny forfatning, kom Mahendra dem i forkøbet ved en uge inden valget at offentliggøre en ny forfatning, som han i hemmelighed havde fået udarbejdet.

Forfatningen, der blev præsenteret som en gave til nationen, bibeholdt kongens magt over hær og udenrigspolitik og hans ret til at handle på egen hånd udenom den siddende premierminister. Parlamentet skulle udpege regeringslederen ved flertalsafgørelse, mens den lovgivende myndighed skulle udøves af kongen og parlamentet i fællesskab, hvor kongen kunne nedlægge veto mod parlamentets beslutning i tilfælde af uenighed.

Valget i 1959 fører til, at Nepali Congress, ledet af B.P. Koirala, vinder stort med 74 ud af underhusets i alt 104 pladser. B.P. Koirala bliver Nepals første folkevalgte premiermi-

nister, men han får imidlertid kun kort tid på posten. Mindre end to år senere erklærer kongen landet i undtagelsestilstand, og med henvisning til regeringens manglende evner til at opretholde lov og orden opløser han parlamentet og fængsler de politiske ledere. Kongen, hans støtter i den konservative jordejende klasse, det gamle aristokrati og hæren, havde med stigende uro set på den nye regerings reformtiltag. B.P. Koirala kommer til at tilbringe otte år i fængsel og otte år i eksil.

Nepals kongestyrede råds eksperiment, Panchayat 1961-1990

I 1961 udnævner kongen en ny regering og forbyder de politiske partier. NC indleder først en ikke-voldelig protestkampagne mod kongens kup sammen med andre partier, men beslutter sig senere på året for væbnet opstand. Den tager i 1962 til i styrke og intensitet i den sydlige del af landet langs grænsen til Indien, hvorfra oprørerne modtager skjult støtte. Imidlertid fører grænsestridigheder mellem Kina og Indien til, at Indien revurderer den strategiske situation i Himalaya-regionen og beslutter sig for, at dets strategiske interesser varetages bedre ved en tæt alliance med Nepals konge og hans indisk trænedede hær. Som en følge heraf, og på grund af befolkningens manglende opbakning, politisk forfølgelse og den ulige kamp mod hæren, vælger NC at afblæse den væbnede kamp.

I oktober 1962 udsteder kongen en ny forfatning, som introducerer et firestrengt politisk system af råd - panchayats - bestående af: landsbyråd, distriktsråd, zoneråd

Kong Birendra

Kong Gyanendra

*Fra kong Birendras kroning
Foto: Sv. Å. Lorenz Christensen*

og et nationalt råd. Rådene er bundet sammen i et system af indirekte valg. Direkte valg finder kun sted til det laveste niveau, landsbyrådene, mens de efterfølgende råd vælges ved indirekte valg fra det lavere niveau. Nationalrådet suppleres yderligere med kongeligt udnævnte medlemmer. Ved samme lejlighed blev landet opdelt i 4000 landsbykommuner, 75 distrikter og 14 zoner. Indtil 1961 havde landet været opdelt i 32 distrikter og 15 semiautonome små fyrstedømmer.

For at være valgbar til en rådspads skulle man være medlem af en af de i forfatningen seks godkendte såkaldte nationale klasseorganisationer for ældre, studerende, kvinder, bønder, arbejdere og veteraner fra hæren. Det bliver endvidere forbudt at kritisere kongen, ligesom politiske partier og alle politisk orienterede organisationer, inklusive fagforeninger, forbydes.

Panchayat-rådssystemet, som blev fremstillet som et basisdemokrati tilpasset Nepals tradition og kultur, viste sig at være en tom kulisser, hvis hovedformål udelukkende var at skabe en bred base af loyale regimestøtter. Den politisk og økonomiske magt forblev fast forankret i Kathmandu, hvor alt blev bestemt og styret af kongen og hans rådgivere i paladssekretariatet. Det gamle aristokrati og de magtfulde højkastegrupper, inklusive Ranaklanen, fortsatte ligele-

des med at kontrollere ressourcer på alle niveauer i samfundet.

Ude i landet var det regeringsudnævnte guvernører med distriktsejendomme under sig, der bestemte, mens de valgte panchayats blev forbigået, når politiske og økonomiske beslutninger skulle tages. Samtidig blev kritik af systemet undertrykt og kunne have alvorlige konsekvenser for den enkelte.

Bevarelsen af og styrkelsen af den nationale enhed var i centrum for panchayatstyret. Al magt udgik fra og blev legitimeret af kongen, som var symbolet på nationens enhed. I kraft af kongefamiliens slægtskab med kong Prithivi Naryan Shah, som forfædre Nepal, var det efterkommernes pligt at værne om den kulturarv, som han ifølge traditionen efterlod. Det indebar bl.a., at Nepal blev defineret som en hindustat med nepali som det eneste officielle sprog på trods af de mange forskellige etniske grupper, som beboede landet.

Udenrigspolitisk blev der åbnet op for relationer med omverdenen. I 1955 var Nepal blevet medlem af FN efter at have etableret diplomatiske relationer med en række lande, og i løbet af 1960'erne indgik Nepal en række aftaler med udenlandske donorer om hjælp til udvikling af landet.

Den største udviklingstriumf i 1960'erne var udryddelse af malaria i Terai-regionen, som åbnede hele det tropiske lavland for landbrug i større stil. Det resulterede i en omfattende intern migration fra bjergområderne, hvor landbrugsjord var en mangelvare. Migrationen var ikke kun af økonomisk betydning. Også af regionalpolitiske grunde blev den opmuntret for at styrke Kathmandus kontrol over grænseområdet til Indien. Af samme årsag blev også bygningen af øst-vest hovedvejen i Terai igangsat.

Sundheds- og uddannelsesaktiviteter blev spredt ud i hele landet og økonomiske udviklingsprogrammer blev igangsat. De sidste var dog oftest begrænset til de lettest tilgængelige områder i landet. Dog fejlede mange projekter på grund af manglen på teknisk uddannet arbejdskraft i distrikterne.

Partiernes krav om demokratiske reformer var en konstant faktor og kilde til uro under panchayat-tiden. NC forsøgte at underminere styret med en trestrengt strategi bestående af samarbejde, civil ulydighed og væbnet kamp. Styret prøvede på sin side at kontrollere situationen ved hjælp af hemmeligt politi og ved hjælp af organiserede bander, som udøvede vold mod systemets kritikere.

Fra kong Birendras begravelse

I 1972 bliver Birendra konge og samme år forsøger det største af kommunistpartierne - Communist Party of Nepal Marxist Leninist (CPN ML) - at starte et væbnet oprør i Jhapa i det østlige Terai. Det bliver imidlertid hurtigt slået ned, og det ender med, at lederne, bl.a. den nuværende premierminister K.P. Oli, arresteres i 1974. De manglende resultater og Indira Gandhis indførelse af undtagelsestilstand i Indien får i 1976 NC og CPN ML til helt at opgive den væbnede kamp som et middel til at opnå forandringer i Nepal.

Agitationen for demokratiske reformer tager til og kulminerer i 1979 i form af studenterdemonstrationer, hvor flere af deltagerne bliver dræbt af politiet. For at genoprette roen indvilliger kong Birendra i at afholde en folkeafstemning om panchayat-styrets fortsættelse eller alternativt genindføre det parlamentariske flerpartistyre. Partierne får lov til frit at agitere for deres sag, men alle statens ressourcer bliver sat ind på at få et ja til panchayat-styrets forsættelse. Det bliver også resultatet: 55% stemmer for en fortsættelse, mens 45% af de afgivne stemmer er imod. NC, som er det største parti, vælger at acceptere resultatet på trods af de ulige betingelser, afstemningen foregår under.

Kort efter sejren ændrer kongen forfatningen, så 80 af det nationale panchayats medlemmer vælges ved direkte almin-

delige valg, mens kun de resterende 28 udpeges af kongen selv. Imidlertid ændres der ikke ved kongens stilling som absolut monark, og partiforbuddet opretholdes. Partierne vælger da også at boykotte det første valg i 1981. Dog vælger en mindre gruppe NC-medlemmer og kommunister at stille op som partiløse kandidater. I løbet af 1980'erne slækkes styrets kontrol med partierne, som dermed får større manøvrerum.

Inspireret af Ghandi starter NC i 1985 en civil u lydighedsbevægelse (Satyagraha) for genindførelsen af demokratiet. NC vælger efter kort tid at afblæse kampagnen efter en serie koordinerede bombeattentater i Kathmandu ved Singha Durbar, kongepaladset og hotel Annapurna og i en række større Terai-byer. Nepal Janabadi Morcha (Republican Front), en af forløberne for de senere maoistiske oprørere, tager ansvaret for attentaterne. Panchayat-styret svarer hårdt igen med indførelse af undtagelsestilstand og arrestationer af NJM medlemmer. Ved nyvalget til den nationale panchayat i 1986, fortsætter NC deres valgboykot i modsætning til flere af de kommunistiske partier. Partiet vælger dog at opstille sine medlemmer som partiløse enkeltkandidater ved de efterfølgende valg til de lokale landsby- og by-panchayats. Den store vælgermæssige succes udebliver dog pga. valglovens restriktioner og forbuddet mod partipolitisk aktivitet.

I slutningen af årtiet fører en forværring af forholdet til Indien til, at den politiske uro igen tager til. Kongen og regeringen har søgt at mindske den økonomiske og politiske afhængighed af Indien ved at indgå handels- og militæraftaler med Kina. For at give styret i Kathmandu en lærestreg svarer Indien igen med en økonomisk blokade i 1989. Den rammer befolkningen hårdt og efterlader den nepalesiske regering handlingslammet.

Studenterdemonstrationer mod regeringens håndtering af krisen fører til krav om panchayat-systemets afskaffelse, og i februar 1990 tager NC initiativ til at igangsætte en national folkelig bevægelse for genindførelsen af demokratiet. De forskellige kommunistiske partier samlet i "United Left Front" og store grupper af offentlige og private ansatte støtter op om bevægelsen. Den brede folkelige opbakning får kongen og hans rådgivere til at indse, at befolkningen ikke vil lade sig nøje med kosmetiske ændringer i den gældende forfatning. I april samme år ophæves derfor forbuddet imod de politiske partier, den siddende regering fyres og erstattes af en overgangsregering, og en forfatningskommission nedsættes. Den nye regering sammensættes af repræsentanter fra folkebevægelsen for demokrati og medlemmer udpeget af kongen, og den skal sidde indtil en ny forfatning er på plads og valg kan afholdes til en ny parlamentsforsamling.

Forfatningskommissionen får til opgave at udarbejde en ny forfatning baseret på parlamentarisme, partier, regelmæssige valg, en konstitutionel monark samt frihed og lighed garanteret af uafhængige domstole. Kongen skal dog fortsætte med at være hærens øverstkommanderende og skal i princippet agere efter anbefalinger fra det nationale forsvarsråd, som består af premierministeren, forsvarsministeren og hærchefen. Hæren vægrer sig imidlertid ved at underlægge sig civil kontrol, og generalerne erklærer deres fortsatte troskab til kongemagten. Et forhold, som senere får konsekvenser i forbindelse med regeringens bestræbelser på at bekæmpe den maoistiske opstand fra 1996 og den senere konges kup i 2005.

Befolkningen får mulighed for at kommentere kommissionens udkast, og det er bemærkelsesværdigt, at 90% af de kommentarer, der blev indsendt, vedrørte religion, sprog, kaste og etnicitet. Spørgsmål som kommissionen valgte at ignorere, men som i de følgende år kom til at præge nepalesisk politik.

Alt i alt lagde forfatningen rammerne for en åben demokratisk samfundsudvikling, men implementeringen af den viste sig at blive vanskelig.

Nepals andet eksperiment med demokratisk styreform 1991-2002

I 1991 afholdtes det første demokratiske valg under den nye forfatning, hvor NC fik absolut flertal i det nye parlament og dannede regering. Befolkningens forventninger om hurtige forbedringer i levevilkårene var enorme, og skuffelsen blev tilsvarende stor,

da det viste sig, at de politiske partier ikke var i stand til at levere varen, men fortsatte det gamle panchayat-systems praksis med korruption og nepotisme.

Partierne havde ingen gennemarbejdede partiprogrammer og var heller ikke i stand til at formulere en vision for fremtiden. Ude af stand til at samarbejde om en politik til gavn for hele samfundet var de parate til at indgå alle tænkelige og utænkelige alliancer for at kunne bevare magten og adgangen til statens midler. Internt splittedes partierne i fraktioner, hvor partisoldaterne grupperede sig om de ledere, der lovede dem jobs og andre fordele til gengæld for deres loyale støtte. Resultatet blev politisk ustabilitet med skiftende regeringer, der afløste hinanden i hurtig rækkefølge.

Samtidig voksede antallet af civilsamfundsorganisationer eksplosivt, og for første gang fik hidtil marginaliserede grupper, såsom kvinder, dalitter og etniske grupper, en stemme i det offentlige rum. En stemme, som de ikke kunne få i de politiske partier, som forsat domineredes af hindu-højkastegrupper.

Mediesituationen ændrede sig også markant i løbet af 1990'erne. Nye aviser og FM-radiostationer så dagens lys i forbindelse med ophævelsen af statens mediemonopol.

Efter at have deltaget i det første parlamentsvalg i 1991 starter en gruppe kommunister, der er inspireret af Maos revolution i Kina og oprørsbevægelsen Den Lysende Sti i Peru, i 1996 et væbnet oprør mod regeringen og det parlamentariske

demokrati, idet de mener, at det parlamentariske system har spillet fallit. De offentliggør en liste med 40 krav, som skal opfyldes, for at de ikke starter deres væbnede kamp mod regeringen. Listen omfatter krav om: genforhandling af alle ufordelagtige traktater med Indien, stop for udenlandsk indflydelse i erhvervslivet og NGO-sektoren, en ny forfatning skrevet og vedtaget af en folkevalgt forsamling, begrænsning af kongefamiliens privilegier, hæren underlagt civil kontrol, en sekulær stat, forbud mod diskrimination af kvinder og undertrykte grupper, ligestilling af alle talte sprog og ret til uddannelse på modersmålet, ytrings- og akademisk frihed, selvbestemmelse til etniske grupper i områder, hvor de udgør et flertal, jordreformer til gavn for dem, der dyrker jorden, nationalisering af store jordbesidderes ejendomme, hjælp til landsbyerne, gratis uddannelses- og sundhedsydelser og bekæmpelse af korruption for at nævne nogle af de vigtigste. Det er værd at bemærke, at maoisterne i deres manifest ikke udnævner kongen til hovedfjenden og ej heller har føderalisme som krav. Fælles for dem er også, at intet i 1990-forfatningen ville have forhindret deres gennemførelse, hvis der kunne opnås politisk flertal for dem.

Politisk vælger kongen i begyndelsen af konflikten at holde sig i baggrunden og holde lav profil. Maoisterne har på den anden side heller ingen intentioner om at angribe kongehuset og få hæren, som er loyal overfor kongen, inddraget i konflikten. Begge parter har fordel af, at de parlamentariske partier svækkes. Der er også gentagne rygter om kontakt mellem kongen og maoistlederne i slutningen af 1990'erne.

Foto: Finn Thilsted

Det ændrer sig imidlertid med massakren i kongepaladset i 2001, hvor kong Birendra sammen med sin nære familie myrdes af kronprinsen, som påvirket af stoffer og alkohol handler i frustration over ikke at få lov til at gifte sig med sin udkårne. Kronprinsen ender med at skyde sig selv, og kongens bror Gyanendra, som ikke er til stede under skyderiet, bliver ny konge i juni 2001. Nepaleserne er chokerede, og kongehusets ophøjede status lider et knæk, som ikke bliver bedre af, at Gyanendra og hans familie ikke er særligt vellidte i befolkningen. I en kommentar til begivenhederne udtaler maoisterne, at paladsmassakren markerer monarkiets endeligt og afslutningen på den feudale samfundsorden i Nepal. Ved samme lejlighed bekræfter de rygterne om, at de havde haft en form for arbejdsfællesskab med den myrdede konge med henblik på at nå frem til en politisk løsning af konflikten.

Den siddende NC-regering forsøger sig med et fredsinitiativ, men under forhandlingerne vælger maoisterne at angribe en hærgarnison i Vestnepal. Kort efter indfører regeringen i samarbejde med paladset undtagelsestilstand, der medfører indskrænkninger i grundlæggende borgerrettigheder. Undtagelsestilstanden stemmes igennem af et flertal i parlamentet.

Hæren mobiliseres og indsættes i kampen mod de maoistiske oprørere. Det bremser maoisternes planer om at omringe og indtage de større byer og fastfryser situationen i landet.

Hærens voldsomme fremfærd skaber fjender i den almindelige befolkning, og maoisterne vinder støtte især blandt dalitter og etniske ikke-khas grupper. De sidstnævnte søger maoisterne endvidere at vinde over til sig ved at tale om et Nepal opdelt i etniske autonome områder.

Konflikten med dens menneskelige og økonomiske omkostninger går hårdt ud over den almindelige befolkning. Migration, både indlands og udenlands, som altid har været en integreret del af nepalesernes overlevelsesstrategi, tager til omkring årtusindskiftet. Mange søger til byerne, mens andre søger til især Indien, Malaysia, og Golflandene i deres søgen efter arbejde.

Undtagelsestilstand og kongens snigende kup; 2002–2006

Efter seks måneder, i maj 2002, ønsker NC-regeringen, der er ledet af Sher Bahadur Deuba, at forlænge undtagelsestilstanden, men flertallet i hans eget parti NC og CPN UML er imod og planlægger et mistillidsvotum til regeringen i parlamentet. På kongens råd opløser premierminister Deuba parlamentet og udskriver valg. Deuba smides ved samme lejlighed ud af NC og dan-

ner sit eget part, NC-Democratic, sammen med sine støtter.

Senere i august 2002 udløber distrikts-, landsby- og byrådenes mandatperiode, og selv om konflikten gør det umuligt at afholde valg, vælger Deuba-regeringen også at opløse dem.

Med parlamentets og lokalrådenes opløsning var vejen banet for kongens tilbagevenden som eneheriker med militærets støtte. Kongen havde ifølge forfatningen beføjelser til at erklære landet i undtagelsestilstand i tilfælde af krise, hvilket han benyttede sig af i 2005, hvor han tog magten og fængslede de politiske ledere. Kongens magtovertagelse eller kup bringer året efter civilsamfundsorganisationerne på gaderne i protest med krav om fred og genindsættelse af parlamentet. De politiske partier inklusive maoisterne bliver enige om at slutte sig til protesterne, som vokser i omfang.

Kongen erkender sit nederlag og trækker undtagelsestilstanden tilbage og accepterer, at parlamentet bliver genindsat, og at en ny NC-ledet regering tager over. De syv partier i parlamentet bliver enige med maoisterne om en våbenhvile, som med Indiens aktive deltagelse leder frem til en fredsftale mellem regeringen og maoisterne i november 2006. Parterne bliver endvidere enige om at afholde valg til en ny forfatnings- og lovgivende forsamling, som skal fungere under en midlertidig forfatning, indtil en ny er vedtaget. Endvidere er der enighed om, at maoisternes oprørshær samles i lejre under FN-overvågning indtil demobiliseringsprocessen er fuldendt. Endelig skal det nyalgte parlament tage stilling til monarkiets fortsættelse på dets første møde efter valget.

I 2007 bliver parterne enige om den midlertidige forfatning, hvor der om det fremtidige politiske system står, at det skal være i overensstemmelse med de universelle menneskerettigheder. Endvidere, at det skal være et demokratisk flerpartisystem, som står til regnskab overfor folket ved regelmæssige valg, at der skal være en tredeling af magten samt presse- og informationsfrihed. Derudover skal der gøres op med den centraliserede og unitære statsstruktur, og kvinders, dalitters, oprindelige folks og madeshiernes problemer skal adresseres. Det fastslås endvidere, at Nepal skal være en sekulær stat.

Offentliggørelsen af den midlertidige forfatning fører til voldsomme protester fra især madeshi og tharu-samfundene i Terai, som er utilfredse med, at deres krav om føderalisme og selvstyre ikke er adresseret. Utilfredsheden retter sig især mod NC, UML og maoisternes parti CPN (M), som har hovedansvaret for forfatningens udformning. Regeringen svarer igen med voldelig undertrykkelse, og fredsprocessen truer med at køre af sporet.

Ingen af de store partier syntes specielt interesserede i at promovere en føderal struktur, heller ikke maoisterne, selv om de under borgerkrigen propaganderede for etnisk bestemte autonome områder. Dette, og maoisthærens integration i Nepals regulerede hær, bliver de to hovedspørgsmål, der kommer til at præge den ti år lange fredsproces, som formelt først afsluttes med forfatningsforsamlingens vedtagelse af en ny forfatning i september 2015.

I løbet af de ti år fredsprocessen varede lykkedes det at få maoisterne integreret i Nepals almindelige politiske liv, at afholde to parlamentsvalg (i 2008 og 2013), at af-

B.P. Koirala og - indsat - Pushpa Dahal og Sher Bahadur Deuba

Foto: Finn Thilsted

skaffe monarkiet ved en flertalsafstemning i parlamentet (2008), at erklære Nepal som en sekulær stat og at blive enige om føderal statsstruktur bestående af syv delstater. Efter udstedelsen af forfatningen fulgte en krise, som sammen med jordskælvet i 2015, bragte Nepal på kanten af et politisk og økonomisk sammenbrud pga. madeshi-aktivisters seks måneder lange blokade af varetransport over grænsen fra Indien. En blokade, som efter al sandsynlighed var støttet af den indiske regering for at lægge pres på regeringen i Kathmandu for at få dem til at føre en mere imødekommende politik overfor madeshi-befolkningens krav om ligestilling og egen delstat. Kravene blev delvist imødekommet og blokaden blev afblæst.

Nepals tredje demokratiske eksperiment: 2015-?

Den ny forfatning introducerer fundamentale ændringer i landets politiske styreform. Mest prominent er beslutningen om at inddele landet i 753 kommuner (tidligere var der næsten 4000 af dem) og syv delstater med tilhørende folkevalgte forsamlinger og administration. Fælles nationale spørgsmål tager det føderale parlament og den føderale regering sig af. Ifølge forfatningens artikel 231 skal relationerne imellem de forskellige instanser baseres på sameksistens, samarbejde og koordinering.

Sammenlignet med den danske grundlov er den nepalesiske forfatning et meget omfattende dokument. Det kan ses som udtryk for den mistillid, der herskede blandt de politiske partier i den forfatningsgivende forsamling, men også som et resultat af den meget omfattende folkelige konsultationsproces, der fandt sted inden udstedelsen af forfatningen.

Den største udfordring bliver implementeringen af den føderale statsstruktur. En proces, som ikke kun vil kræve teknisk kapacitet, men også finansielle og menneskelige ressourcer til at gennemføre den politiske, administrative og økonomiske restrukturering af staten, som der er behov for. Hundrevis af love og politikker skal udformes eller ændres for at skabe den nødvendige ramme for sameksistens, samarbejde og koordination mellem de lokale råd, delstatsregeringerne og den føderale stat. Et af problemerne med den gamle forfatning fra 1990 var, at gamle love ikke blev justeret eller slettet og nye formuleret, således at den gældende lovgivning kom i overensstemmelse med forfatningens paragraffer. Siden 2015 har der været afholdt lokal-, delstats og parlamentsvalg. Valgene har gjort det nye Communist Party of Nepal, som er en forening af det store, gamle kommunistparti CPN UML og maoisternes CPN (Maoist Centre), til valgenes absolutte

sejrherre. Partiet sidder nu på 63 % af pladserne i det føderale parlament og 63% af samtlige pladser i delstatsparlamenterne, hvilket gør partiet til det mest magtfulde politiske parti i Nepals historie. Det store spørgsmål er nu, om partiet vil være i stand til at holde sammen og føre en politik til gavn for den almene befolkning, eller om det blot er endnu en taktisk alliance for at bevare magten til at kunne plyndre staten. Noget som Nepals historie er så rig med eksempler på. Men én ting er sikkert: udfordringerne er formidable, og man kan kun håbe på, at Nepals tredje forsøg med en demokratisk styreform vil lykkes bedre end de tidligere. Man kan i hvert fald sige, at landet ikke starter på bar bund. Fra de tidligere forsøg er der rigeligt med eksempler på, hvordan man ikke skal gøre.

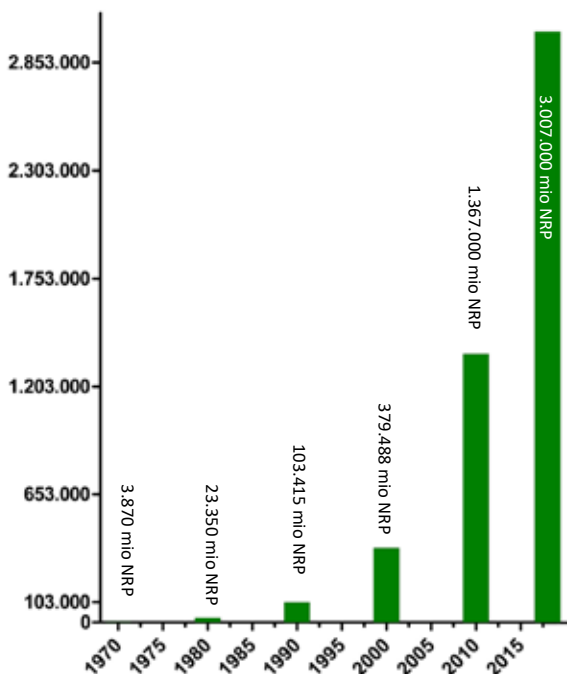
Knud Olander
Roskilde, august 2018

Knud Olander er tidligere rådgiver for Mellemløst Samvirke og Danida. Han har boet og arbejdet i Nepal i mere end syv år.

NØGLETAL OVER UDVIKLINGEN I NEPAL

Samlet, præsenteret og kommenteret af Ravi Chhetri og Jørgen Rendsvig

Figur 1. Bruttonationalprodukt (BNP) i mio NRP

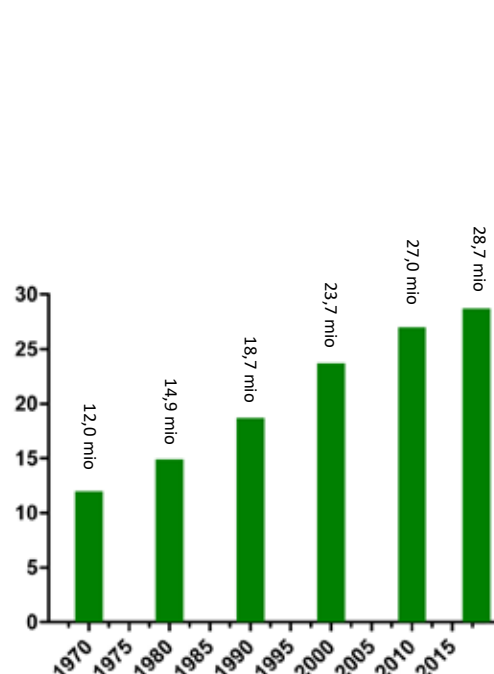

Af figur 1 ses, at bruttonationalproduktet er blevet næste 800 gange så stort i løbet af perioden. Bemærk dog, at der er tale om beløb i årets priser, dvs. at en del af stigningen ikke er reel, men et udtryk for inflation.

Kilder

1970-2000: Skønnet af International Monetary Fund
2010-15: IMF Country Report No. 14/2014
2017: Republica, august 2018

Figur 2. Befolkningstal i mio indbyggere

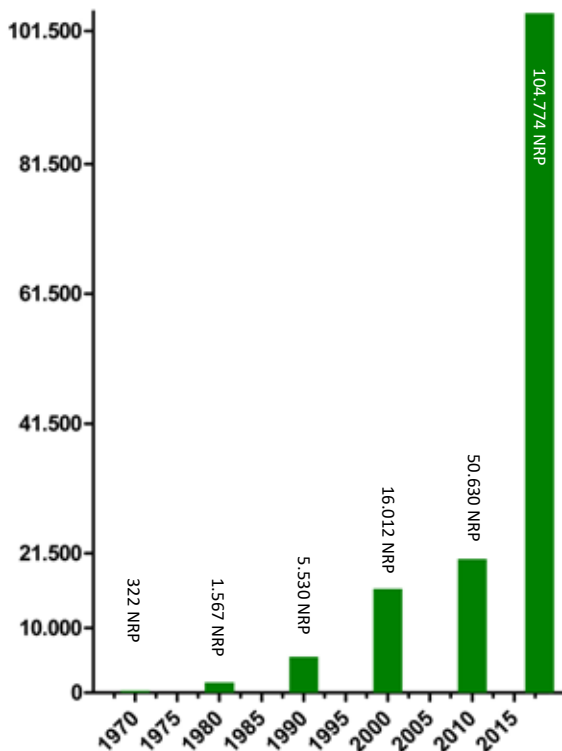

Figur 2 viser, at folketallet nu er næsten 2½ gang så stort som for 50 år siden.

Kilde

UN World Populations Prospects
(<https://population.un.org/wpp/>)

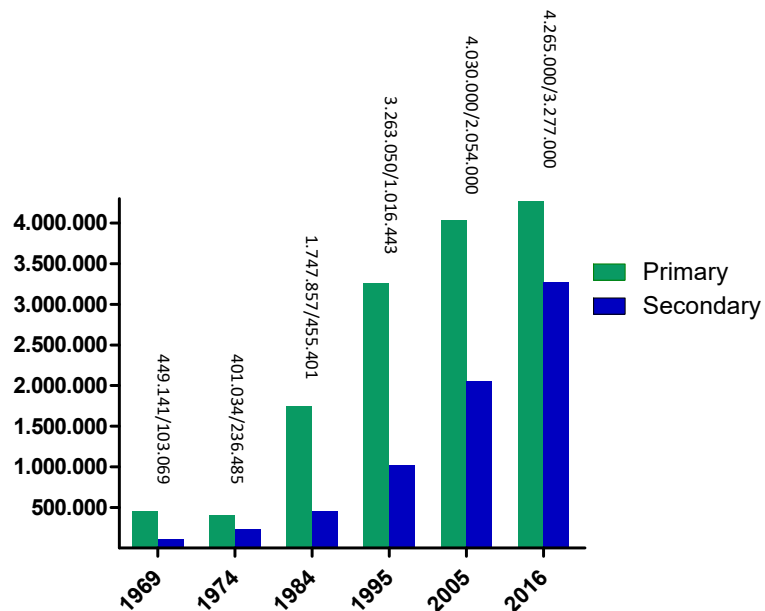
Figur 3. BNP pr. indbygger i NRP

Af figur 3 fremgår, at indtægten pr. indbygger nu er over 300 gange så høj som ved starten af perioden. Selv om en del af dette er inflation, er der tale om en ganske væsentlig indkomststigning. At stigningen ikke er lige stor for alle nepalesere, kan man anse for givet, men det kan ikke ses ud af disse tal.

Kilde
Figur 1 og 2

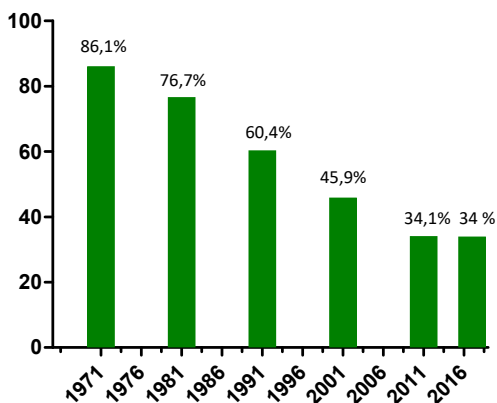
Figur 4. Antal børn i skole
(Primary and Secondary schools)

Figur 4 viser, at antallet af børn i grundskolen er næsten 10-doblet på 50 år. For børnene i de højere klasser, der leder op til skolens afgangsprøve, er væksten endnu større. 9,5 gange mod 31,8 gange eller med andre ord: før var kun en fjerdedel i secondary school. Nu er det tre fjerdedele.

Kilde
UN Statistical Yearbook

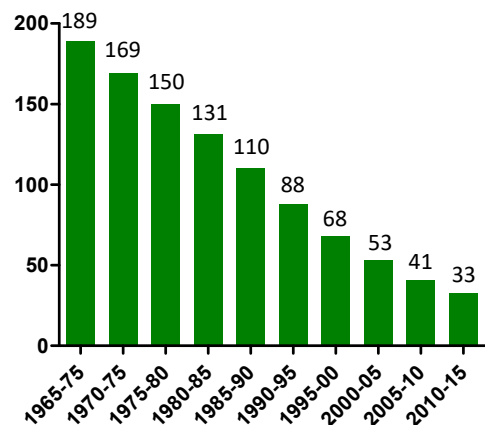
Figur 5. Andel af analfabeter i procent

Af figur 5 ses, at mængden af analfabeter også er faldet, men ikke i samme grad som antallet af skolesøgende er vokset. Der er stadig mange voksne, der ikke gik i skole som børn – eller kun så kort eller dårligt, at de ikke opnåede at kunne læse og skrive.

Kilder
1971-2011: Central Bureau of Statistics: Population Profile of Nepal
2017: Republica, 7.6.2017

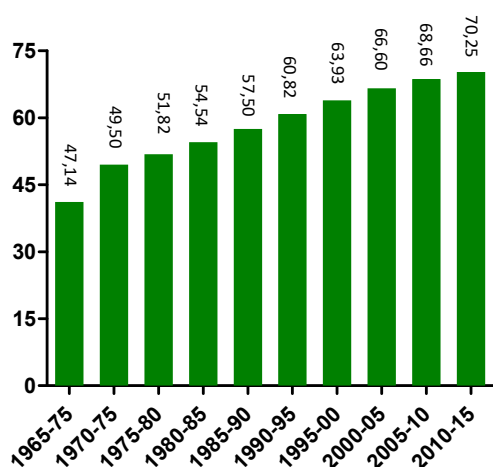
Figur 6. Spædbarnsdødelighed (0-1 år) pr. 1000 levendefødte

Næsten hver femte nyfødte - 19% - kunne i sidste halvdel af 60'erne forvente at dø inden sin étårs fødselsdag. Det tal er nu reduceret til ca. 3%. Det ses i figur 6.

Kilde
UN World Populations Prospects
(<https://population.un.org/wpp/>)

Figur 7. Gennemsnitlig levealder for 1-årige

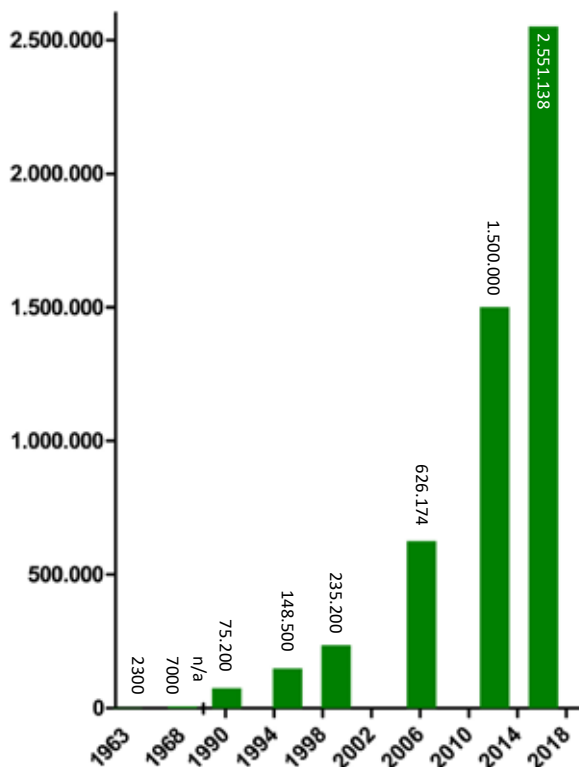

I slutningen af 60'erne kunne en 1-årig i Nepal forvente at blive 47 år, ifølge figur 7. Den gennemsnitlige levealder er nu steget til over 70 år, i høj grad pga. reduktionen i spædbarnsdødeligheden. Det fremgår ikke, i hvilken grad den voksende mængde af livsstilssygdomme, såsom diabetes og nyrelidelser, trækker i den modsatte retning.

Kilde

UN World Populations Prospects (<https://population.un.org/wpp/>)

Figur 8. Antal biler, inkl. busser og lastbiler, ekskl. motorcykler

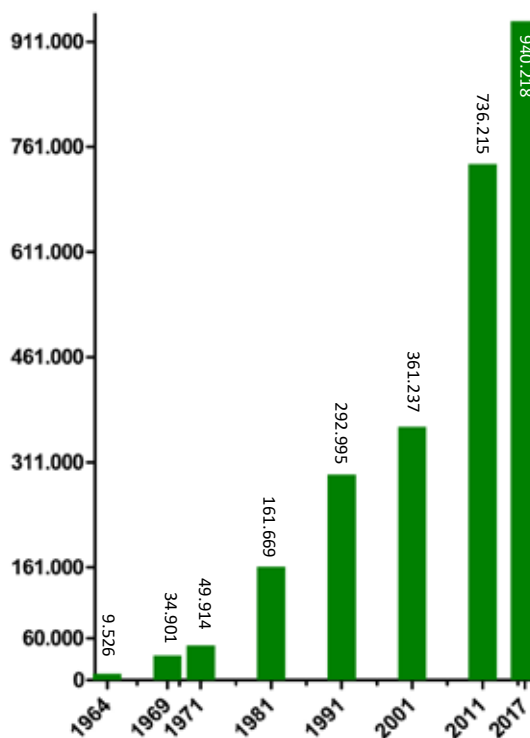

Figur 8 viser, at der er kommet mange biler til Nepal. Ud over de viste tal skal man regne med næsten lige så mange motorcykler.

Kilder

1963-99 og 2002: UN Statistical Yearbook
 2006-17: The Himalayan Times, 23.03.2017 (<https://thehimalayantimes.com/business/vehicle-registration-exceeds-2-5-million/>)

Figur 9. Antal turister, der ankommer med fly, dvs. ekskl. fx indere, der rejser over land

Figur 9. Turisttallet er ca. 100-doblet i perioden, og i Nepal håber man på mindst en fordobling i løbet af de næste par år. Bemærk, at landegrænsen mellem Nepal og Indien er åben, dvs. at det ikke registreres, hvor mange der krydser denne grænse i bil. Det antages, at et stort antal indere kommer til fx Muktinath ad den vej, uden at blive talt.

Kilde

Ministry of Culture, Tourism & Civil Aviation: Nepal Tourism Statistics, 2017 (<http://tourism.gov.np/files/statistics/2.pdf>)

HVORDAN EN LILLE **NEPALESISK PAISA-MØNT** UDVIKLEDE SIG TIL EN **MØNTSAMLING** TIL OVER EN MILLION KR

Af Birgit Nielsen

Dette kunne godt have været et eventyr, men det er facts fra det virkelige liv. Måske er det svært at se sammenhængen, men jeg vil fortælle om det, for det er en sandfærdig historie.

Med mine næsten 44 år som besøgende i landet og med 40 år som medlem i Dansk-Nepalesisk Selskab har jeg gennem tiden truffet mange mennesker fra Nepal, som hver især har haft vidt forskellige interesseområder.

Om Vagn Hillestrøm Hansen (1949 – 2000)

Ved et tilfælde kom jeg for mange år siden i kontakt med en af de danskere, der i særlig grad har været med til at knytte tråde mellem Danmark og Nepal, nemlig Vagn Hillestrøm Hansen. Vagn boede delvis i Nepal og delvis i Danmark, efter han var kommet til Nepal omkring slutningen af 60'erne. Vagn stammede fra Jylland og var uddannet som murer. Der var dog fristelser i livet som trak: han var blevet så glad for hashen og for den nemme tilgang til den, at han blev i Nepal i stadig flere og længere perioder.

I tiden efter Eik Skaløes Steppeulvene opstod det såkaldte hippie-spor - alle tog med til Nepal - og en af dem, som ikke kom lige hjem, men blev der længe og kom igen med jævne mellemrum i resten af sit liv, var Vagn Hillestrøm Hansen.

Senere hen fik han en svaghed for den nepalesiske rakshi, hvad der indirekte blev årsag til hans død. Han faldt ned ad en trappe, hvorved han beskadigede nogle indre organer. Han blev rådet til at tage tilbage til Danmark til behandling der, men det ville han ikke. På grund af de indre blødninger afgik han ved døden på et hospital i Patan i 2000.

Vagn og mønterne

Men hvad gjorde han så for at få tiden til at gå i Kathmandu? Daglig kom han i nær kontakt med mønter, og han begyndte at se nærmere på dem og talte med andre mennesker om dem. Og hvad opdagede han så? Jamen, der er – og især var – mange gamle og spændende mønter i Nepal.

For Vagn blev det starten på en udforskning og granskning af dette område, hvor han virkelig gik i dybden. Han blev simpelthen så interesseret, at det førte til den meget store møntsamlings, som han fik etableret i løbet af sit forholdsvis korte liv.

Vagn blev en seriøs og ivrig samler af både numismatika og etnografika, og i mere end

Foto: Rasmus Holst Nielsen, Nationalmuseet

20 år var han dybt engageret i specielt nepalesiske mønter og til dels også i andre gamle nepalesiske effekter. Ikke bare begyndte Vagn at samle på sjældne og unikke mønter, men det var med stor passion, at han fik oparbejdet et enormt kendskab til nepalesiske mønter. Gennem årene fik Vagn kontakt til flere udenlandske numismatikere, og det blev også til en række venskaber.

Gennem årene fik Vagn skabt en usædvanlig samling af nepalesiske mønter, især koncentreret om kobbermønter fra Licchavi-dynastiet (400 – 750 e.Kr.) og tidlig middelalder. Mange af dem er afbilledet i standardværket Rhodes, Gabrisch og Pontecorvo della Rocchetta: 'The Coinage of Nepal' fra 1989.

Desværre var Vagn ikke en person, der på nogen måde var bogligt interesseret, hvorfor det er yderst sparsomt, hvad der findes af nedskrevet materiale over hans samling. Det er derfor svært at beskrive og fortælle meget om selve møntsamlingsen for en, der ikke er ekspert, men samlingen rummer utallige mønter af både guld, sølv og kobber, og det er uden tvivl en af verdens bedste og mest værdsatte samlinger af nepalesiske mønter.

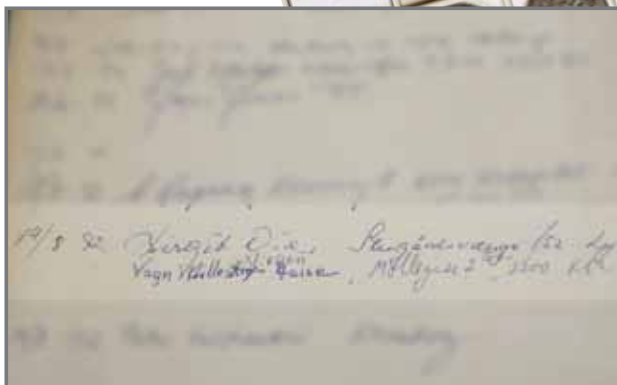

Birgit Nielsen og museumsinspektør Kristina Lund Udengaard i Den Kgl. Mønt- og Medaillesamling i Nationalmuseet

Foto: Jørgen Rendsvig

Foto: Rasmus Holst Nielsen,
Nationalmuseet

I Den Kgl. Mønt- og Medaillesamlings gæstebog ses, hvornår Vagn Hillestrøm deponerede sin samling i Nationalmuseet

Jeg har selv besøgt familien Shrestha i Kathmandu, hvor Vagn mest kom for at handle mønter, og som han også blev personlige venner med. De bekræftede med overbevisning samlingens enestående værdi. Purushattom Lal Shrestha havde sin forretning lige op ad Durbar Square, og sammen med Vagn skabte han også en samling af indiske tempeleffekter.

Vagn kendte en række af datidens samlere af nepalesiske mønter personligt. Bl.a. Wolfgang Bertsch, Karl Gabrisch, Hans Wittmann (Tyskland), Gilbert Richardson, Wesley Halpert (USA), Carlo Valdettaro (Italien), Nicholas Gervase Rhodes (UK) og Bhupendra Narayan Shrestha (Nepal). De fleste af disse er desværre døde nu. Wolfgang Bertsch har fortalt, at han første gang mødte Vagn i Kathmandu i 1982. Vagn boede i et lejet værelse på Camp Hotel. Der var fyldt med bokse og æsker i værelset, men Vagn ville intet sige om deres indhold. Først meget senere fortalte han, at det var antikviteter til Danmark. De skulle sælges til danske antikvitets-handlere, for på en eller anden måde skulle han jo skaffe penge til at leve for og til at erhverve sine nepalesiske mønter for.

Vagn Hillestrøm på besøg hos Birgit Nielsen i 1990'erne
Foto: Birgit Nielsen

Jeg havde en gang netop købt to sjældne kobber paisa-mønter, som jeg med stolthed viste frem, hvortil Vagns eneste kommentar var: "Alle i Nepal ved, at disse er kopier." Dengang var det almindeligt blandt samlere at sige, at enhver uregistreret mønt var en kopi.

Ved en anden lejlighed viste jeg ham et billede af en uregistreret Malla-mønt (1201 – 1769 e.K.f.) i håbet om, at det ville fremkalde hans interesse. Hans meget tørre bemærkning lød: "Jeg samler ikke på billeder." Vagn var en meget privat person, der ikke åbnede sig så let, men han var højt respekteret af mange newarier i Kathmandu og Patan, ikke mindst af familien Shrestha, hvor han spiste med sammen med familien, og hvor han blev betragtet som en del af familien. Det kan ikke så let opnås for udlændinge, som besøger Nepal.

Møntsamlingen

Vagn bestemte tidligt, at hans samlinger skulle overgå til Nationalmuseet på et eller andet tidspunkt. Derfor hjalp jeg ham med transport til museet, da samlingen den 19. august 1992 blev deponeret der.

Vagn Hillestrøm Hansens store møntsamling indgår nu i den Den Kgl. Mønt- og Medaillesamling, da den officielt blev testamenteret til museet ved hans død. Samlingen består hovedsagelig af mønter fra Nepal, men der er også en del materiale fra Tibet og Bhutan. Udover mønterne omfatter samlingen også nogle pengesedler samt et antal ordner og medaljer udgivet ved forskellige festlige anledninger.

Tidligere har nepalesiske mønter ikke været særlig godt repræsenteret i Møntsamlingen.

I 1800-tallet havde møntsamlingen blot et dusin nepalesiske mønter. I midten af 1900-tallet blev samlingen forøget med omkring 20 stk. efter en dansk-centralasiatisk ekspedition.

Til sammenligning består Vagns samling af ca. 1500 mønter, specielt fra 1800- og 1900-tallet, ca. 35 møntsæt fra 1970'erne, ca. 50 pengesedler og ca. 70 tokens. Desuden omfatter samlingen en række bærbare medaljer.

Det er altså tale om en meget væsentlig gave, som ved en vurdering snildt vil løbe op i et beløb, der vil ligge over en million danske kroner.

Nu har samlingen ligget i ca. 20 år på Nationalmuseet uden at der er foretaget nogen registrering. Det er mit håb ved nu at bringe sagen frem i lyset igen, at museet vil gøre noget mere ved det, så almindelige besøgende ved besøg på museet vil kunne få et indblik i noget af Nepals store møntkultur.

Som en del af forberedelsen til denne artikel kontaktede jeg museet for personligt at få et overblik over samlingen. Museet var meget forstående og behjælpelige med at give mig adgang til at se samlingen. Det var en stor fornøjelse at få den mulighed, og jeg takker museet mange gange for deres hjælp.

Birgit Nielsen har været medlem af Dansk-Nepalesisk Selskab siden 1989 og har haft en meget bred kontakflade med danskere i Nepal og nepalesere i Danmark. Birgit er næstformand og kasserer i selskabet.

JESPER TRIER OG TRADITIONELT, HÅNDLAVET, NEPALESISK PAPIR

Tekst og fotos: Cecilie Marie Gottfred

I anledningen af Dansk-Nepalesisk Selskabs 50 års jubilæum er det oplagt at sætte fokus på en af de store danske personligheder, der har haft en særlig relation til Nepal, cand. polyt. dr. phil. Jesper Trier.

Med sit store hjerte og rendyrkede passion for asiatiske kulturer rakte Triers arbejde langt. Dette gjorde ham bl.a. til en anerkendt personlighed inden for dokumentationen af særegne, asiatiske kulturer.

Allerede som ung drog Trier til Asien, hvor han bl.a. besøgte Indien og Nepal. Og netop Nepal blev Triers første omdrejningspunkt.

Dette gav senere stof til hans doktorafhandling.

Jesper Trier og "Ancient Paper of Nepal"

Triers eventyr i Nepal førte ham på en rejse ind i papirets historie. I 1964 foretog Trier en seks måneders feltrejse i Nepal, og igen i 1970 var han afsted i to måneder. Med udgangspunkt i tre hovedpunkter: fremstillingsteknik, historie og datering ønskede Trier at undersøge, nedskrive og dokumentere den daværende tradition indenfor traditionelt, håndlavet, nepalesisk papir.

Kinas invasion i Tibet i 1952 betød et tab af den nepalesiske papirproduktions vigtigste

kunde, Tibet. Ligeledes overgik man i 1970 fra manuelt bearbejdet papirproduktion til maskinel produktion i flere af landets distrikter. Triers mission var klar: At nedfælde de ældgamle traditioner inden de gik tabt. Og det lykkedes. I september 1970 forsvarede han sin doktorgrad ved det daværende matematisk-naturvidenskabelige fakultet i København. Titlen var "Ancient Paper of Nepal" med undertitlen: "Results of ethno-technological field work on its manufacture, uses and history - with technical analyses of bast, paper and manuscripts".

Disputatsen blev publiceret i 1972 og udgivet i 250 eksemplarer. Med en nøgtern

beskrivelse af data fra feltstudierne udgør bogen en kortlægning af den daværende papirtradition på tværs af landets daværende distrikter.

Udover en etno-antropologisk beskrivelse af det nepalesiske folk, landets geografiske zoner, vegetation og historie, går Trier også i dybden med tekniske analyser af de anvendte fibre i papirproduktioner, og hvordan papiret blev anvendt.

Triers disputats er en milepæl inden for sit fagområde. Indtil 1970 havde fokus stort set kun været på undersøgelser af udbredelsen af papirfremstillingen fra øst mod vest ad Silkevejen. Triers disputats satte derimod nu den syd-sydvestlige migration af papirfremstillingen på dagsordenen. Triers arbejde er således stadig af særdeles stor betydning i forståelsen af papirhistorien og papirets kulturelle betydning. Ligeledes er hans arbejde et vigtigt redskab til forståelse af historiske strømninger og som nøgle til datering af bøger og manuskripter.

Papirets historie

Papirfremstilling menes at være begyndt i Kina omkring år 100 e.Kr. I løbet af bare få århundreder var papirfremstillingen højt udviklet, men det varede dog alligevel et godt stykke tid, før kendskabet til papirfremstilling nåede udenfor Kinas grænser.

I løbet af 600-tallet begyndte migrationen af papirfremstilling fra Kina, vestover via Silkevejen, og dette resulterer i en spredning af kendskabet til og udviklingen af papirproduktionen. Papirfremstilling i Nepal synes ifølge manuskripter og bøger at kunne dateres til en begyndelse for 1400 år siden.

Fremstillingen af papir åbnede en ny verden af muligheder. For skriftkulturer betød det, at viden og traditioner nu kunne nedfældes og bredes ud til et langt større antal mennesker end tidligere. For buddhismens spredning fra Tibet og videre over Himalaya-regionerne, herunder Nepal, var papirets tilstedeværelse afgørende. Udbredelsen af papirfremstillingen havde altså en afgørende betydning for udvikling af den civilisation og kultur, der stadig er kendetegnende for Nepal.

Hvorledes fremstilles traditionelt, nepalesisk, håndlavet papir

Fremstillingen af traditionelt, håndlavet, nepalesisk papir beror på en langsommelig og omhyggelig proces. Fra høst af planten og bearbejdelse af plantens bark til det endelige stykke papir er færdigt, skal materialet gennemgå en lang række trin.

Daphneplanten

Særligt karakteristisk for det traditionelle, håndlavede, nepalesiske papir er anvend-

sen af bark fra daphneplanten som fiber-materiale. Daphneplanten hører under Thymelaeaceae-familien og er en træligende busk med udbredelse i Kina, Indien, Tibet, Nepal og andre steder i Himalaya-regionen.

Anvendelsen af daphneplanten til fremstillingen af det traditionelle papir kan spores helt tilbage til det ældste og først fremstillede papir fra Nepal. Årsagen til anvendelsen af daphneplanten skal findes i plantefibrenes særlige styrke, modstandsdygtighed og tekstur. Daphneplanten findes i over 150 arter. De forskellige arter af planten i Nepal adskiller sig meget lidt fra hinanden og bliver af nepaleserne ikke omtalt pr. type, men med fællesbenævnelser "Lokta". Lokta er det nepalesiske navn for planten, men anvendes også som gængs benævnelse for det traditionelle, håndlavede, nepalesiske papir.

Udover at planten er særlig ved at kunne høstes to gange årligt, er den karakteristisk ved at vokse i bjergområder i 1600-3500 meters højde.

Fremstillingsprocessen

Fra daphneplanten høstes til det endelige stykke papir er færdigt, gennemgår det høstede materiale procestrinene:

- Fjernelse af de to yderste barklag, så kun den inderste, hvide bark, også kaldet bast, er tilbage som fibermateriale. Det yderste brun-sortede barklag samt det andet, grønne, barklag fjernes ved brug af en særlig kniv eller rives af i lange hug.
- Tørring og opmagasinering af bast: Strimler af det hvide bark samles og opbevares i lange bundter.
- Blødgøring af bast i vandbad: For at blødgøre fibrene lægges det tørrede bast i blød i et vandkar i 24 timer.
- Kogning af bast i alkalisk opløsning: For at rense og blødgøre fibrene yderligere, koges basten i en metalkedel, i en opløsning af soda i 2-8 timer.
- Eftervask og rengøring af bast: Efter kogningen vaskes basten i rindende vand eller i et rektangulært vandbad.
- "Bankning"/hærdning af bastfibre: For at forbedre fibrenes bindingsegenskaber og overfladestørrelse gennembanes de mod en sten- eller jernplade ved brug af en træhammer eller ved brug af en "træstamper".
- Fremstilling af pulp af hærdede fibre og vand: Bastmassen fordeles med en tilpasset mængde vand i et vandkar eller jerngryde. Herefter fordeles og blandes fibrene jævnt i vandet ved brug af en træpind, evt. bambuskæp.
- Papirfremstillingen: En træramme med et påsyet finmasket net af stærk bomuldstråd lægges let i vandover-

fladen i et kar med vand. Rammen holdes med højre hånd, hvorefter pulpmassen øses og fordeles i rammen og vandet i vandoverfladen med den venstre hånd.

- Soltørring af papiret direkte i trærammen: De fremstillede papirark placeres i rækker langs hegn eller pæle i solen og tørres i sollys direkte i rammen.
- Fjernelse af papirarket fra trærammen med bambuspind: I et hjørne løftes en bambuspind ind, så papiret kan trækkes fra rammen i én bevægelse.

Papirfremstilling – fra fortid til i dag

Trier undersøger den nepalesiske papirfremstillingstradition i Solu-, Melung-, Yolmo- og Baglung-distrikterne, samt i Kathmandu-dalen.

Triers indsamlede data gav et billede af den daværende tradition og viste samtidig store forskelle i papirfremstillingen på tværs af distrikterne. Forskellene indikerer, at papirfremstillingen er bestemt af geografiske forhold, og at papirproduktionen er tilpasset de dertilhørende klimatiske og kulturelle forhold.

Papirfremstilling i Kathmandu-dalen

Modsat Solu-, Melung-, Yolmo- og Baglung-distrikterne har Kathmandu-dalen ikke en ældgammel tradition for papirfremstilling. Helt op til det 16. århundrede ses her primært anvendelsen af palmeblade.

En egentlig tradition i og udenfor dalen ser vi først i 1939 som en følge af efterspørgslen på papir i forbindelse med udbruddet af 2. verdenskrig. I 1948 åbnede en papirfabrik i dalen, med det formål at uddanne folk i papirfremstillingen, og to år senere kom flere til i området omkring Bagmati-floden. Det var også her, man hentede vandet til produktionen. Daphnebarken hentede man fra bjergområder nord for Kathmandu.

Trier peger på, at traditionen øjensynligt blev bragt til Kathmandu-dalen fra Nordnepal. Trier noterer her, hvordan papirfremstillingen i Kathmandu-dalen følger samme procestrin og teknik, som kendetegner Baglung-området, der er influeret af den ældgamle, tibetanske teknik. De første års produktion i og omkring dalen foregår udelukkende manuelt, men allerede i 1961 introduceres de første maskiner, der eksempelvis erstatter den manuelle hærdning af fibrene. Ligeledes kommer nye teknikker til selve papirarkfremstillingen fra Japan, nemlig den såkaldte "skubbeteknik". Trier kan dog i 1970 notere, at der i og omkring dalen stadig fremstilles papir ved brug af den traditionelle, nepalesiske "øse-teknik".

En undersøgelse af den nuværende tradition

Med afsæt i og med inspiration fra Jesper Triers arbejde foretog jeg en to ugers rejse i og omkring Kathmandu-dalen i juli måned 2018. Jeg fik hjælp fra selskabets bestyrelsesmedlem og konservator Lone Petersen samt formand Lars Gundersen. Hovedfokus for turen var en undersøgelse af den nuværende nepalesiske papirfremstillingstradition. Papirfabrikkerne, der var udgangspunkt for mine undersøgelser, var fabrikken "Unique Paper and Crafts" i Bhaktapur og en af NGO'en "Rehabilitation, Empowerment And Development-Nepal" (READ) etableret papirfabrik, der er beliggende i Kopan-området ved Kathmandu, og hvis hovedfokus var hjælp til spedalske.

Traditionelt håndlavet, nepalesisk papir - anno 2018

En sammenligning af Triers dokumentation af den traditionelle, håndlavede, nepalesiske papirtradition med mine nedskrevne iagttagelser tegner overordnet set et billede af en til dels velbevaret tradition. Ved

sammenligningen findes lighedstegn mellem beskrivelserne fra 1970 og i dag, men visse større ændringer i traditionen forekommer også.

Selve fremstillings- og forberedelsesprocessen af bast- og pulpematerialet følger i store træk Triers beskrivelse. Det anvendte fibermateriale består stadig af daphneplanten, som selv i dag bliver bearbejdet på samme måde. Forskellen ligger i de kemikalier, der tilføres i dag, og den maskinelle bearbejdningsproces.

Her har både Vesten og den japanske papirtradition sat sine spor på den nepalesiske papirfremstillingstradition. Den manuelle bearbejdning og hærkning af fibre ved brug af hammer er nu skiftet ud med en vestlig hollænder-maskine. Denne skærer fibre til vha. en metalklinge.

Den traditionelle, nepalesiske "øse-teknik" er ligeledes overvejende blevet erstattet af den japanske "skubbe-teknik". I stedet for at fremstille papirarket ved at øse og

fordele den fremstillede pulp over den maskebeklædte træramme anvendes nu den japanske teknik. Trærammen sænkes ned i et træk, hvori pulpen er fordelt, hvorefter rammen trækkes op, og pulpen rystes ("skubbes"), indtil det overskydende vand er forsvundet, og den tilbageværende pulp udgør et ark papir. Selve trærammen, der anvendes, er ligeledes en japansk model, og den består foruden trærammen af en udtagelig bambusmåtte. Selve dannelsen af papirarket sker på måtten, der efter fremstillingen af papirarket fjernes fra trærammen og føres over på en træplade. Bambusmåtten fjernes forsigtigt, og det fritliggende papir bliver tilbage, hvorpå det næste stykke papir kan overføres, således at der dannes en stak.

Ved at placere stakken af papir i en presse og gradvis øge presset på stakken, presses det overskydende vand fra papirarkene. Papirarkene klæbes herefter enkeltvis på en metalplade med en bred pensel, tilført vand. Herefter stilles metalpladerne i rækker til tørring i solen. Efter tørring fjernes

Bambusmåtten trækkes forsigtigt af papirarkene, der lægges i lag i bunker. (READ papirfabrik)

papirarkene fra metalpladen ved at føre en flad bambuspind ind i et hjørne, hvorefter papiret trækkes af pladen i én bevægelse. For at gøre papirerne mere hvide tilføres pulpen nu om stunder blegemidler. Ligeledes er der introduceret farvning af papirerne. Hertil anvendes både lokale, naturlige, plante- og mineralbaserede farver såvel som kemisk fremstillede farver importeret fra Indien.

Papirfabrikkernes organisatoriske arbejde – mere end bare papir

Selve papirproduktionen har i dag mange beskæftigede i Nepal, og det antages, at der i dag eksisterer omkring 50 papirfabrikker i og omkring Kathmandu-dalen.

Flere af fabrikkerne har - udover en vision om en videreførelse af papirtraditionen - også en målsætning om aktivering af kvinder. Fabrikkerne er også ofte tilknyttet forskellige social-aktivistiske hjælpeorganisationer og -tiltag. De to besøgte fabrikker var gode eksempler på sådanne tiltag. Udover fokus på aktivering af kvinder indenfor papirproduktion bidrager "Unique Paper and Crafts" med deres indtægt også til at promovere uddannelse for marginaliserede elever. Ligeledes arbejder READ, den NGO-drevne papirfabrik, for beskæftigelse og bedre vilkår for spedalske.

Til trods for visse ændringer indenfor den traditionelle, håndlavede, nepalesiske pa-

pirproduktion synes de ældgamle teknikker at leve videre. Det traditionelt fremstillede papir udgør i dag en helt særlig kulturel værdi. Papiret anvendes til alle officielle dokumenter i den nepalesiske regering, til nedskrivning af buddhistiske og hinduistiske skrifter, blokprint, bøger, kunst, poser, smykker – og indenfor mange, mange andre områder.

Cecilie Marie Gottfred er studerende ved Konservatorskolens grafiske linje i København. Cecilie er medlem af Dansk-Nepalesisk Selskab.

Tørring af papirark i solen. Efter en time fjernes papiret. (READ papirfabrik)

En papirarbejder fremstiller papir med traditionel, nepalesisk øse-teknik. (Unique Paper & Craft)

Papirfremstilling med japansk "skubbeteknik": Pulpen skubbes og fordeles i trærammen, så der dannes et papirark på bambusmåtten. (READ papirfabrik)

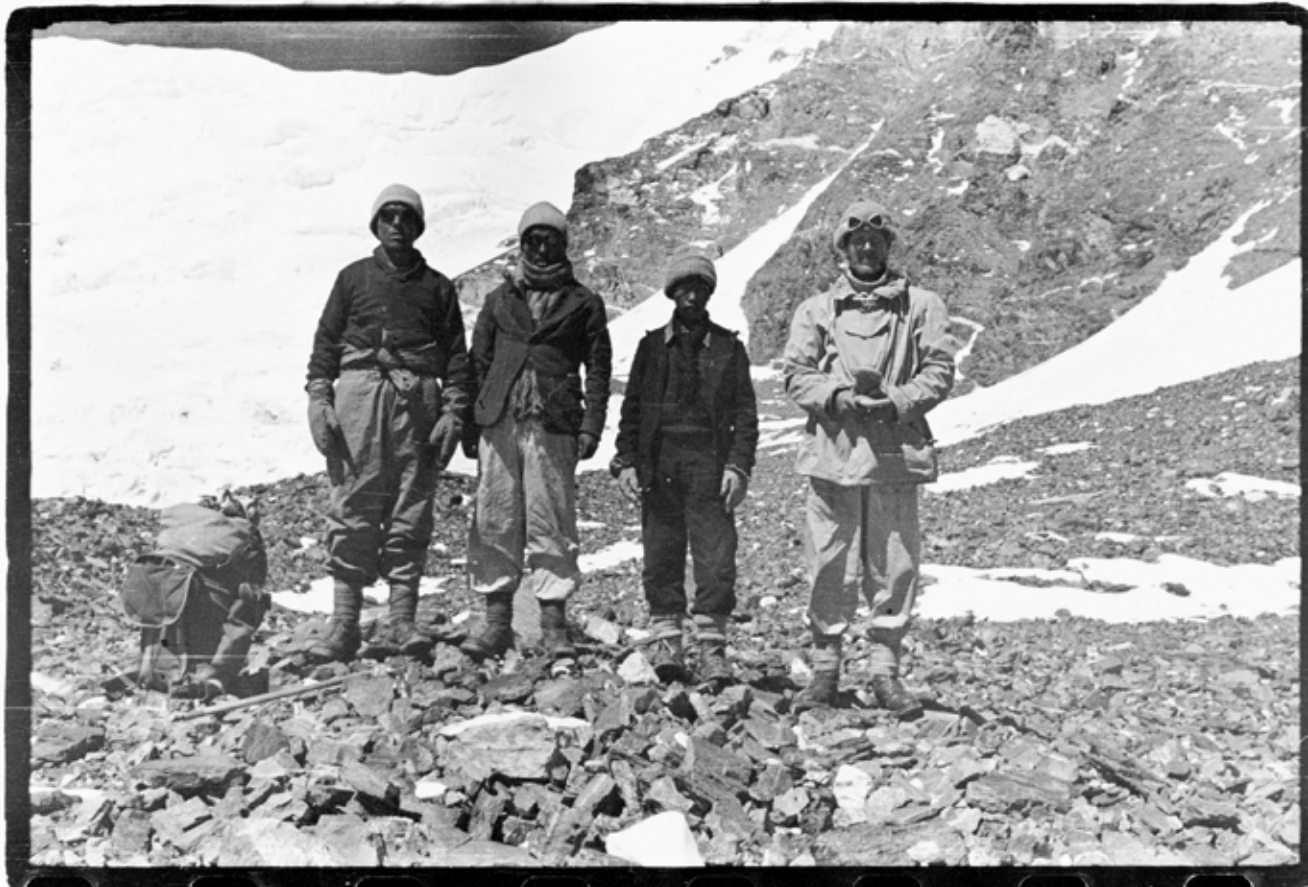
En papirarbejder viser en selvfremstillet bambusmåtte. Teknikken har hun lært fra Japan. (READ papirfabrik)

MOUNT EVEREST OG DEN DANSKE VINKEL

Af Lars Gundersen

Michael Knakkegaard på vej mod toppen af Everest

At bestige bjerge - og ikke mindst Mount Everest - ligger ikke lige først for os i Danmark, men ikke desto mindre har vi alligevel en bemærkelsesværdig historie, som faktisk starter 18 år forud for stiftelsen af Dansk-Nepalesisk Selskab.

Efter at have beskæftiget mig med dansk bjergbestignings historie gennem snart 30 år må det derfor være på tide at komme med en oversigt over danskere på Mt. Everest. Tal og statistikker er gennem tiden baseret på adskillige kilder som Department of Tourism i Nepal, Alan Arnette, Elisabeth Hawley, diverse e-mails, Walt Unsworth og mountains.dk.

Nationaliteter på Everest

Til dato har der været 99 nationaliteter på toppen af Everest, og Danmark kommer faktisk ind på en 32. plads med vore 18 danskere på i alt 19 bestigninger. Nepaleserne fører naturligt nok i antallet af Everest-bestigninger, hvoraf sherpaerne fra Solu-Khumbu står for størstedelen. Omkring 1.300 nepalesere har besteget Everest - mere end 3.800 gange tilsammen - dvs. næsten tre gange hver i gennemsnit. I øvrigt har Kami Rita med sine 22 gange på toppen rekorden for flest bestigninger af Everest.

Amerikanerne kommer ind på andenpladsen med ca. 560 personer og 730 bestigninger. På tredjepladsen over flest

Everest-bestigninger kommer Tibet/Kina med 260 personer og 435 bestigninger, efterfulgt af Indien, Japan og Rusland.

Antal bestigninger

Samlet set har Everest haft mere end 9.200 bestigninger, og sæsonen i foråret 2018 var den største sæson nogensinde med 11 kontinuerlige dage med bestigninger. Over 800 personer har nået toppen i år, og fra Nepal-siden alene nåede 75% af alle toppen - på grund af de ekstremt gode forhold.

Historisk set var der i alt 100 på toppen af Everest i perioden 1953 til 1980. Mellem 1980 og 1988 kom yderligere 100 på toppen. Og i år 2000 rundede Everest 1.000 bestigninger. Udviklingen har været stærkt accelererende: fra 2000 til 2018 har der været 8.000 bestigninger af verdens højeste bjerg.

Siden det første forsøg på at bestige Everest i 1921 er i alt 290 personer omkommet på bjerget, heraf desværre også en dansker.

Danskere på Everest

61 danskere har gennem historien forsøgt sig på Everest, heraf har 18 stået for 19 bestigninger. Der har været forsøg ad fire forskellige ruter - to fra syd og to fra nord. Tre af ruterne har haft topsucces. De to normalruter fra hhv. Tibet og Nepal har dog stået for de 17 af 19 bestigninger.

Alle, der har besteget Everest, har gjort noget udover det sædvanlige. Nogen har gået efter stort opsatte ekspeditioner med presse, sponsorer og reklamefyldte jakker og trøjer, hvorimod andre har været på bjerget "i al stilhed", blot som privatpersoner.

Alle har de fulgt en personlig drøm, og alle har fået den udlevet, hvad enten de har stået på toppen eller ej.

1951

Historien starter og er nok ikke overgået

Dansk Everesthistorie starter med Klavs Becker-Larsens allerede meget omtalte forsøg i 1951 på at bestige Everest, hvor han som den første vesterlænding besøgte både nordsiden og sydsiden. På sin illegale ekspedition nåede Klavs op i 6.800 meters højde uden at have det fjerneste kendskab til bjergbestigning. Hans ekspedition er gået over i historien som en af de store og bemærkelsesværdige bedrifter i Himalaya, og den er velbeskrevet i utallige bøger og artikler gennem tiden.

1986

Andet forsøg

Der går hele 35 år inden det næste danske forsøg på Everest. I 1986 deltager Frede Toxværd på en schweizisk ekspedition under ledelse af Fredy Graf. Ekspeditionen var plaget af uheld, og to deltagere dør undervejs. Frede Toxværd nåede Sydpasset i ca.

7.960 meters højde og var dermed "den højeste dansker" de næste fem år, for først med Søren Smidts imponerende bestigning af Dhaulagiri i 1991 kom en dansker over 8.000 meter.

1994

Monsunekspeditionen og Messner-ruten – ingen af dem gentaget

Yderligere otte år senere kommer det tredje danske forsøg på Everest med Per Bager fra Tibetsiden. Den sidste del af ekspeditionen var præget af ustabil vejr, men Per Bager nåede hele 8.300 meter. Per Bagers forsøg fra 1994 er det eneste danske forsøg på Everest i monsunen, og det er en af de ganske få monsunekspeditioner i hele Everests historie.

Samtidig, også i 1994, finder et andet bemærkelsesværdigt dansk forsøg sted. Gert Rasmussen deltager på Peter Kowalzik's ekspedition, hvor målet er den markante og aldrig repeterede Messner-rute på nordsiden fra Tibet. De ankommer til basecamp den 3. april 1994 med fire tons udstyr og starter ud på bjerget. Gert Rasmussen når som pt. eneste dansker ind i den gigantiske og berømte Norton Couloir, dog uden at nå selve toppyramiden. Et storladent forsøg på Everests nordside, som ikke mange kender til.

1995

Første danske bestigning

Næsten ud af ingenting kommer den relativt ukendte Michael Knakkegaard Jørgensen, og i uimponeret stil topper han Everest som første dansker.

Michaels erfaring begrænsede sig til bestigninger af Island Peak, Pokalde og Lobuche East. Han deltager på en af datidens store Everest-operatører, Henry Todds, ekspedition fra Tibetsiden med blandt andet Anatoli Boukreev som guide.

Endelig fik Danmark sin første Mt. Everest-bestiger. 44 år og fire forsøg skulle der til, før det lykkedes. Der var dog en del murren i krogen, da det var en international, kommerciel ekspedition og ikke et rent dansk initiativ, der bragte en dansker til verdens top. Bestigningen var med fuld support og ilt, og den foregik ad normalvejen fra Tibet. Foråret 1995 bød i øvrigt på den bedste vejrperiode i 20 år. I alt 65 personer besteg Mt. Everest inden for tre dage i den sæson. Det var en flot bestigning, og den beviste Michaels højdestyrke i en hektisk og imponerende, men alt for kort karriere. Michael nåede at bestige Everest, Lhotse og Makalu, før han desværre omkom under nedstigningen fra Makalu den 30. april 1999.

1996

Et stort skelsættende år og første danske kvinde på toppen af Everest

I 1996 tager nogle af Danmarks allerdygtigste og bedste bjergbestigere af sted til Everest. Under ledelse af den senere formand for Dansk Bjergklub, Henrik Jessen Hansen, forsøger holdet sig fra syd. Det var også her, den store storm og historien om bl.a. Scott Fisher og Rob Hall udspillede sig. Stormen i 1996 endte med at koste mange menneskeliv. Henrik Jessen Hansen åbnede et nødhospital i stormens efterspil i lejr II i 6.400 meters højde, hvilket blev officielt påskønnet fra nepalesisk side. Bo Belvedere Christensen nåede ca. 8.400 meters højde uden ilt.

Men den store pris tager Lene Gammelgaard, der som første skandinaviske kvinde bestiger Everest. Den 10. maj 1996 når hun toppen sammen med mange andre i en gryende storm. Ekspeditionen fik en ulykkelig udgang, da topholdene fra flere ekspeditioner blev fanget i en snestorm på vejen ned. Adskillige bjergbestigere omkom på sydsiden (heriblandt de erfarne ekspeditionsledere Scott Fischer og Rob Hall), og yderligere fire omkom på nordsiden. Lene måtte overnatte i det fri i den voldsomme storm i 7.960 meters højde. Det hele er beskrevet i et utal af bøger, bl.a. Jon Krakauers "Into Thin Air" og Lenes egen bog "Vejen til toppen".

Michael Knakkegaard overvejede at bestige Everest igen, men koncentrerede sig om Lhotse og nåede blot 50 meter fra toppen.

1997-1999

Et par stille år

I 1997 og 1998 var der stille på Everest fra dansk side, faktisk er der slet ingen danske forsøg på Everest. I 1999 forsøger Michael Strynø sig alene på Everest, uden support og uden ilt og når op i 8.350 meters højde.

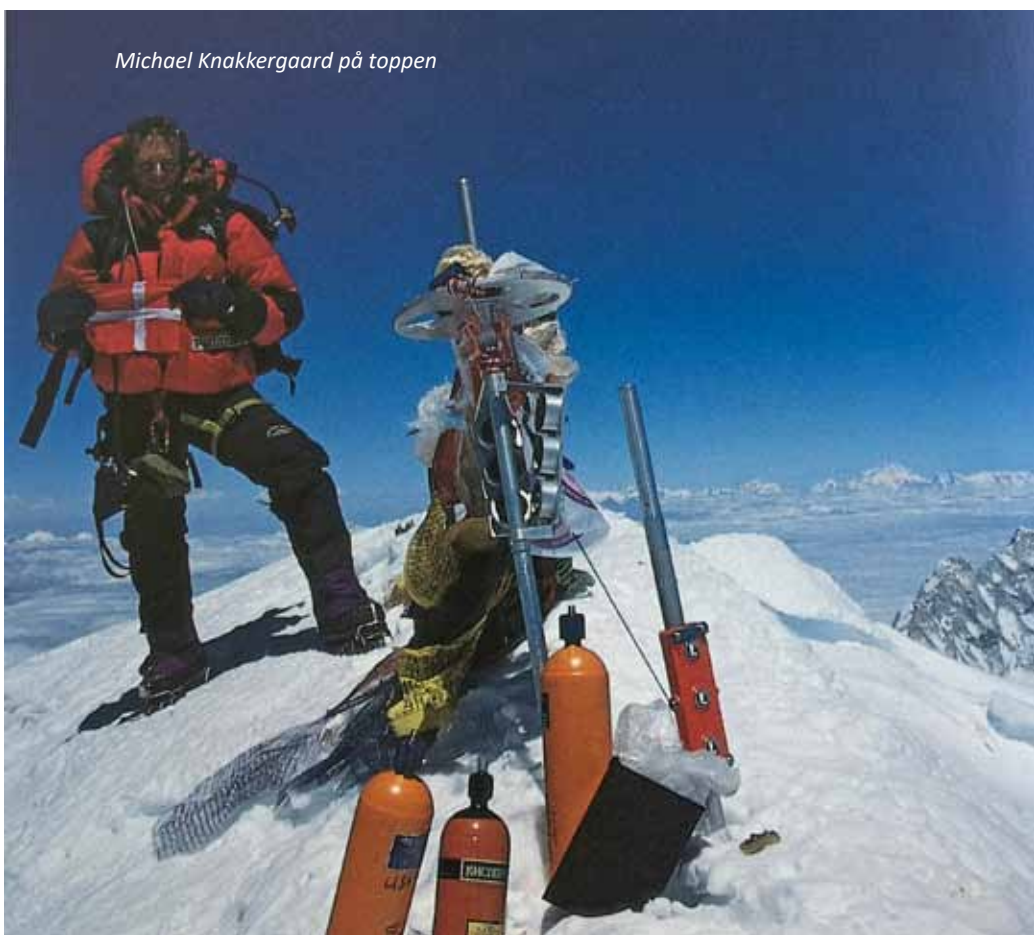
2000

BigE med 3. og 4. danske bestigning samt første danske dødsfald på Everest

I år 2000 drog en gruppe fra Dansk Himalaya Selskab (der tidligere har haft ekspeditioner til bl.a. Ama Dablam, Dhaulagiri og Everest) igen mod Everest - på den stort anlagte "BigE" ekspedition. Målet var Syd-pillar-ruten, hvilket er den mest ambitiøse danske Himalayaekspedition til dato. Der var mange flotte succeser på BigE. Allan Christensen nåede utrolige 8.750 meter uden ilt - til dato stadig den 'højeste' dansker uden brug af kunstig ilt. Jan Mathorne nåede Sydtoppen, og Mads Granlien og Asmus Nørreslet blev 3. og 4. dansker på toppen af Everest. Det lykkedes at gennemføre den tredje og hidtil sværeste rute via Syd-pillaren på verdens højeste bjerg. BigE var en meget flot planlagt og udført ekspedition.

Samtidig med BigE på sydsiden var Per Bager igen på nordsiden af Everest. Denne gang sammen med jægersoldaten Jeppe Stoltz. De forsøger sig fra nord – meget dristigt uden ilt og uden hjælp. I de samme dage, hvor Asmus og Mads nåede toppen af Everest fra syd, nåede Per Bager 8.400 meter under barske forhold og kraf-

Michael Knakkegaard på toppen

tig vind. Per vendte klogeligt om. Jeppe Stoltz valgte at fortsætte og nåede ca. 8.500 meter, inden han også vendte om. Desværre omkom han under dramatiske omstændigheder på vej ned. Han skred og styrtede henved 200 meter ned, hvor han landede hårdt kvæstet på en smal afsats. En spansk ekspedition med bl.a. Juan Oiarzabal på holdet, firede sig ned til ham. Han var hårdt kvæstet, og de kunne desværre ikke sikre eller fastholde ham på denne lille isglatte afsats. Jeppe Stoltz styrtede yderligere udover bjerget og blev aldrig fundet. En sørgelig afslutning på et ellers modigt forsøg på Everest' nordside.

2001-2008

Trafikken stiger

Asmus Nørreslet leder i 2001 en international ekspedition og er hermed første og til dato eneste dansker, der har besteget Everest to gange – endda på to forskellige ruter. Første gang fra syd og nu fra nord. Der er ganske stille mellem 2001 og 2004, men i 2005 bliver Søren Gudmann den femte dansker på toppen af Everest. På samme ekspedition deltager Mogens Jensen, der har cyklet hele vejen fra Viborg til Kathmandu, og han når 8.450 meter uden ilt. Nick Nielsen fra Nuuk bestiger også Everest fra nord i samme sæson.

De følgende år vokser trafikken på Everest – også fra Danmark. Der kommer flere kommercielle ekspeditioner. I 2006 forsøger Mogens Jensen sig igen på Everest og når 8.000 meter fra Nepal-siden, og i samme sæson bestiger Henrik Andre Olsen Everest fra nord på en kommerciel ekspedition.

I 2007 lykkes det Mogens Jensen at toppe Everest i sit tredje forsøg. Han toppe fra nordsiden i Tibet. I 2008 bestiger Henrik Kristiansen og en af Danmarks bedste bjergbestigere gennem tiderne, Søren Smidt, Everest på deres "Seven Summit" ekspedition.

2009-2014

Syv nye bestigninger og yderligere to danske kvinder på Everest

Carsten Bennike bestiger Everest fra Nepal i 2009. Den store og ambitiøse Menneskerettigheds-ekspedition 2009 falder til jorden, men til gengæld bestiger Stina Glavind og Jens Trolle begge Everest i maj 2010, fra Nepal-siden. Som lille note bliver Jens og Stina de sidste danskere, der klatrer det berømte og berygtede Hillary Step lige inden toppen af Everest. Hillary Step forsvandt under jordskælvet i april 2015. Ole Mose, Martin Cederkrantz, Rikke Højland og færingen Arne Vatnhamar når alle toppen af Everest fra nord.

2015-2018

2015 er det første år siden 1974, hvor ingen kommer på toppen af Everest. Årsagen er selvfølgelig det store jordskælv, der også udløste store laviner på Everest. Jordskælvet indtraf jo netop i dagene op til det årlige vindue. Så der var mange i Base Camp og på vej op, og mange omkom også her. Der var ingen danske forsøg på Everest i perioden 2015 til 2017.

I 2018 var der tre danske forsøg på Everest. Carsten Lillelund og Jakob Urth fra Nepal-siden og Rasmus Kiillerich Kragh fra Tibet-siden. Rasmus Kragh kommer i sit andet forsøg på bjerget igen op i flotte 8.600 meters højde uden ilt, og han får ikke yderligere sherpahjælp end den, som allerede er etableret på bjerget.

Erfarne Jakob Urth når toppen af Everest som den 19. dansker sammen med Lakpa Rinji Sherpa. Jakob bliver første dansker som oplever Hillary Slope, som resterne af det gamle Hillary Step er blevet døbt. Desuden er han første dansker, som flyver ud fra selve bjerget (i helikopter) - fra lejr 2 i 6.400 meters højde.

Fremtiden

Tre danskere har allerede meldt deres ankomst på Everest i 2019. Så tendensen med

stor trafik på Everest ser ud til at fortsætte. Det bliver spændende at følge fremtiden og udviklingen på verdens højeste bjerg. Spørgsmålet er, om udviklingen går i samme retning som de seneste år, eller om der på et tidspunkt kommer en Everestbestigning i ren alpin stil, eller uden for forårssæsonen, eller en ren dansk ekspedition. Der er uden tvivl flere, som vil forsøge sig uden brug af kunstig ilt. Kommer det til at ske? Måske uden ilt på et tidspunkt, de andre er måske nok lidt længere ude i horisonten.

Sammendrag:

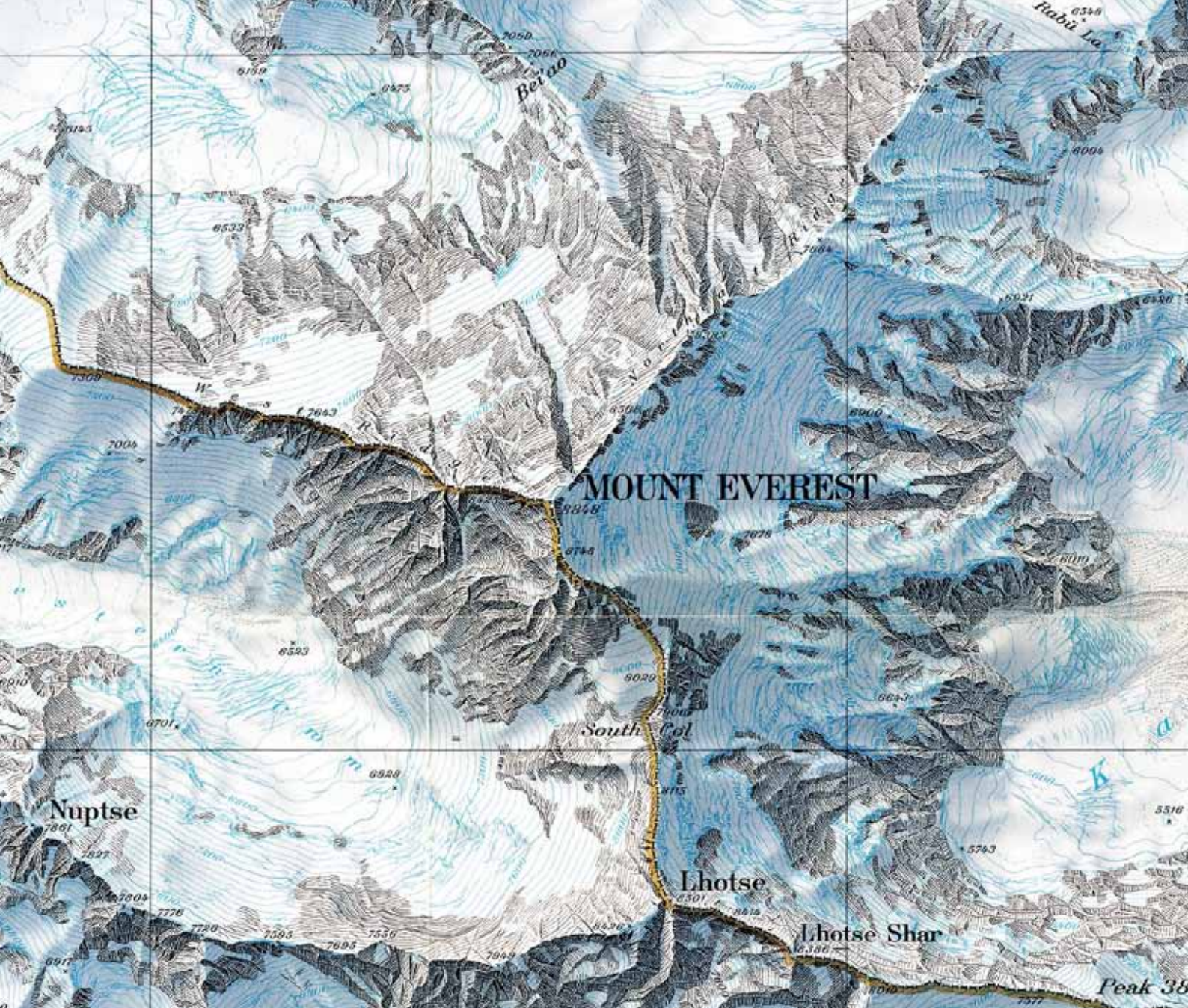
- 61 danskere har gennem 68 år forsøgt sig på Everest
- 18 danskere har nået toppen på 19 bestigninger
- En dansker, Jeppe Stoltz, er omkommet på Everest
- En dansker, Asmus Nørreslet, har besteget Everest to gange
- En dansker, Per Bager, har forsøgt sig uden for forårssæsonen (i monsunen)
- En dansker, Gert Ramussen, har forsøgt sig på en alternativ rute på nordsiden (Messners 1980 rute)
- To danskere, Mads Granlien og Asmus Nørreslet, har besteget Everest uden for de to normalruter (via Sydpyllaren)
- Jens Trolle og Stina Glavind var de sidste danskere på Hillary Step
- Jakob Urth er første dansker på Hillary Slope og første dansker til at blive fløjet ud fra bjerget.

Danskere på Everest ■ På toppen

Klavs Becker-Larsen	1951	Bo Belvedere Christensen	2000	Nick Nielsen	2009
Frede Toxværd	1986	Jan Bønding	2000	Pierre Maina	2009
Frede Toxværd	1990	Jeppe Stoltz	2000	Lars Nissen	2009
Per Bager	1994	Jan Mathorne	2000	Stina Glavind Dalgaard Pedersen	2010 ■
Gert Rasmussen	1994	Per Bager	2000	Jens Christian Trolle Nielsen	2010 ■
Michael Knakkegaard Jørgensen	1995 ■	Asmus Nørreslet	2001 ■	Tom Jørgensen	2010
Henrik Jessen Hansen	1996	Søren Gudmann	2005 ■	Søren Kruse Ledet	2011
Bo Belvedere Christensen	1996	Nick Nielsen	2005 ■	Ole Mose Nielsen	2013 ■
Lene Gammelgaard	1996	Mogens Jensen	2005	Martin Cederkrantz	2013 ■
Kim Sejberg	1996 ■	Mogens Jensen	2006	Bo Belvedere Christensen	2013
Jan Mathorne	1996	Henrik Andre Olsen	2006 ■	Rikke Højland	2013 ■
Michael Strynø	1996	Mogens Jensen	2007 ■	Arne Vatnhamar	2014 ■
Michael Knakkegaard Jørgensen	1996	Søren Smidt	2008 ■	Carsten Lillelund Pedersen	2014
Michael Strynø	1999	Henrik Kristensen	2008 ■	Bo Belvedere Christensen	2015
Jesper Dam	1999	Lee Z. Berg	2009	Nikolaj Niebuhr	2017
Allan Christensen	2000	Mogens Jensen	2009	Rasmus Kiilerich Kragh	2017
Henrik Jessen Hansen	2000	Morten Lindholm	2009	Carsten Lillelund Pedersen	2017
Asmus Nørreslet	2000 ■	Carsten Bennike	2009 ■	Rasmus Kiilerich Kragh	2018
Mads Granlien	2000 ■	Christian Als	2009	Carsten Lillelund Pedersen	2018
Lars Thrane	2000	Martin Ploug	2009	Jakob Urth	2018 ■

RUTERNE PÅ EVEREST

Elisabeth Hawley og Walt Unsworth's lidt ældre udgave har følgende oversigt over ruterne på Everest. De med ■ markerede har haft danske forsøg eller bestigninger.

NORDVÆGGEN FRA TIBET:

- Nordøstgraten integrale (Integral N.E. Ridge), fra nær Raphu La. Japanere, 1995.
- Russiske Couloir (Russian Couloir). Linje direkte op øst for North Col ruten. Russere, 2004.
- ■ Nordøstgraten (normalruten) fra 1921.
- ■ Nordøstgraten til nordvæggen og Norton Couloiren (Messner solo). Messner, Italien, 1980.
- American Direct direkte fra Rongbuk-dalen. Amerikanere, 1984.
- The White Limbo, Den store Couloir – Norton Couloir. Australiere, 1984.
- Russian Direct. Nordvæggen, direkte fra Rongbuk. Russere, 2004.
- Japanske Supercouloir. Japanere, 1980.
- West Ridge Direct, Vestgraten fra nord. Jugoslavere, 1980.
- West Ridge, canadiske variation 1986.

KANGSHUNG FACE, ØSTVÆGGEN:

- Neverest Buttress, Kangshung Face til South Col/Sydpasset. Britisk/International, 1988.
- American Buttress – Southwest Pillar, East Face. Kangshung Face til Sydtoppen og toppen. Amerikanere, 1983.

SYDVÆGGEN:

- American West Ridge. Lho La og hele Vestgraten på den tredje rute på Everest. Amerikanere, 1963.
- South West Face. Park Route på Sydvestvæggen. Koreanere, 2009.
- Russian Buttress, Sydvestvæggen. Sovjet, 1982.
- Southwest Face, den originale Sydvestvæg. Britisk, 1975.
- ■ South Pillar, Sydpillaren. Polakker, 1980. Det er den eneste rute udover de to normalruter, som er besteget af danskere.
- ■ Sydøstgraten – normalruten og den første succesfulde Everest-rute fra 1953. Britisk med New Zealand og nepalesisk succes.

TREKKEREN OG SADHUEN

Af Knud Wenzel

Jeg sidder lidt oppe på bjergsiden i den tørre brune dal vest for Muktinath. Nede på stien kommer to personer gående, fra hver sin side, de eneste i landskabet. Den ene er klædt i en falmet okkergul kjortel, har bare fødder, en lille bylt over skulderen, bundet sammen med en tiggerskål, en lang stav i hånden - en sadhu, en hellig omvandrende hindu. Den anden er en trekker som os, i stærke farver, støvler, vindjakke, rygsæk osv. De mødes, hilser smilende og gestikulerende på hinanden og går videre hver sin vej. Sadhuen kommer sandsynligvis fra Indien, trekkeren fra Europa eller Nordamerika.

Jeg kommer til at tænke på lighederne mellem dem. Forskellene er jo iøjnefaldende og væsentlige nok; men de er dog begge brudt op langt borte, og i deres ansigts sved kommet til dette vanskeligt tilgængelige og øde sted. Måske var der grund til et øjeblik at tænke over dette fælles.

Hvis man spurgte dem: Hvordan overnatter du, hvordan får du føden, hvordan holder du varmen? ville man få meget forskellige svar, som allerede fremgår af forskellene i klædedragt og udrustning. Hvis man dernæst spurgte: Hvorfor er du her? ville svarene vist blive langt mindre forskellige.

Sadhuen ville svare, at han er på vej til den hellige by Muktinath for at bede og tvætte sit hoved i de kolde fontæner, for således at bringe sig nærmere den tilstand, hvor han kan blive befriet for tilværelsens onde cirkel, som ellers evindeligt vil sende ham tilbage til livet her på jorden.

Og trekkeren ville svare, at han har taget fri fra den snævre tilværelse derhjemme, og at han nu er på vej rundt om Annapurna for at opleve eventyret; og bagefter tager han hjem igen.

Det er en fælles trang til frigørelse fra livets trivialiteter, der får de to til at mødes her på stien til Muktinath - skønt ordene frigørelse og trivialitet henviser til helt forskellige størrelser for dem. Og cirklen betyder forskellige ting.

Sadhuen ved, at han går i en cirkel, livets store og triste genfødselsrytme. Befrielse er for ham at bryde den.

Trekkeren går ikke alene rundt om Annapurna, men også i en cirkel, der hedder hjem-eventyr-hjem. Den er mindre end sadhuens; og måske tænker trekkeren slet ikke over den. Hvad enten han gør det eller ej, ligger frigørelse for ham som et ophold inde i cirkelns rytme, som den lakune rejseeventyret udgør.

Men hvad trekkeren angår: Folk, der rejser så langt som hertil, har ofte drømme om noget større.

Mange rejser så langt.

Oprindeligt trykt i Knud Wenzel: 'Rundt om Annapurna: En rejsebog', 1986. Gengivet med tilladelse fra forlaget.

EN SAMLING KRYDSEK SIT SPOR

EN DANSK MUSEUMSSAMLING FRA NEPAL

Af Ulrik Høj Johnsen, Aarhus Universitet og Moesgaard Museum.
Fotos: Moesgaard Museum

I 1969 blev Dansk-Nepalesisk Selskab stiftet af stort set alle de danskere, der dengang havde besøgt det hinduistiske kongedømme ved foden af Himalayabjergene. Én af disse var arkæologen, eventyreren og museumsmanden Werner Jacobsen. Jacobsen tilbragte to år i Kathmandudalen fra 1957-59, hvor hans blik i særlig grad rettede sig mod dalens 'indfødte befolkning' - newarerne. Her dokumenterede han nogle af dalens utallige templer, han indsamlede genstande til to danske museer og lavede film- og fotooptagelser. En del af denne samling krydsede i januar 2018 sit eget spor og vendte hjem til Nepal – sådan da. Besøget åbnede op for nye perspektiver på betydningen af og potentialet i en samling fra Nepal, der befinder sig i udlandet.

Green Tara; indsamlet af Werner Jacobsen 1957-59. Foto: Foto-Medie afdelingen, Moesgaard Museum

"Nepal er et unikt forskningsfelt for alle dele af videnskaberne." Sådan begynder Jacobsen entusiastisk på et brev til direktøren på Forhistorisk Museum Aarhus, P.V. Glob, der et par år senere blev Rigsantikvar og direktør for Danmarks nationalmuseum. Året er 1957, og han er lige ankommet til den dengang fredelige Kathmandudal efter at have tilbragt et par år på Ceylon. Der finansierede han sit ophold ved blandt andet at drive en konservesfabrik. Og han fik ret, Jacobsen. Nepal var – og er fortsat – en unik forskningsmark.

Kongedømmet Nepal åbnede sine grænser for omverdenen, blot 6 år før Jacobsen

ankom til landet. 1951 var året, hvor det af den brede befolkning forhadte Rana-regime bukkede under for kongens, kong Tribhuvans, politiske alliance med Indiens magthavere. Rana-dynastiet havde holdt Nepal i et feudalt jerngreb siden 1854, og befolkningen udgjorde et kludetæppe af etniske grupper, der levede mere eller mindre, som deres forfædre havde gjort det i århundreder. Den sociale struktur i landet med den umulige infrastruktur var relativt statisk i 1957 – men det skulle snart ændre sig. Tribhuvan startede det, der i dag kaldes 'det demokratiske eksperiment', og vesterlændinge og med dem hård vestlig valuta begyndte at flyde ind i dalen.

Et etnografisk eldorado

Da Jacobsen ankom i 1957, så han straks de muligheder, der hang som lavthængende frugter. Som arkæolog havde han deltaget i Henning Haslund-Christensens 2. Centralasiatiske Ekspedition til Mongoliet i 1938-39. Efterfølgende tilbragte han sammenlagt næsten 10 år i Indien og Ceylon (det nuværende Sri Lanka). Han rejste uafhængigt af andre, men ved hjælp af sin studiekammerat og ven, førnævnte P.V. Glob, fik han midler fra Danmark til at indkøbe genstande til både Aarhusmuseet og Nationalmuseet.

I Nepal så han potentialet i at skabe en 'forskningsstation', hvor danske forskere fra alle dele af videnskaberne kunne have base under deres feltforskning. Jacobsen oprettede derfor "The Danish Cultural Institute" i en villa i Kathmandu-forstaden, Kalimati. Dette initiativ var en del af en større Himalaya-satsning, som han arbejdede på at realisere i samarbejde med Glob. Initiativet skulle styrke dansk forskning og indsamlingsvirksomhed i regionen – men det fik aldrig for alvor luft under vingerne. Ud over nogle få besøg af danske forskere, forblev Jacobsen den eneste dansker, der havde sin base på instituttet. I 1959 – efter to år i det hinduistiske kongedømme og næsten 10 år i Østen – vendte han atter næsen mod Danmark.

Umiddelbart efter sin ankomst til Danmark blev han ansat på Nationalmuseets etnografiske samling, hvor han registrerede sin

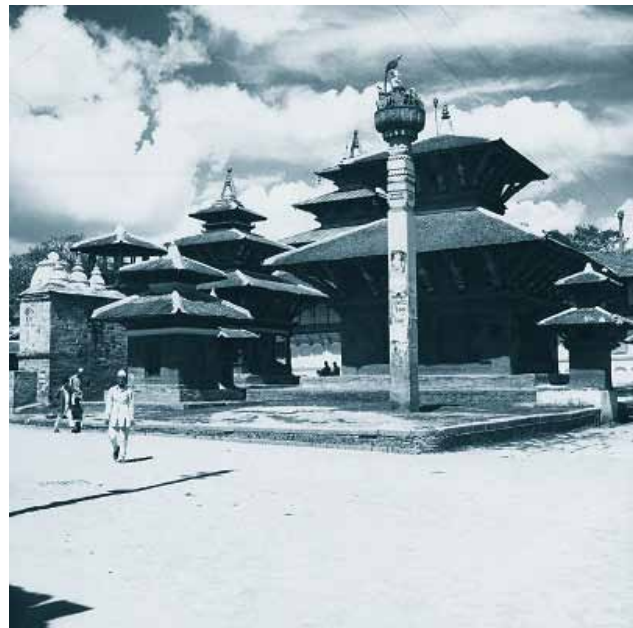
Ritual hvor pigerne bliver gift med en frugt. Itum Baha, Kathmandu. I baggrunden ses plancheudstillingen. Foto: Ulrik Høj Johnsen

Indra Jatra Festival. Kathmandu Durbar Square
Foto: Werner Jacobsen. Venligst udlånt af Nationalmuseet

Kathmandu Durbar Square, 1957-59
Foto: Werner Jacobsen. Venligst udlånt af Nationalmuseet

enorme samling. Fra 1957-59 havde han indsamlet næsten 400 genstande til de to danske museer og havde derudover taget flere hundreder fotografier, dokumenteret adskillige templer og erhvervet adskillige sjældne tryk til Det Kongelige Bibliotek. Jacobsen blev ansat som museumsinspektør på Nationalmuseet i 1961 – og fra 1963 blev han ansat som chef for den dengang nyoprettede oplysningsafdeling. Det var et helt nyt banebrydende koncept, som Glob satte i søen. Formålet var at skabe en helt ny type udstilling, hvor publikums oplevelse skulle være i højsædet. Her stod Jacobsen bag adskillige udstillinger i løbet af 1960'erne og 1970'erne. Især blev han kendt for Brede-udstillingerne, hvor 'Budhas Veje' stadig vækker genklang i de danske museums kredse. Her blev mange af genstandene fra Nepal udstillet sammen med andre genstande, som Jacobsen havde indsamlet i Asien. Han forblev chef for oplysningsafdelingen på Nationalmuseet frem til 1978 – og døde blot et år efter den 16. maj 1979 i Kgs. Lyngby.

Forbindelsen mellem fortid og nutid

Jacobsens samling fra Nepal er et vidnesbyrd om det nepalesiske samfund i slutningen af 1950'erne og om det daglige liv, som han dengang oplevede det. De genstande, han indsamlede, og de mange fotografier, som han tog med sig tilbage til Danmark, reflekterer det traditionelle sociale, kulturelle og religiøse liv i Kathmandu-dalen. Et liv, der var på kanten af store og hastige forandringer. Udover at være et vidnesbyrd om livet i Kathmandu-dalen i 1950'erne har samlingen også – som alle museums-samlinger i en eller anden grad har – potentialet til at få indblik i nutiden.

Dette er en bærende idé i forskningsprojektet "Precious Relics: Materiality and

Value in the Practice of Ethnographic Collection". Som led i dette forskningsprojekt laver jeg et ph.d.-projekt, der har reintroduceret et udvalg af Jacobsens samling til et nepalesisk publikum. Efter et års intense forberedelser blev udstillingen "A Divine Visit - Encounters with the Past" vist seks forskellige steder i Kathmandu-dalen i januar 2018. Udstillingen blev skabt af en 'kuratorgruppe' i et samarbejde mellem et hold af museologi-studerende ved Lumbini Buddhist University, Nepal, og jeg selv, der foruden at være ph.d.-studerende på antropologi ved Aarhus Universitet, også er museumsinspektør på Moesgaard Museum. Udstillingen blev åbnet på Patan Museum 12. januar til lyden af et ensemble fra Jyapu Samaj og smagen af lokale delikatesser. Dernæst blev den vist i Nag Baha (Patan), Itum Baha (Kathmandu), Jana Baha (Kathmandu), The Heritage Gallery (Bhaktapur) og Jyapu Samaj (Patan).

Kuratorgruppens oprindelige idé var at tage 19 udvalgte genstande ud af de 88 genstande fra Jacobsens samling, der i dag befinder sig på Moesgaard Museum. Af politiske grunde i Nepal viste det sig desværre at være umuligt at gennemføre, da genstandene ville være i højrisikozonen for at blive konfiskeret af de nepalesiske myndigheder. Det ville de kunne gøre med henvisning til en lov i Nepal, der forbyder al udførsel af 'arkæologiske objekter' fra landet – det vil sige genstande af 'særlig betydning', der er mere end 100 år gamle. I stedet måtte vi sadle om og lade os nøje med flotte genstandsfotos i stedet. Derudover viste vi på de i alt 18 store plancher også et udvalg af Jacobsens fotooptagelser. Udstillingen blev vist hvert sted i tre dage – i løbet af hvilke alle de besøgende blev inviteret til at udfylde et spørgeskema og deltage i fokusgruppinterviews.

Kontinuitet og forandring

Udstillingen fremhævede en central pointe for kuratorgruppen – nemlig at 'kultur-arv' har en bestemt form for værdi. Dette afspejler også en tanke om, at genstandene kan informere om de forandringer og den kontinuitet, der har været i Nepal i det sociale, kulturelle og religiøse liv fra 1950'erne og frem til i dag. For enhver, der har besøgt Nepal med års mellemrum, som mange af læserne af Nepal Vision sikkert har, kan der ikke være tvivl om, at der er sket store og voldsomme forandringer i Nepal – og i Kathmandu-dalen i særdeleshed – i de seneste år. Men hvor fundamentale er forandringerne?

Hvis vi leger med tanken om, at Jacobsen tog sig en gåtur i Kathmandu eller Patan's kringelkrogede gader i dag, ville han sandsynligvis have svært ved at genkende stederne. Den allestedsnærværende brønde trafik, de mange 5-etagers betonbygninger og byens heftige puls ville få ham til at føle sig et helt andet sted end den stilfærdige dal, han mødte for 60 år siden. Men – der ville givetvis være elementer, han ville være i stand til at genkende: de mange gamle templer, kvinderne og mændene, der hver morgen myldrer til templer og gudfigurer i det offentlige rum for at udføre den daglige pooja, de farverige og folkerige festivaler og nepalesernes allestedsnærværende gæstfrihed og smilende ansigter. Dette ville sandsynligvis forsikre ham om, at han – alle forandringerne til trods – befandt sig i Kathmandu-dalen. På trods af de mange forandringer i det daglige liv – med alt fra 8-16 arbejder, motorcykler og fjernsyn – er nepalesernes og newarernes kultur stadig i stand til at tryllebinde de besøgende.

Værdien af 'kulturarv'

Da Jacobsen boede i Kalimati og indsamlede genstande til de to danske museer, var begrebet 'kulturarv' ikke opfundet. I hvert fald ikke med den betydning, som der lægges i begrebet i dag. Kulturarvsbegrebet – eller 'heritage', som det hedder på engelsk – blev formuleret af FN's kulturelle organisation, UNESCO, i 1972. Hvad Jacobsen købte i Kathmandu-dalens tre byer (og for enkelte genstandes vedkommende i Pokhara), var slet og ret 'objekter' – hvoraf nogle havde været en del af det rituelle, religiøse liv.

Siden 1960'erne og særligt i 70'erne og 80'erne blev der udført rå mængder af genstande fra Nepal, der i dag kategoriseres som en del af Nepals kulturarv. I 1989 udkom der to centrale bøger, der beskriver den rovdrift på især århundredgamle stensulpturer fra Nepal. Forfatteren til den ene hed Lain Singh Bangdel og var en anerkendt kunstner og kunsthistoriker. Han dokumenterede med fotos problemet med de stjålede genstande, hvilket var tiltagende i løbet af 1980'erne. Den anden bog blev skrevet af den tyske jurist Jürgen Schick der bosatte sig i Nepal i starten af 1980'erne – og som stadig bor der. Han besøgte udstillingen, mens den blev vist i Nag Baha bag Kwa Baha. Begge bøger blev banebrydende i forhold til at sætte problemet på den politiske dagsorden – både i Nepal, hvor også intellektuelle og politiske kommentatorer som Kani Mani Dixit tog bolden op og fokuserede på det.

Det er et velkendt faktum, at tusindvis af genstande er blevet udført fra Nepal ulovligt i de sidste 50 år, og det lader også til at en stor del af problemet er, at det sker som resultat af organiseret kriminalitet. Det er dog ikke kun kriminalitet, der truer Nepals kulturarv. Nepal rammes af jordskælv omkring hvert 100. år, og det seneste store skælv – i 2015 – har sat yderligere fokus på nødvendigheden og værdien af templer og historiske bygninger.

Skal genstandene tilbage til Nepal?

Udstillingen "A Divine Visit – Encounters with the Past" tiltrak sig stor opmærksomhed – også selvom der ikke var nogen, der havde et specifikt kendskab til de genstande, som Jacobsen indsamlede i 1950'erne. Tidligt i forløbet viste den landsdækkende presse i Nepal projektet nogen opmærksomhed – og i Kantipur News, der bragte de mest kritiske artikler, kunne man læse journalistens forundring over, at 'stjålede objekter' var havnet på et dansk museum. Andre journalister – også fra selvsamme avis – gik i større dialog med mig, og derved blev 'debatten' om repatriering af nepalesisk kulturarv fra udlandet til en vis grad nuanceret. De i alt syv artikler, der handlede om udstillingen, forholdt sig alle på den ene eller anden måde til det spørgsmål, der blev et gennemgående tema i mine mange samtaler med folk i Kathmandu-dalen: spørgsmålet om (det moralske) ejerskab til genstandene. Dette fokus skal ikke mindst ses i lyset af, at adskillige af de genstande, som Jacobsen indsamlede, var en del af det rituelle liv, før de blev indsamlet.

Tilbagelevering af genstande til det land eller område, hvor de oprindeligt er blevet indsamlet, kaldes i museumsverdenen 'repatriering'. Begrebet bygger på en forståelse af, at en ting (eller en tilfangetagen soldat) hører naturligt sammen med det 'fædreland', hvorfra den oprindeligt kommer. Etnografiske museer verden over har indsamlet rå mængder af genstande (inklusive humant materiale såsom mumier, skeletter og knogler), der blev anbragt i udstillingsmontrene eller museumsmagasinerne på de europæiske eller amerikanske museer. I 1990'erne blev der igangsat en proces – hjulpet godt på vej af styrkede 'indfødte folk' og internationale konventioner – der skulle understøtte repatrieringen af museale genstande i den vestlige verden. I første omgang var det humant materiale, der blev tilbageleveret – her i Danmark var der adskillige grønlandske

mumier og menneskedele, der blev repatrieret til Grønland. Men også rituelle og religiøse genstande fra nordamerikanske indianere blev tilbageleveret til efterkommerne af de mennesker, der oprindeligt havde haft genstandene. Senest har den franske præsident, Emmanuel Macron, bekendtgjort sin intention om at repatriere en stor del af den afrikanske kulturarv, der i dag befinder sig på franske museer. Udmeldingen har selvsagt vakt et ramaskrig – ikke blot i Frankrig, men verden over. Ud over at det vil være en alvorlig udfordring for etnografiske museers eksistensberettigelse, åbner det op for en masse andre spørgsmål, der sjældent har lette svar. Disse spørgsmål om repatriering af genstande fra etnografiske museer er aktuelle som aldrig før. I starten af september 2018 skete det frygtelige, at Brasiliens nationalmuseum brændte ned til grunden i løbet af en nat. Ifølge internationale medier gik de omkring 20 millioner museale genstande – store som små – mere eller mindre op i flammer. De brasilianske myndigheder gav hurtigt landets økonomi skylden; afholdelsen af både VM i fodbold i 2014 og de Olympiske Lege i 2016 har drænet statskassen for penge, så en storstilet (brand)sikring af nationalmuseets flere hundrede år gamle bygning var blevet udskudt – lidt for længe. Trist som det er – selvom der heldigvis ikke døde nogen mennesker i branden – indrammer det meget godt en valid pointe, som de vestlige museer fremsætter, når de mødes med krav om repatriering: der er sjældent den fornødne sikkerhed for genstandene, hvis de bliver repatrieret til de lande, hvor de er blevet indsamlet. Det samme gælder for Nepal.

I løbet af de uger, hvor udstillingen "A Divine Visit – Encounters with the Past" turnerede rundt i dalens tre gamle kongebyer, fik jeg mange særdeles interessante samtaler med de besøgende. Den overvejende hovedpart mener, at Jacobsens samling bør repatrieres til Nepal – enten til et museum i Nepal eller til det tempel

Fokusgruppeinterview i Itum Bahal, Kathmandu.
Foto: Meena Lama

Forfatteren til bogen 'The Gods are leaving the Valley', tyskeren Jürgen Schick (tv), besøgte udstillingen i Nag Bahal.
Foto: Meena Lama

Kaere P.V.,

Ja, det er ikke tit I hoerer fra mig; men jeg skriver naar jeg virkelig synes der er noget at skrive om - og det er der nu.

For et par uger siden, nej, foer at vaere helt korrekt noejagtig en maaned siden kom jeg her til Nepal. Jeg har gennem mange aar vaeret interesseret i Nepal; men det er foerst nu blevet til noget at komme hertil: enten var det umuligt at slippe ind i dette hidtil naesten hermetisk tillukkede land, eller naar der viste sig en lille chance var jeg optaget af noget andet. Efter imidlertid at have vaeret paa Ceylon de sidste par aar: en paa alle maader fuldstaendig gold periode, besluttede jeg mig imidlertid til, at eroebre Nepal, hvilket blandt andet var forbundet med den vanskelighed at jeg praktisk talt ingen penge havde - en efterhaanden ikke uvandt situation - men summa summarum, saa er jeg her altsaa nu, og har vaeret her en maaned.

Naar jeg nu skriver til dig, er det fordi jeg finder, at her er en ganske enestaaende arbejdsmark for ~~naesten~~ alle grene af videnskabelige studier, og det vil vaere naesten en forbrydelse om ikke dansk videnskab benyttede lejligheden til paa samme tid at berige sig selv og yde et bidrag til dette omraades udforskning. Jeg behoever vist ikke at paapege, at paa grund af landets isolation er det paa alle felter et naesten uudforsket omraade.

Det vil naturligvis indenfor rammerne af et brev vaere umuligt at give mange detaljer; men jeg skal ganske skitsemaessig fortaelle lidt om forhold og muligheder:

Geografi: Stort set er Nepal en rektangel, ca. 500 miles langt (Øst-vest) og ca. 100 miles hoejt (Syd-nord). Areal: 56000 square miles. Det graenser mod vest, syd og oest til Indien, mod nord til Tibet. Den sydlige del af landet er lavland, dels agerbrugsland, dels tropisk urskov med marsk og sumpe (staerkt infaestet med malaria). Derefter, gaaende mod nord, foelger bjergland med mange dale og floder (der fortrinsvis loeber nord-syd, hvilket medfoerer at rejser i retningen oest-vest, eller omvendt, er besvaerlige). Dale og nogenlunde tilgaengelige bjaergsider er i reglen opdyrkede. Herefter foelger saa Himalaya-bjaergene kronet af Mount Everest og paa den anden side af disse, op mod Tibet, hoejland med graesgange. Skematisk vil det nogenlunde tage sig saaledes ud:

TIBET.

Trans-Himalaya. Hoejland 1700-7500-1700 fod hoejt, ca. 7000 sq.miles.

Himalaya. Evig sne. 17000-29000 fod hoejt, ca. 15000 sq.miles.

Bjaerglandet. Bjaerge og dale. Ca. 20000 sq.miles.

Bhabar. Sydlige bjaergskraaninger med et ca. 10 miles bredt baelte af tropisk urskov. Ca. 6000 sq.miles.

Terai. Opdyrket lavland. Op til 1000 fods hoejde. Ca. 8000 sq.miles.

Indien.

Foelgevis kan selv indenfor samme aarstid faktisk et hvilket somhelst klima, fra polar til tropisk, paafindes hvilket naturligvis giver en ganske enestaaende rigdom i fauna, flora o.s.v.

Omraade:	Temperatur (Fahrenheit)		Regnfald (inches) pr. ear.
	Max.	Min.	
Terai & Bhabar	105° Juni	49° Januar	70 - 90
Centrale bjaerg-omraade	80° Juni	38° Januar	Mod Øst 100 Midten 75 Vest 40
Himalaya	70°	under frysepunkt	40

Werner Jacobsen skrev i sommeren 1957 hjem til vennen, P.V. Glob, der dengang var museumsinspektør ved Moesgaard Museum. Besøget var en øjenåbner for Werner Jacobsen, der i de følgende år udførte et stort feltarbejde i Nepal.
Foto: Moesgaard Museums forskningsarkiv

*Bhairab-hoved udskåret i træ;
indsamlet af Werner Jacobsen 1957-59.
Foto: Foto-Medie afdelingen, Moesgaard Museum*

*Torana fra et tempel i Kathmandu.
Indsamlet af Werner Jacobsen 1957-59.
Foto: Foto-Medie afdelingen, Moesgaard Museum*

eller den community, hvor genstandene oprindeligt har været. Da jeg borede lidt i problematikken, kom de fleste dog frem til, at tidspunktet for repatriering ikke er kommet endnu, da hverken kompetencerne eller den politiske prioritering af kulturarven er overbevisende på nuværende tidspunkt. Nogle enkelte mente ligefrem, at genstandene bør blive i Danmark, hvor de kan virke som 'ambassadører' for Nepal og nepalesisk kultur – og være i sikkerhed.

Et par dage efter udstillingen lukkede ned i slutningen af januar, arrangerede jeg et seminar ved Tourism Board i Kathmandu. Seminaret var velbesøgt, og det var lykkedes mig at få anerkendte nepalesiske eksperter og intellektuelle til at tale ved lejligheden. I min indledning til seminaret tog jeg fat på nældens rod: bør Jacobsens samling repatrieres til Nepal eller bør den forblive i Danmark? De forskellige argumenter for og imod repatriering blev fremført. Den centrale pointe i mit kortfattede indlæg gik på, at krav om tilbagelevering af genstande fra andre landes museer – ikke mindst for nepalesernes egen skyld – bør bygge på et fundament, der består af viljen og evnen til at tage vare på kulturarven – begyndende med den kulturarv, der fortsat befinder sig i Nepal.

Fortid, nutid og fremtid

Selvom man med de bedste intentioner insisterer på at kigge fremad, vil det imidlertid være en stor fejltagelse ikke at være opmærksom på fortidens hændelser og synder. Alt for mange objekter, alt for megen af Nepals kulturarv, er blevet smuglet ud af landet og er blevet handlet for uhyrlige summer på såvel legale som illegale markeder. I både 2017 og 2018 er genstande, der er blevet dokumenteret stjålet i Nepal, blevet tilbageleveret. Nogle fra en privat amerikansk samler, og senest er to 800 år gamle gudefigurer fra Metropolitan Museum of Art i New York overgivet til myndighederne i Nepal. Samtidig kan man næsten ikke have andet end en vis portion af forståelse for, at myndighederne i Nepal har – eller burde have – andre problemer at få bugt med; fattigdom, forurening, høj børnedødelighed og alt det andet. Omvendt er man som gæst i Kathmandu-dalen aldrig i tvivl om, at guderne er allestedsnærværende og behøver materielle objekter for at gøre det, som guder skal. De mange statuer, gudefigurer – lad os bare kalde det kulturarv i mangel af et bedre ord – har en overordentlig stor betydning for enhver newar. Måske netop derfor vakte udstillingen og hele mit forskningsprojekt

opmærksomhed i januar 2018. Og måske netop derfor blev det modtaget som et kærkomment tiltag af heritage-eksperter og en gruppe, der kalder sig selv 'heritage-aktivister', i deres bestræbelser på at skabe opmærksomhed på kulturarvens betydning ikke blot i Kathmandu-dalen, men i Nepal i det hele taget.

Selvom Jacobsens samling har været i Danmark siden 1959, har den fortsat en betydning og en aktualitet, som selv Jacobsen næppe kunne have forudset. Selvom en 'Grøn Tara' er og forbliver en 'Grøn Tara', skifter dens betydning alt afhængig af, om den indgår i det religiøse eller rituelle liv i Nepal, eller om den er en genstand på et dansk museum. Og dens (og andre genstandes) aktualitet skifter alt afhængig af, om den bliver italesat som en del af en kulturarv, der er under voldsomt pres. Den kan bruges politisk til at fremskynde politi-

ske eller kulturelle dagsordener, og den kan måske åbne nye antropologiske forståelser for, hvad materialitet og museums-genstande har af potentiale. Udstillingen "A Divine Visit – Encounters with the Past" i Nepal har i hvert fald med al tydelighed vist, at de genstande, som Jacobsen indsamlede for 60 år siden, kan åbne et rum, hvor man kan tale om betydningen af kulturarv og religiøs, kulturel og social kontinuitet og forandring blandt newarerne i Kathmandu-dalen anno 2018.

Ulrik Høj Johnsen er uddannet etnograf og arbejder for tiden på sin ph.d.-afhandling om Werner Jacobsens samling fra Nepal. Samtidig er han museumsinspektør ved Moesgaard Museum.

A Divine Visit
Encounters with the Past

एक दिव्य भ्रमण
विगतसँगका भेटहरू

January 12th-14th, Patan Museum, Patan
January 15th-17th, Nag Bahal, Patan
January 18th-20th, Itum Bahal, Kathmandu
January 21st-23rd, The Heritage Gallery, Bhaktapur
January 24th-26th, Jyapu Samaj, Patan

२८-३० गते पौष, पाटन म्युजियम, पाटन
१-३ गते माघ, नाग बहाल, पाटन
४-६ गते माघ, इटुम बहाल, काठमाडौं
७-९ गते माघ, द हेरिटेज ग्यालरी, भक्तपुर
१०-१२ गते माघ, ज्यापु समाज, पाटन

MOMU
Lumbini
Buddhist University

Udstillingsplakaten for udstillingen i Nepal

Landsby ved Arunfloden 1997
Foto: Knud West Hansen

Børneflokk, Suti Kholā 1996
Foto: Knud West Hansen

KLIMAFORANDRINGER EN MASSIV UDFORDRING!

Af Morten Rolsted

FOR ET UDVIKLINGSLAND, DER ER STÆRKT PÅVIRKET AF KLIMAFORANDRINGER, KAN UDFORDRINGERNE SYNES UOVERKOMMELIGE!

*Khumbu Icefall, adgangsporten for dem der vil forsøge at bestige Everest fra Nepal. Gletsjeren vil uden tvivl blive påvirket af stigende temperaturer
Foto: Morten Rolsted*

Uanset om man holder sig inden for de to graders temperaturstigning på verdensplan, som Paris-aftalen forpligter de deltagende lande til at bidrage til, eller om dette mål bliver brudt, kommer klimaforandringer til at påvirke Nepal både i byerne og i landområderne. Spørgsmålet er, om landet er rustet til at håndtere de fremtidige udfordringer.

”Vejret har ændret sig, siden jeg var en lille pige. Vi plejede at være rimelig sikre på, hvornår monsunen kom. Sådan er det ikke mere. Selvfølgelig kommer den, men det er meget mere ustabil, og når den kommer, er regnen meget kraftig. Jeg synes også, det er blevet meget varmere, men det er måske på grund af alt byggeriet.” Sådan siger Mana Shrestha (60) fra Lalitpur, som hele sit liv har boet i og omkring Kathmandu.

Hendes fornemmelse af, at vejrmonstrene er ændrede, er absolut ikke forkert. Og meget tyder på, at hun og de andre indbyggere i Kathmandudalen skal vænne sig til vejrmonstre, der i tiltagende grad bliver meget anderledes, end dem hun var vant til som barn. Ifølge flere rapporter, er monsunen, som så meget i Nepal er afhængigt af, blevet mere ustabil i sin ankomst, og nedbørsmængderne er blevet mere ekstreme. Allerede i 2007 skrev FN's klimapanel (IPCCs) i sin årlige rapport, at selv om der var usikkerhed på grund af mang-

lende forskningsresultater fra Himalaya, ville temperaturerne sandsynligvis stige og nedbøren ville blive mere uberegnelig. Desuden fremhæver rapporten, at risikoen vil stige for både hurtigt udviklende katastrofer f.eks. oversvømmelser og jordskred og mere langsomt udviklende katastrofer som tørke.

Ifølge de store kampagner, der arbejder med klimaforandringer og storbyer, vil tæt befolkede områder, som f.eks. Kathmanduområdet, kunne mærke effekterne af klimaforandringer gennem stigende temperaturer, oversvømmelser, manglende fødevarer og vandforsyning. På verdensplan er der tre store kampagner, hvor storbyer over hele verden er gået ind i netværk om sammen at forberede sig på de ændringer, der nødvendigvis må komme.

I et område som Kathmandu, Lalitpur (Patn) og Bhaktapur, hvor der er store problemer med infrastruktur og planlægning, kan det forventes, at udfordringerne bliver ganske omfattende. Den 17. juli skrev den nepalesiske avis MyRepublica, at man om morgenen torsdag den 12. juli i år havde registreret den største mængde regn, der er dokumenteret i det sidste årti i Bhaktapur. Dette skabte massive oversvømmelser, som blandt andet totalt lammede trafikken i området. Ifølge den samme artikel har oversvømmelser de seneste år

udviklet sig til Bhaktapurs største problem. Kraftig nedbør og oversvømmelser er i sig selv ikke noget nyt. Problemet er nærmere, at byerne har udviklet sig uhensigtsmæssigt og er dårligt planlagt. Tidligere lå beboelserne på højereliggende områder, og de lavere områder blev brugt til landbrug. Derfor ramte oversvømmelserne ikke i samme omfang beboelserne.

Hvis tilflytningen til Kathmandu fortsætter, og man kan forvente flere voldsomme skybrud, er det ikke sidste gang, at man har oplevet problemer som i Bhaktapur i juli. Der er behov for bedre varslingssystemer, vandafledningsløsninger samt broer og veje, der kan tåle store nedbørsmængder. Kathmandu, Bhaktapur og Lalitpur arbejder med sådanne løsninger og er med i de internationale netværk af byer, der arbejder med dette, og man kan håbe, at dette arbejde bærer frugt.

I 2017 oplevede landene i Sydasiens, inklusive Nepal, voldsomme oversvømmelser i forbindelse med monsunen. Ifølge det humanitære netværk Reliefweb kan man ikke henføre det enkelte års ekstreme hændelser til klimaforandringer, men man kan se en klar sammenhæng mellem klimaforandringer og voldsomme vejrhændelser, som dem der førte til oversvømmelserne og slog tusindvis ihjel og smadrede livsgrundlaget for endnu flere.

En tidligere bræø i Solukhumbu, der er bristet. Bemærk hvor tydeligt man kan se grænsen for vandet i søen, før den brast.

Foto: Morten Rolsted

Kraftig nedbør i monsunen har naturligvis altid været en del af livet i landdistrikterne i Nepal. Faktisk har nedbøren været en livsnødvendighed for folk i bjergene og i Terai, for at de kunne dyrke deres landbrug og leve af det.

De negative følger af monsunen i form af oversvømmelser og jordskred har været en

del af folks virkelighed, og i høj grad noget man tilpassede sig. Eller måske var man i stand til at ændre de forudsætninger, man levede under.

Men når hændelserne bliver så voldsomme som i tilfældet med oversvømmelserne i 2017, eller når jordskredene stiger i hyppighed og oversvømmelserne generelt

bliver kraftigere, kan selv den mest tilpassningsdygtige bonde i Nepals bjerge eller i Terai ikke følge med mere. Og en sådan stigning er netop, hvad man kan forudse ifølge flere studier. Naturligvis spiller mange andre faktorer også ind. For eksempel vil forekomsten af jordskred ikke kun være afhængig af nedbøren, men også vejbyggeri, afskovning og anden menneskelig aktivitet.

I en landsby i Lamjung, som jeg selv besøgte i april i år, fortalte folk, hvordan deres dagligdag blev påvirket af forekomsten af jordskred. Jordskredene slog ikke så mange mennesker ihjel, men deres huse blev ødelagt, deres kvæg blev dræbt, og deres landbrugsjord blev ødelagt.

Madan Poudel, en ung nepaleser, som kommer fra en traditionel landbrugsfamilie i bjergene, fortæller i en artikel hos det globale forskningsnetværk CGIAR, at det bliver mere og mere uvist, hvornår monsunen kommer, og at mængden af regn i hans område er faldet, men at intensiteten af det enkelte regnvejr er steget. Når han snakker med de ældre i landsbyen og spørger, hvornår det er tid at plante ris, siger de, at nu skifter tidspunktet med starten af regnvejret. Det har det altid gjort, men forskellen er, at det nu er langt mere uforudsigeligt.

Disse ændringer giver store udfordringer for den traditionelle landbrugsdrift med ris som hovedafgrøde. Derfor er mange be-

Ekstremt regnvejr i juli 2018 sætter dele af Bhaktapur og omegn under vand. Mange huse ødelægges, og jordskred udløses.

Foto: Repubblica

En ekstrem voldsom monsun har skyllet meget agerland væk. Landsbyen samles om at lave dæmninger mod ny erosion
Foto: Niels Damsgaard Hansen

gyndt at omlægge til andre afgrøder som for eksempel hirse, der traditionelt har været en dominerende afgrøde i Nepal, men som er blevet fortrængt af ris. Netop hirse er langt mindre afhængig af nedbør end ris. Denne tilpasningsevne giver en vis tro på fremtiden for folk i landdistrikterne, men spørgsmålet er, om det er nok til at klare de voldsomme udfordringer, der vil komme som følge af klimaforandringerne.

Hovedkilden til vandet i Nepals floder kommer fra Himalayas sne og bræer. Men netop afsmeltningen er steget gennem de sidste mange år. Det rapporterer f.eks. ICIMOD, som er et regionalt mellemstatsligt

lærings- og videndelingscenter, der betjener de otte medlemslande i Hindu Kush-Himalaya-regionen. Analyser fra ICIMOD viser f.eks. placeringen af såkaldte "GLOF" (Glacier Lake Outburst Flood), hvor store bræsøer er i fare for at bryde sammen på grund af den øgede afsmeltning. Når en bræsø bryder sammen, kan det medføre voldsomme ødelæggelser længere nede af floderne, hvor hele landsbyer er i fare. Dette er sket mange gange i Nepal, men forskellen er, at antallet af potentielle "GLOF" er stigende.

Der er forskellige tiltag i Nepal for at imødegå effekterne af klimaforandringer. Som

nævnt er de store byer i Kathmandu-området involveret i de internationale netværk, der søger at tilpasse sig klimaforandringerne, og i 2016 lancerede regeringen i samarbejde med FAO og UNDP et nyt projekt for at integrere klimatilpasning i landbrugssektoren. Der er ingen tvivl om, at der på globalt plan er behov for store ændringer for at imødegå omfanget af klimaforandringerne. Spørgsmålet er blot om Nepal, som et land, der er afhængigt af økonomisk vækst, selv er i stand til at omstille og tilpasse sig i nødvendigt omfang.

I sidste ende er det altafgørende for Nepals fremtid, hvordan vi alle forvalter truslen fra klimaforandringer.

Morten Rolsted er forstkandidat og Master i katastrof håndtering fra Københavns Universitet og har arbejdet for Danida med bæredygtig forvaltning af naturressourcer i Nepal. Derudover er Morten formand for den dansk-nepalesiske NGO Haatmahhaat, som gennemfører partnerskabsprojekter i Nepal og oplysningsprojekter om udviklingshjælp i Danmark.

Bønder i Lamjung planlægger for risikominimering i deres lokalområde. Klimaforandringer vil uden tvivl få en stadig stigende betydning for dem.

Foto: Morten Rolsted

NEPAL VISIONS EGEN HISTORIE

Af Jørgen Rendsvig

Da Nepal Vision så dagens lys, havde der i nogen tid været talt om at forbedre kommunikationen med de nu pænt over 100 medlemmer, men på en måde, der ikke var for dyr. Bo Ulfhøj og Birgit Nielsen var blandt dem, der pressede på, for at selskabet skulle have et medlemsblad. Bladet kom på forslag fra Birgit Nielsen til at hedde Nepal Vision. Man fandt et mindre offset-trykkeri til en rimelig pris. Selskabets blad begyndte på denne måde sit liv med Nr. 1 – 1. årgang – december 1993. Bladet var i A5-format og på 20 sider. Bladet indeholdt bl.a. en reflekterende artikel om trekkingturismen, en introduktion til newarerne på engelsk og Dispabali eller Tihar-festivalen samt nogle korte noter og et par helsides annoncer. I redaktionen af første nummer var Bo Ulfhøj suppleret med Birgit Nielsen, Raj Dhakwa og Anders Jægenø fra bestyrelsen. I næste nummer var Bo Ulfhøj suppleret af den tidligere formand Mette Rolff, næstformand Lise Mannstaedt og Elsebeth Langer.

Det lille format holdt kun de første to numre, idet bladet fra 3. årgang i 1995 kom op på A4-format. Samtidig blev 'Formanden har ordet' indført som en fast rubrik i bladet. Bladet var i 90'erne illustreret af sort-hvide fotos og vignetter af Poul Selvig (kendt for bøgerne 'Namaste' og 'Trekkerstien') og tegninger af Lise Mannstaedt (med bogen 'Som en vanddråbe ...') samt annoncer for især rejsebureauer. Mange har i årenes løb været engageret i redaktionen af bladet: først Bo Ulfhøj, siden Lise Mannstaedt, Mogens Engelund, Mette Rolff, Merete Staack og Mette Hvilsby. Fra 3. årgang og de næste 10 år Lars Gundersen. Knud West Hansen kom med i redaktionen i december 2001 og forsynede lejlighedsvis også bladet med sine fine tegninger fra Nepal. Det førte bl.a. til, at der kom farver på omslaget fra det følgende nummer. Fra sommeren 2003 bestod den faste redaktion af Knud West og Maria Lykke Rasmussen. Samtidig blev bladets omfang udvidet fra 12 (og undertiden 16 – 20) sider til normalt 24 sider.

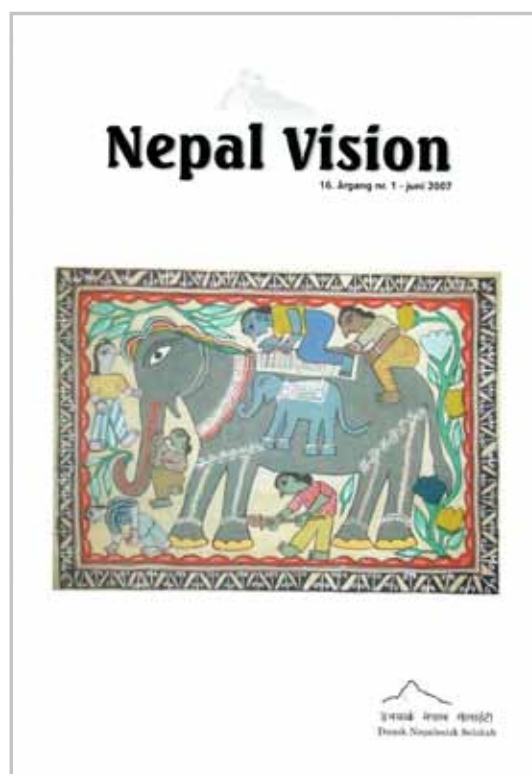
Gradvis kom bladet også på bedre papir, så indtrykket af et duplikeret skoleblad efterhånden skiftede til et professionelt udseende skrift.

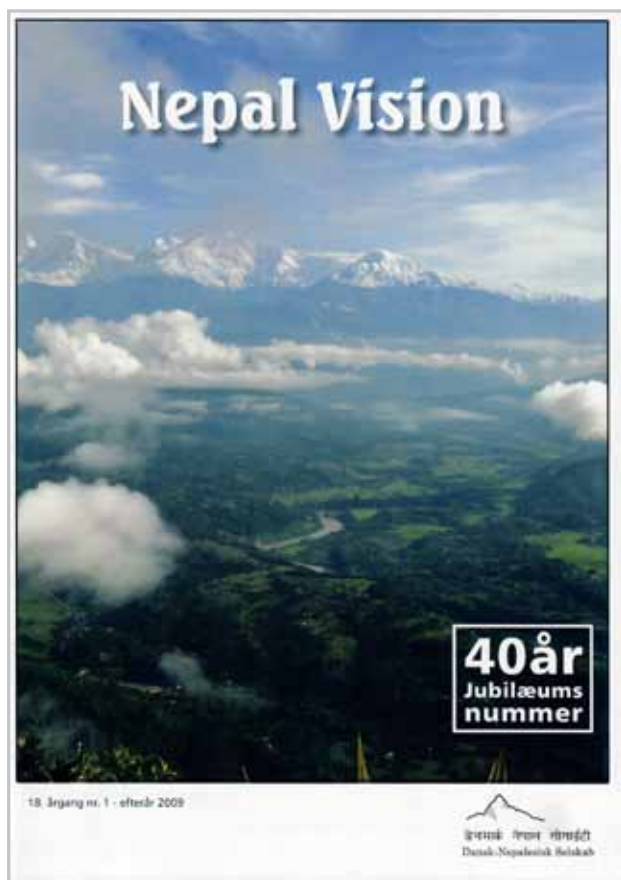
NV 1993, 1. årgang, nr. 1

NV 1997, 5. årgang, nr. 2

NV 2007, nr. 1

Mange artikler har i årenes løb fundet vej til bladet. Rejseberetninger, om uddannelse, om arkitektur, 'Himalaya Nyt' og andre små nyheder, om musik, madopskrifter, om vandreture i Jylland, om frivilligt arbejde i Nepal, refleksioner om bistanden, om bøger, om politik, om seværdigheder, i en årrække også generalforsamlingsreferater, samt mange, mange andre emner.

I december 2007 kom der endnu flere farver på forsiden. Selskabets 40 års-jubilæum blev markeret med et ekstra stort nummer i efteråret 2009 på 40 sider. Herfra kom der farver på alle sider i bladet, men desværre stoppede Maria Lykke Rasmussen næsten samtidig i redaktionen. Knud West Hansen fortsatte dog og lavede nogle numre på egen hånd. Knud er stadig den dag i dag en nøgleperson i redaktionen og den, der formår at løfte bladet op i den helt høje ende mht. layout og billedpræsentation.

Mens Thomas Glerup var formand tog bladet endnu et skridt fremad, da et skift af trykkeri gjorde det muligt at trykke farverne helt ud til kanten af papiret, hvorved billedsiden blev yderligere styrket som en afgørende del af bladets udtryk. Omfanget har siden da været minimum 32 sider, men ofte 36 eller 40 sider.

Fra slutningen af 2011 blev Knud West suppleret med Jørgen Rendsvig, Lone Petersen og Julie Damgaard Nielsen i redaktionen, et hold, der stadig holder ved, siden efteråret 2016 suppleret af Lillian Steenholt.

Ét nummer af bladet er der grund til at fremhæve særligt: sommernummeret 2015. Jordskælvet den 25. april gjorde, at alle daværende planer for sommernummeret måtte smides overbord, og alle kræfter måtte lægges i at lave noget helt særligt. Det må siges, at det lykkedes. Ikke alene

blev bladet med sine 64 sider det dobbelte af et normalt nummer, men redaktionen fik med bladets indhold også en usædvanlig bred dækning af situationen med mange fagligt dybtgående artikler og rapporter fra en lang række aktører i Nepal. Og det hele produceret på rekordtid, kun to måneder fra jordskælvet til bladet var på gaden. Godt gået.

Her i 2018 har Nepal Vision passeret sin 25 års fødselsdag, og bladet danner rammen om selskabets hilsen til alle medlemmer i anledning af selskabets 50 år: det jubilæumsskrift, du sidder med i hånden. Fortsat god læselyst!

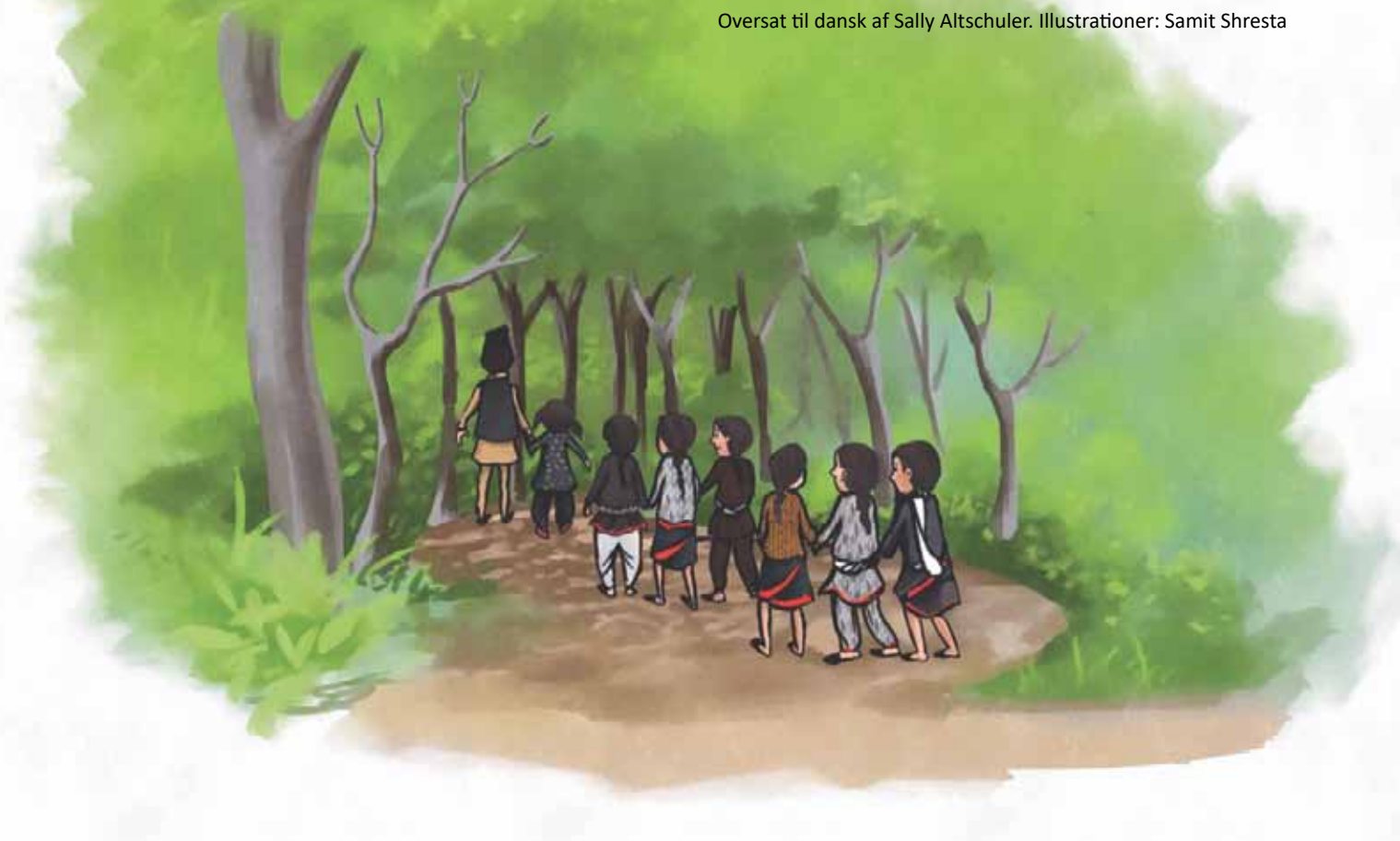

Jørgen Rendsvig er sekretær i Dansk-Nepalesisk Selskabs bestyrelse og medredaktør af Nepal Vision. Han er uddannet cand.mag. i samfundsfag og historie.

DE SYV SØSTRE

GAMMELT NEPALESISK FOLKESAGN

Oversat til dansk af Sally Altschuler. Illustrationer: Samit Shresta

Der var engang syv søstre. Da deres mor døde, mens de var unge, blev de meget ulykkelige, og det blev ikke bedre, da deres far kort efter giftede sig igen, for den nye kone - deres stedmor - var ikke noget rart bekendtskab. De syv søstre skulle arbejde hele dagen ved spinderokken, og når det blev mørkt, og de ikke længere kunne arbejde, fik hver af dem en pandekage. Den ældste fik en, som var lavet af ris, den næste en af choki (knækkede riskorn), den tredje en af hvede, den fjerde en af majs, den femte en af hirse, den sjette en af avner, og den syvende fik en pandekage af det affald, der var fejlet sammen på køkkengulvet. De syv søstre satte sig for sig selv, smed de to yngstes pandekager ud og delte resten imellem sig.

En skønne dag, da de var alene, sagde den væmmelige kvinde til sin mand, at han skulle sørge for, at døtrene forsvandt fra huset. Manden kaldte på sine døtre.

- Lad os besøge et tempel ude i skoven, sagde han.

Manden og hans syv døtre gik nu en hel dag langt, langt ind i skoven. Da det blev aften, kom de til en lille hytte. De var alle trætte og faldt straks i søvn, undtagen den yngste, som var urolig og ikke kunne sove. Da det blev morgen, bad faren den yngste om at tage spanden og hente vand ved kilden. Hun var jo en lydig pige, der gjorde, hvad hendes far sagde, så hun tog spanden og gik til kilden et stykke borte. Længe holdt hun spanden ved det rindende vand, men hun var så bekymret, at hun ikke lagde mærke til, at spanden ikke blev fyldt. Da kom der en krage og satte sig på en gren i nærheden.

- Hun fylder en hullet spand, og hendes far er væk, skreg den.

Først da opdagede hun, at der var hul i spanden. Hun smed den fra sig og skyndte sig tilbage til hytten. Som kragen havde sagt, var faren virkelig borte, og hendes søstre sov stadig.

- Vågn op, vågn op, skreg hun. - Far har forladt os!

Nu viste det sig imidlertid, at pigerne ikke kunne åbne deres øjne. Deres far havde nemlig dryppet tjære i deres øjne. Meget forsigtigt fik den yngste søster rensset sine søstres øjne. Det tog lang tid, og da hun var færdig, var der ikke noget håb om hverken at finde hjem, eller at faren skulle komme tilbage. De syv søstre sad nu dybt inde i skoven og græd højt og længe over deres onde skæbne.

Men der var jo ikke noget, de kunne gøre, ikke andet end at begynde at gå. Da de havde gået et stykke tid, kom de til et stort, hvidt hus. Dette hus tilhørte en abe, og det var en underlig abe, for inden han spiste sine måltider, måtte han først sove. Da de syv søstre dukkede op, havde han netop gjort sit måltid klart og havde lagt sig til at sove.

Pigerne var selvfølgelig meget sultne, så de kastede sig over maden ved siden af den sovende abe. Da de havde spist, tog de en kost i et hjørne af huset og smurte lidt mad på den. Derefter gemte de sig.

Da aben vågnede, kunne den ikke forstå, hvor maden var blevet af. Alle de lækre retter var væk. Hvor kunne maden være blevet af? Så opdagede han de afslørende madrester på kosten og forstod nu, at madtyven var han egen kost. Rasende brækkede han den i mange

stykker og trampede på dem. Så lavede han et nyt måltid og lagde sig igen til at sove.

Da pigerne igen hørte aben snorke, kom de frem fra deres skjul og spiste nu igen abens mad. Denne gang smurte de madrester på en bakke til at skille korn fra avner. Da aben vågnede, gentog historien sig. Aben undrede sig, og da han opdagede madresterne på bakken, flåede han den fra hinanden med sine skarpe tænder og hoppede på resterne. Endnu engang lavede han et måltid mad og lagde sig til at sove. Igen kom pigerne frem fra deres skjulested og spiste maden, men denne gang smurte de forsigtigt madrester på abens hale.

Da aben vågnede, var han mere sulten end nogen sinde. Igen var maden væk, men denne gang var der intet spor af synderen. Rasende sprang han omkring i huset, parat til at dræbe hvem det nu kunne være, der for tredje gang havde spist hans mad, hvis bare han kunne finde ham. Da fik han øje på en smule mad på sin hale-spids. Han fangede den i et fast greb og skreg.

- Aha, min egen hale, det er min egen hale, der har holdt mig for nar. Det skal ikke forblive ustraffet.

I stedet for at tilberede endnu et måltid fandt aben nu et stort kogekekar frem, fyldte det med olie og tændte op under det. Da olien

begyndte at syde og koge, dyppede aben sin hale i den og trak den op med det samme med et skrig af smerte. Kort efter skældte han dog igen ud på sig selv.

- Ja, det gjorde ondt, ikke sandt, men var det ikke også et godt måltid?

Og så dyppede han endnu engang halen i den kogende olie, skreg højt, trak den op igen og gentog.

- Ja, det gjorde ondt, ikke sandt, men var det ikke også et godt måltid?

Mens aben således var helt optaget af at afstraffe sig selv, kom de syv søstre farende ind i huset og skubbende aben ned i gryden med kogende olie. Det døde han af.

Søstrene var nu meget glade for deres nye hjem, for forrådene bugnede, og abens kister var fulde af guld og sølv.

Et stykke tid efter kom en mand forbi for at sælge gurkemeje.

- Gurkemeje, gurkemeje, den fineste gurkemeje, råbte han.

Da søstrene så ud ad vinduet, genkendte de straks deres far. De var glade for at se ham og inviterede ham til at komme op til dem.

- Vil du komme op til os ad en gylden trappe eller en simpel trætrappe? spurgte de.

- Åh, en hvilken som helst trappe, som I synes, er god nok til mig, svarede han.

Så førte de ham op ad en gylden trappe, og nu serverede de alskens lækre retter for ham. De fortalte ham, hvor lykkelige de nu var i deres nye hjem, og da deres far tog afsted, gav de ham en krukke fuld af guld og sølv med hjem.

Da manden kom tilbage til sin kone, fortalte han om mødet med sine syv døtre i det store hvide hus, og hvor godt det var gået dem.

Da konen så guldet og sølvet, som han havde med sig hjem, tænkte

hun, at hun også ville besøge dem, og allerede næste dag tog hun afsted. Da hun kom til det store, hvide hus, råbte hun:

- Gurkemeje, gurkemeje, den fineste gurkemeje.

Da de syv søstre fik øje på deres stedmor, bad de hende om at komme op til dem og spurgte, om hun ville komme op ad en gylden trappe eller en af træ. Stedmoren bad selvfølgelig om en gylden trappe, men pigerne viste hende op ad en faldefærdig trætrappe. Da hun skulle hjem igen, gav de hende en krukke, som var lukket med et stykke papir.

- Når du kommer hjem i aften, så skal du lægge dig til at sove alene, forklarede de. - Og lige inden du slukker lyset, skal du stikke hul i krukken papirlåg.

Selvom søstrene ikke havde behandlet hende med samme venlighed, som de havde vist deres far, så var hun alligevel tilfreds med at

komme afsted med en tung krukke, og da hun nåede hjem, gik hun direkte ind og lagde sig til at sove. Lige inden hun slukkede lyset, huskede hun at stikke hul i papirlåget, og så faldt hun i søvn.

Se, nu viste det sig at krukken var fuld af store, vrede myrer. I samme øjeblik der blev hul, kom de myldrende ud, tusinder, titusinder. De angreb straks den sovende kvinde og bed hende ihjel.

Sally Altschuler er forfatter og forlægger. Sally har bl.a. lavet mange workshops for forfattere og illustratører i Nepal, hvor han ofte har boet i længere perioder. Otte af Sallys billedbøger er udkommet på nepali.

Dansk-Nepalesisk Selskab
inviterer medlemmerne til

JUBILÆUMSRECEPTION

TIRSDAG DEN 29. JANUAR 2019 FRA KL. 17.00

PROGRAM:

Velkomst

•

Lars Gundersen interviewer selskabets æresmedlemmer

•

Lene Gammelgaard fortæller om sin bestigning af Everest i 1996 og om tragedien på bjerget

•

Herefter byder vi på mad og drikke og hyggeligt samvær

Tilmelding senest 15. januar til tilmelding@nepal.dk

ASIA HOUSE, INDIAKAJ 16, 2100 KØBENHAVN Ø

ARRANGEMENTSKALENDER

AARHUS

Møderne afholdes i DOKK1, Hack Kampmanns Plads 2, 8000 Aarhus C, hvis ikke andet er nævnt

Onsdag den 30. januar 2019, kl. 19.00

Bestigning af Everest

Jens Trolle, bjergbestiger

Torsdag den 14. marts 2019, kl. 19.00

Klimaforandringer i Nepal

Morten Rolsted, katastrofemanager

Onsdag den 3. april 2019, kl. 19.00

Nepalesisk kulturarv er mere end bar' kulturarv

Ulrik Høj Johnsen, museumsinspektør, ph.d.-studerende

Søndag den 5. maj 2019, kl. 10.00

Vandretur i Marselisborgskoven

Mødested: Moesgaard Museums parkeringsplads, Moesgård Allé 15, 8270 Højbjerg

Lørdag den 15. juni 2019, kl. 18.00

Dal bhat-aften i Skæring

Fristedet Skæring, Plantagevej 14, 8250 Egå

Tilmelding

KØBENHAVN

Møderne afholdes i Kulturstation Vanløse, Frode Jakobsens Plads 4, 1., 2720 Vanløse, hvis ikke andet er nævnt

Tirsdag den 29. januar 2019 fra kl. 17.00

Dansk-Nepalesisk Selskabs 50 års jubilæumsreception

Lars Gundersen interviewer selskabets æresmedlemmer

Lene Gammelgaard, bjergbestiger, fortæller

Asia House, Indiakaj 16, 2100 København Ø

Tilmelding

Tirsdag den 26. februar 2019, kl. 19.30

Traditionel tantra, yoga og Kathmandudalens mysterier

Bjarne Wernicke-Olesen, Fellow, Oxford Center for Hindu Studies

Torsdag den 4. april 2019, kl. 18.00

Nepalesisk middag

Vi arbejder på en overraskelse til aftenens foredrag

Generalforsamling

Tilmelding til middagen

Torsdag den 2. maj 2019, kl. 19.30

Migrantarbejdere i Qatar

Trine Christensen,

generalsekretær i Amnesty International, Danmark

Tegning af Lise Mannstaedt

Afsender:
Dansk-Nepalesisk Selskab
Kongensgade 17A
3550 Slangerup